

Erdészeti Lapok

Alapítva: 1862-ben

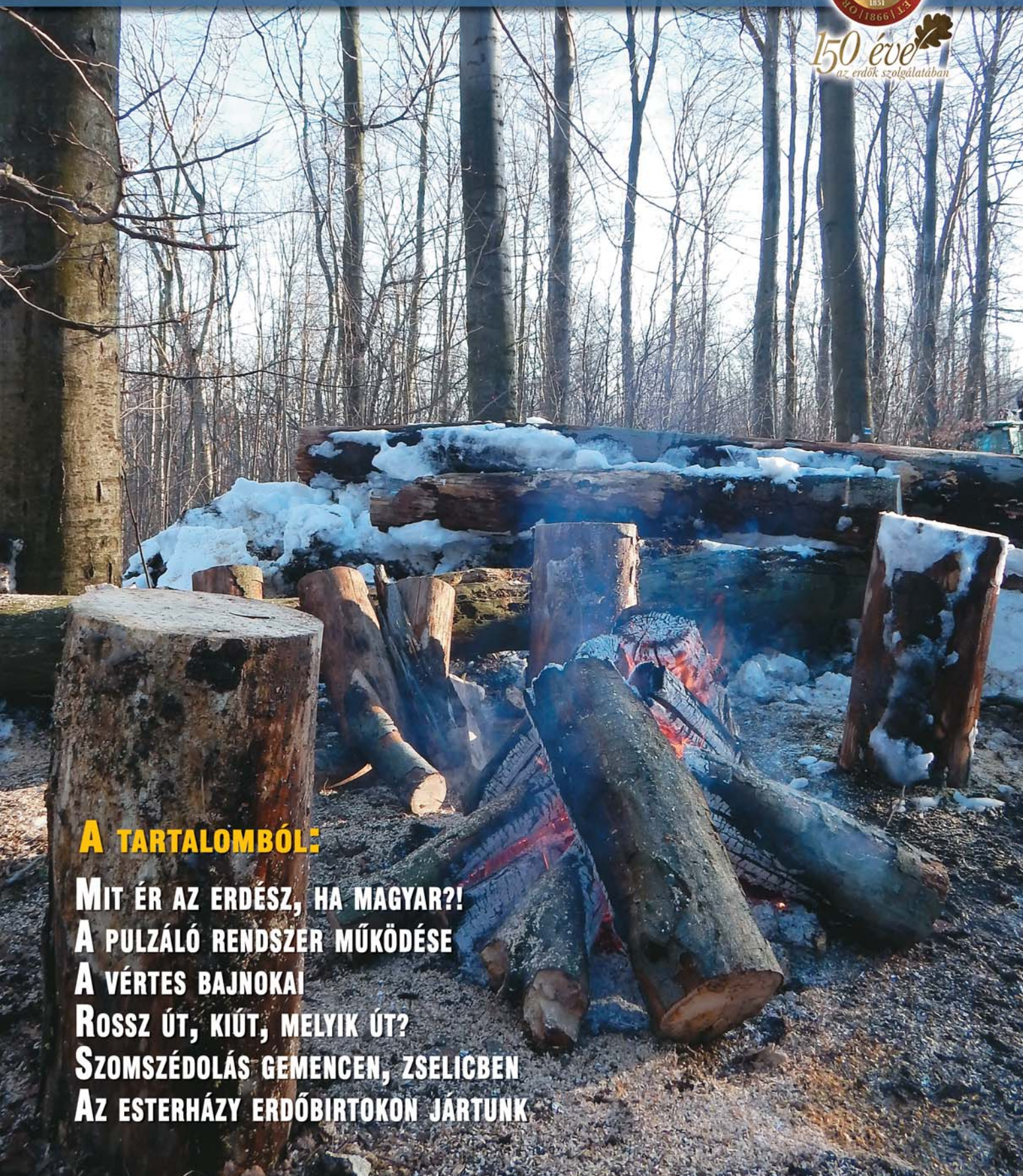
CLL. évfolyam
2016. január

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

www.oee.hu

150 éve
az erdők szolgálatában

A TARTALOMBÓL:

MIT ÉR AZ ERDÉSZ, HA MAGYAR?!

A PULZÁLÓ RENDSZER MŰKÖDÉSE

A VÉRTES BAJNOKAI

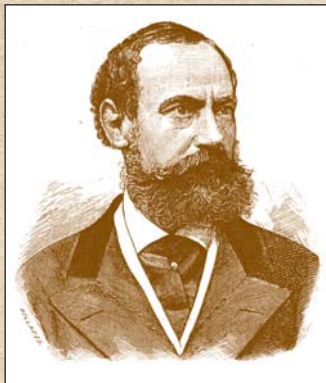
ROSSZ ÚT, KIÚT, MELYIK ÚT?

SZOMSZÉDOLÁS GEMENCEN, ZSELICBEN

AZ ESTERHÁZY ERDŐBIRTOKON JÁRTUNK

Gróf Tisza Lajos

(Nagyvárad, 1832. szept. 12. — Budapest, 1898. jan. 26.)

Gróf Tisza Lajos, Tisza Kálmán egykori miniszterelnök testvéröccse, főispán, császári és királyi kamarás, kormánybiztos, miniszter, az Országos Erdészeti Egyesület egyik legjelesebb elnöke volt.

Tanulmányait előbb Debrecenben, majd Berlinben végezte. Politikai pályára 1861-ben lépett. Részt vett a kiegyezés

előkészítésében. Két évvel később Bihar vármegye főispánja lett. A Fővárosi Közmunkák Tanácsának első alelnöke és vezetője. Több kormányban töltött be közlekedési miniszteri tisztséget. Az 1879-es szegedi nagy árvíz után Szeged újjáépítésének teljhatalmú királyi biztosa. Elvégzett munkájának elismeréséül 1883-ban grófi címet kapott, Szeged városa pedig díszpolgárává és parlamenti képviselőjévé választotta. A király személye körüli miniszter tisztségét 1892–94 között töltötte be.

1875 és 1898 között (haláláig) az Országos Erdészeti Egyesület elnöke volt. Már az Egyesület 1866. évi alakuló közgyűlésén az igazgató választmány tagja lett, 1868-tól alelnök, majd 1875-től az Egyesület elnöke. Az 1872-es vadászati törvény előkészítésében kulcsszerepet játszott. A képviselőház erdőügyi bizottságának elnökeként is elévülhetetlen érdemei voltak az új, 1879-es erdőtörvény létrehozásában. Elnöksége meghatározó volt az Egyesület életében. Ez idő alatt épült meg 1886-ban az Országos Erdészeti Egyesület Alkotmány utcai székháza, és az Országos Erdészeti Egyesület a magyar erdészet alapvető tényezőjévé vált.

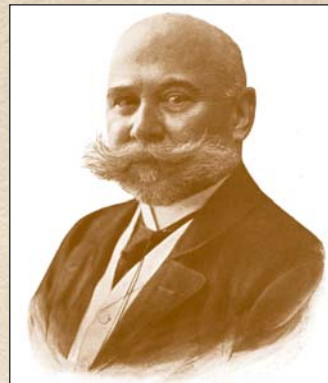
Gróf Tisza Lajos emlékéét őrzik: Szegeden a Tisza Lajos körút, az Alsóvárosban utca, valamint a róla elnevezett szakközépiskola, továbbá a Tisza Lajos-szobor (Szeged, Széchenyi tér, Fadrusz János alkotása), a Tisza Lajos-mellszobor (OEE Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár) és nagyalakú olajfestménye, amely kezében az Erdészeti Lapok egy számával ábrázolja (OEE Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár, Stetka Gyula alkotása).

Sírhelye: Gróf Tisza Lajost Geszten, a Tisza család kriptájában temették el 1898. január 30-án. A kriptánál elhelyezett ismertető szerint maradványai ott találhatóak ma is, de ez nem megerősített tény. Jelenleg nincs olvasható feliratú márványtáblája sem, mint a Tisza család többi ott nyugvó tagjainak.

(Képek: OSZK DKA, OEE)

Báró Bánffy Dezső

(Kolozsvár, 1843. okt. 28. — Budapest, 1911. máj. 24.)

Báró Bánffy Dezső főispán, a képviselőház elnöke, majd miniszterelnök volt és ezt követően az Országos Erdészeti Egyesület elnöke 1898–1911 között.

A gimnáziumot és a jogot is Kolozsváron végezte, államtudományi tanulmányait pedig Berlinben és Lipcsében folytatta. 1869-ben kapcsolódott be a politikai életbe. A Deák-párt

és a Balközép Párt egyesülése után Tisza Kálmán belügyminiszter felkérésére Belső-Szolnok vármegye főispánja, Kővár és vidéke főkapitánya (1875), a megyehatárok rendezésekor (1876. XXXII. tc.) Szolnok-Doboka vármegye (1876–1890) és Beszterce-Naszód vármegye főispánja (1890–1892). A Főrendiház jegyzője (1875-től), a Szapáry- és a Wekerle-kormány idején a Képviselőház elnöke (1892. febr. 25.–1895. jan. 19.). Wekerle Sándor lemondását követően az uralkodó a lojalitásának többször is tanújelét adó Bánffy nevezte ki miniszterelnökké (1895. jan. 14.–1899. febr. 26); közben a király személye körüli miniszter is. (1898. jan. 20.–1898. dec. 20). Miniszterelnöki bukását követően az aktív politikától egy időre visszavonult; főudvarmester (1899–1904) és a Főrendiház tagja. Erdélyi elvárataiból megalakította az 1867-es közjogi alapon álló, ellenzéki Új Pártot (1903. nov.), s beválasztották a Képviselőházba; haláláig országgyűlési képviselő (Szeged I. választókerület, 1904–1911). A református egyház erdélyi kerületének főgondnoka, az egyetemes református konvent és zsinat világi elnöke volt. Budapest és számos magyar város díszpolgára.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek alapító tagja volt, 1885-től második alelnöke, majd 1898-tól, a miniszterelnökségtől való visszavonulását követően, az Egyesület elnöke. Aktívan és felelősségteljesen foglalkozott az Egyesület, a magyar erdőgazdálkodás ügyeivel. A naszódvidéki erdők kormánybiztosaként (1885–1890) kiemelt figyelmet szentelt az erdőtörvény maradéktalan betartásának. Megértéssel, támogatással fogadta mind az 1900. évi erdőmunkásokkal foglalkozó törvényt, mind a vidéki erdészeti és vadászati egyesületek alakulását.

Emlékét őrzik: 1900-ban Makón utcát neveztek el róla, ami ma is őrzi nevét. Sashalmon (Budapest XVI. kerület) egykor róla neveztek el a Bánffy Dezső utcát, amely 1954-től Szentár utca lett.

Sírhelye: Bánffy Dezső síremléke Budapesten a Kerepesi temető 29/2-1-2 saroknál található (Kallós Endre szobrász műve).

(Képek: Mai Manó, Ellinger Ede)

A harmadik oldal

1996-ban, a millezentenárium évében (és még jó néhány évig) az egyik Nyárád menti településen a kerítésekre, illetve a bázakra óriási betűket helyeztek el, amelyeket összeolvasva – hiszen a járművel közlekedőknek szólt – kijött: „Mi 1100 éve itt vagyunk”.

Ez az óriási mozaikokból összeálló méltóságteljes felirat a rohanó időben való állandóságra, ha úgy tetszik, a folyamatosságra hívja fel a Székelyföldön járók figyelmét. Ott, ahol mindenféle spekulációk vannak mind a székelyekkel, mind a körülállókakkal kapcsolatban.

Az OEE 150. évével összefüggésben a mozaikok szintén folyamatosságot, szintén megtámadhatatlan állandóságot adnak, miközben igyekezünk a másfél századot megfelelő méltósággal ünnepelni. A körülöttünk lévő társadalom, a társcegyesü-

letek, sőt a politikát művelők óbatatlanul ránk, az állandóságot megmutató Országos Erdészeti Egyesületre pillantanak.

Ezt a figyelmet a magunk javára fordíthatjuk, fordítjuk akkor, ha az állandóság mellett felvesszük a mai információs társadalom megszólításának eszközeit. Például az írott sajtón belüli és kívüli lehetőségeket, netalán a külföldi megjelenési fórumokat.

S itt rögtön utalhatunk a székelyföldi idej vándorgyűlésre, amely szintén egy mozaikja lesz a 150. évnek, és amely az ünnepélyességét emeli. Tudjuk, „az ünnep, az ünnep mulandó, csak a békőznapi a maradandó” (Szilágyi Domokos). Mégis meg kell állni, végig kell nézni, el kell olvasni a mozaikokat, hogy újult erővel felvértezve vágassunk neki a következő időszaknak.

Az egyesület lapja 2016-ban ehhez is hozzá kíván járulni, de mindehhez érő olvasókra, egyesületi tagokra és minket megballagató kívülállókra van szükség. S akkor ünnepélyesen, méltósággal és újult önbizalommal fogjuk egy év múlva kijelenteni, amit Ady Endre ilyen egyszerűen fogalmazott meg: „Boldogok vagyunk, hogy ma vagyunk.”

Dr. Oroszi Sándor

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
havonta megjelenő folyóirata

CLl. évfolyam I. szám (január)

A kézirat lezárva: 2016. január 3.

A címlapon:

Erdei melegedő (Bakony)

Fotó: Nagy László

FŐSZERKESZTŐ: **NAGY LÁSZLÓ**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:

DR. OROSZI SÁNDOR

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

dr. Bartha Dénes, Haraszti Gyula,
Lengyel László, Lomnici Gergely, Puskás
Lajos, dr. Sárvári János, dr. Schiberna
Endre, Wisnovszky Károly

SZERKESZTŐSÉG:

1021 Budapest, Budakeszi út 91.
Telefon: 06 (1) 201-6293
Mobil: 06 (20) 330-3462
e-mail: erdlap@oeo.hu
www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület,
1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Levélcím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91.

FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER** elnök

Tördelőszerkesztő: Balog Zoltán
Olvasószerkesztő: Rimóczi Irén

Nyomdai munkák:

PR Innovation Kft., Budapest
Felelős vezető: ifj. Komoróki Ferenc

Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Felvilágosítást
a lappal kapcsolatban az Egyesület ad.

A beküldött kéziratokat, fényképeket
nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások
nem feltétlenül azonosok a szerkesztő
véleményével, azok tartalmáért min-
denkor a szerző felel. Honoráriumot
meg egyezéssel csak felkért írásokért,
illetve grafikai munkákért fizetünk.

ISSN 1215-0398

A tartalomból:

Nagy Imre, Duska József:

Mit ér az „erdész”, ha magyar?2

Török András:

A fák vízzárlatáról újszerűen6

Prof. dr. Gencsi László:

Kiegészítés Török András cikkéhez.....7

Dr. Bordács Sándor:

Az erdőgazdálkodás szerepe és helye a mezőgazdaságban8

Gerely Ferenc:

Európai erdők helyzete 201510

Boglári Zoltán: A Vértess bajnokai11

Sobler István:

Rossz út vagy kiút?13

Keresztes György:

Melyik út az igazi?14

Fajkuszné Bodrogi Zsuzsanna:

Quo vadis erdőpedagógia?15

Kovácsévacs Pál, Hoczek László:

Románia rendezte a 2015. évi YPEF döntőt16

Luzsi József:

Mari néni és a harmincmilliárd... I.17

Illés Péter:

Kreatív kilátás a Kőszegi-hegységre18

Dr. Bartha Dénes:

A mezei szil kétszáz évvel ezelőtti tananyagban19

Balogh Róbert: Országfásítás, a Fák Hete és az

Országos Erdészeti Egyesület az 1950-es években I.23

Miklós Tamás:

Őszi tanulmányút Szováta környékén.....25

Kaitz Zoltán, Horváth Péter Brúnó:

Szomszédolások Gemencen és a Zselicben.....27

Sporcic Dean: Szakmai tanulmányút a Pilisben28

Köveskúti Zoltán:

Soproniak az Esterházy erdőbirtokon29

Holdampf Gyula: Helyesbítés helyett31

Nagy László: Tengerszem a bányaudvar mélyén36

Mit ér az „erdész”, ha magyar?

Az erdőgazdálkodás pénzügyi értékelése, az üzemirányítási, általános költségek mértéke és jelentősége

Nagy Imre – tudományos munkatárs, NAIK-ERTI

Duska József – erdőmérnök, MEGOSZ

A főcím természetesen figyelemkeltő „költői kérdés”, mert egy átlagos terepi szakember az alcímet olvasva — jó érzékkel — továbblapoz. És azért is költői, mert nem mindegy, hogy az a bizonyos „erdész” beosztott erdész, vagy vezérigazgató, magánerdészeti cégtulajdonos, oktató, kutató, vagy hirtelen felindulásból a friss diplomájával Kelet-Londonban mosogató fiatal mérnök. Ezek ellenére a cikket elolvasva végül mégis kiderül, hogy a dolgok összezárnak és valóban az irányító, ellenőrző szakszemélyzet költségeinek alakulása az erdészszakma egyik közeljövőbeli kihívása.

Az erdészeti igazságügyi szakértésben, de akár az erdőgazdálkodás termelési folyamatainak az elemzésénél, a kárértékelésnél, az üzem módváltásnál, vagy a beruházás megtérülési számításainál is, ismernünk kell az összes költségtételt. Mindenekelőtt a két fő formát kell elkülönítenünk.

Összes költség = szűkített költség + általános költség

A szűkített költség minden esetben közvetlenül kötődik egy termelési folyamathoz, vagy termékhez, elkülönítése a gyakorlatban nem okoz problémát. Költségnemeit tekintve leginkább vásárolt anyag, energia és szolgáltatás (pl. vállalkozói díj), bér és a hozzá kapcsolódó közteher formájában jelenik meg. Az általános (üzemirányítási) költségek összetétele, egy termékre, folyamatra, vagy telephelyre lebontása már sokkal összetettebb feladat. A fogalom nagyon tág kört fed le. Néhány elem a teljesség igénye nélkül: szakirányítási díj, postaköltség, a számvitel költsége, irodafenntartás, informatika, ügyvitel, az alkalmazotti szakszemélyzet költségei, banki ügyintézés, pénztár fenntartása, reprezentáció, hatósági díjak stb.

Ezek mértéke az irányító és többnyire a tulajdonosi körben is – különösen a folyamatos gazdálkodást biztosító erdészeti üzem-méretnél – ismert. Ugyanakkor a szakaszos üzemelésű kisgazdálkodóknál (a magánerdőben jellemző 10-15 hektáros kiterjedésnél) kérdéses, hogy a mindenkorai döntéshozó (erdőgazdálkodó) tisztában van-e mindezekkel. El tudja-e határolni (szétesztani) az általános költségeket évekre, területekre, tulajdonosokra? Él-e az elvárt, netán túlzó, vagy a termelést akár negatívan befolyásoló „takarékos” felhasználással (pl. elmaradó fatermék-felvételezések)? A tulajdoni formától és üzemmérettől függetlenül visszatérő kérdés, hogy a tulajdonos ezekből a költségekből mennyit hajlandó felvállalni. Hol van a legkisebb közös nevező? Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ismerjük ugyan a saját általános költségünket, de nem ismerjük a többiekét, akár az üzleti partner hasonló mutatóit, még szektoregyezőség esetén sem. A bérek, személyi juttatások különösen kényes adatok, pedig azok az általános költség meghatározó elemei.

Nem tiszta az erdőgazdálkodás fogalma sem. Alapesetben csak a fatermesztés (erdőművelés), fahasználat és szállítás, a

primer fatermékekkel való kereskedelem műveleteit tartalmazza. Kissé bővítve már a mag- és csemetetermelés, a vadgazdálkodás, a primer fafeldolgozás is benne foglaltatik. A tulajdonos pedig szinte szabadon dönt a belső tartalomról, saját vállalkásként az eredménye terhére közszolgáltatásokat is teljesíthet (erdei iskola, ingyenes közjóléti beruházások, és azok fenntartása), aminek általános költségeit szintén az alaptevékenységnek kell viselnie. Ez inkább az állami szektort jellemzi.

Az erdőgazdálkodás struktúrája nagyon színes. A legtöbb magánvállalkozónál az irodafenntartás és a családi lakhatás költsége nem határolható el jól, és az adott évi külföldi út is szolgálhat pihenést, vagy továbbképzést, üzletkötést, a „céges autót” is futhat sokféle célból. Valamilyen normatívákat azonban szükséges kidolgozni, amik az általános elemzések-nél elfogadható alapadatokat, míg a gazdálkodóknál egyfajta zsinórmértéket adnak. Azt biztosan kijelenthetjük, hogy az eseti erdőgazdálkodónál a szakaszos üzemelés fajlagos általános költségei lényegesen magasabbak, mint a folyamatos gazdálkodás esetén. A „kicsit” sokkal nehezebb optimalizálni. A különböző megközelítések-ből az általános költségeket a szakértők korábban a szűkített költségek 0-40 százalékában határozták meg.

A NAIK Erdészeti Tudományos Intézet 2014—15. évi tárgyköri vizsgálatai

Az igényt felismerve a NAIK Erdészeti Tudományos Intézet 2014-ben a témakört felvette kutatásai közé. A következő célokat fogalmaztuk meg:

- A **normatív erdészeti üzem** fogalmának megalkotása, paramétereinek megadása.
- Az **optimális üzemméret és szervezeti felállás** (alkalmazotti létszám, erdész védkerületek mérete stb.) meghatározása.

A normatív erdőgazdasági üzem területkimutatása, az erdőtervezett terület 10 000 ha

Fával borított		Egyéb részlet	Erdőrészetek			Egyéb részletek			Mindösszesen	
gazd. erdő	egy. erdő		fajl. ter.	összes	db	fajl.ter.	összes	db		
ha	ha	ha	ha/db	ha	db	ha/db	ha	db	ha	db
5 770	3 636	594	4	9 406	2 352	0,5	594	1 187	10 000	4 726

*Fafajösszetétel és élőfakészlet 9 406 ha kiterjedésre**

Fafaj	Terület		Élőfakészlet	
	%	ha	%	br.m ³
Tölgy	20,8	1 956	23,2	413 338
Cser	11,1	1 044	12,6	224 485
Bükk	5,9	555	10,9	194 198
Gyertyán	5,2	489	4,8	85 518
Akác	24,1	2 267	13,5	240 520
Nemes nyár	6,5	611	4,4	78 392
Hazai nyár	4,0	376	3,6	64 139
Többi lombos	11,1	1 044	12,0	213 796
Fenyő	11,3	1 063	15,0	267 244
Összesen	100,0	9 406	100,0	1 781 630

*2012. évi OEA országos átlag alapján

- A végzettségtől és beosztástól függő szakszemélyzeti **bérezéssel, egyéb javadalmazással kapcsolatos tényszámok és elvárások felmérése.**
- **Fahasználati és erdőművelési költségek** (vállalkozói díjak), **erdei fatermék árbevételek** paritástól független **országos átlagos tényszámai.**
- **A tulajdonos és kezelő teljes szétválasztása**, a kezeléshez kapcsolódó általános, benne a szakirányítási költségtételek összeállítása.

- A tulajdonos és kezelő közötti **éves elszámolás meg-
alapozása.**
- **A normatív üzem irányítási költségeinek** kimutatása:
 - **Ft/ha/év mérőszám** a folyamatos gazdálkodásnál,
 - **a szűkített költségek százalékában** az eseti gazdálkodás értékeléséhez.

A munkában szerződéses partnerünk a **Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége** volt. Személyes riportok készültek 42 fővel, a témakörre mind az állami,

mind magánerdőben kellő rá-látással bíró kollégákkal. Természetesen anonim módon. *Az általuk képviselt erdőterület 143 817 hektár, az összes erdőterület körülbelül 7 százaléka.* A legkisebb gazdálkodó 16, míg a legnagyobb 13 000 hektárt képviselt. Kö-

zép- és felsőfokú végzettségű, többnyire kifejezetten erdészeti-vadászati, vagy többszörös szak-képesítésű interjúalanyokat vá-lasztottunk ki. Országos lefedett-séggel dolgoztunk, a tájegységi sajátosságokat és gazdálkodási formákat is igyekeztünk figyelem-be venni.

A normatív üzem naturáliáit a NÉBIH Erdészeti Igazgatóságának közzétett adataival töltöttük fel (2012. évi tényszámok, fajajössze-tétel, erdőművelés, fahasználat stb.) Határparaméternek a 2 fő irányí-tó mérnök elvárható éves tevékeny-ségét vettük alapul. Mindezt 6-8000 és 10 000 hektáros kiterjedésnél ha-sonlítottuk össze, végül a résztvevők nagyjából egyetértve a 10 000 hektá-rok kiterjedésben látták az elvárható teljesítést. A tényleges naturális muta-tóknál a valójában kezelt országos te-rülettel számoltunk, a rendezetlen hányaddal értelemszerűen nem.

A normatív erdészeti üzem terüle-te 10 000 hektár, éves fakitermelése az összes használati módban együtt 41 343 bruttó, 35 141 nettó m³. Az er-dőművelés alá vont területe mintegy 1 200 hektár (erdőfelújítás, a szá-lalt terület ápolása, nyiladéktisztítás, tele-pítés, befejezett ápolás, de tisztítás nélkül). Nyilván pont ilyen méretű és adottságaiban, vagy tevékenységé-ben ezzel megegyező erdészeti üzem nincs, de viszonyítási alapnak a meg-adott alkalmas lehet.

A normatív erdészeti üzem a ba-gyományos erdőgondnokság, aki a tulajdonossal számol el. Csak alapte-vékenységgel foglalkozik (erdőmű-velés, fahasználat, kereskedelem). A torzító hatások kiejtése érdekében a mag- és csemetetermelést, a vadgaz-

Területhez arányosított fahasználati teljesítés a normatív üzemben

Fahasználati mód	TI	Gyérítés			Véghasználat			SZ+ KH	EÜ+ ET	Mind-összesen
		TKGY	NFGY	Ö.gyér.	TRV	FV+SZV	Ö.VH			
Érintett terület (ha)	136	164	103	267	96	117	213	20	94	731
Kötelezettség területe (ha)					96	26	122			122
Redukált terület (ha)					96	26	122			122
Bruttó fatérfogat (m ³)	1 572	4 278	4 074	8 352	20 467	9 220	29 687	317	1 415	41 343
Fajlagos fatérfogat (m ³ /ha)	12	26	39	31	213	359	244	16	15	

A fahasználatok adatai fajajcsoportonként a normatív erdészeti üzemben

Fajaj	Éves teljesítés									
	TI	gyérítés			véghasználat			SZ+ KH	EÜ+ET	Összesen
		TKGY	NFGY	össz.	TRV	FV-SZV	össz.			
		bruttó köbméter								
Tölgy	260	520	869	1 388	1 342	2 401	3 743	54	196	5 642
Cser	128	294	629	922	836	2 689	3 524	33	93	4 700
Bükk	57	111	548	659	57	2 800	2 857	103	59	3 734
Gyertyán	73	163	390	552	346	599	944	37	26	1 634
Akác	514	909	258	1 166	7 618	68	7 686	20	203	9 589
E.k lomb	112	178	199	377	596	170	766	20	76	1 352
N. nyár	87	856	231	1 087	4 697	1	4 698	1	77	5 950
H. nyár	88	131	55	186	880	9	889	4	35	1 201
Fűz	7	27	28	55	259	0	259	1	29	352
E.l. lomb	53	205	271	477	773	129	902	18	42	1 492
Fenyő	194	885	596	1 481	3 064	355	3 419	26	576	5 696
Összesen	1 572	4 278	4 074	8 352	20 467	9 220	29 687	317	1 414	41 343

Erdőművelés tényszámai a normatív erdőgazdasági üzemben (EFU és EFU pótló ETE)

Megnevezés			Erdőfelújítás			EFU p. ETE	Összesen
			TRV után	FV után	együtt		
			ha				
Tenyészeti éves	sikeres első erdősítés	term. mag	0,6	0,0	0,7		0,7
		sarj	36,3	0,0	36,3		36,3
		mesterséges	42,0	0,0	42,0	0,9	43,0
		pótlás	15,8	4,7	20,5	0,5	21,0
	kötelezettség alá vont halm.	távlati	0,0	578,3	578,3	0,0	578,3
		aktuális	514,2	240,9	755,1	12,4	767,5
	üres		66,3	1,3	67,6	0,3	68,0
	befejezett	term. mag	0,6	11,1	11,8		11,8
		sarj	27,1	0,0	27,1		27,1
		mesterséges	32,1	0,5	32,7	0,8	33,4
átfutási idő		7,0	15,0	8,3	5,5	8,3	
Naptári évben keletkezett kötelezettség*			96,0	25,7	121,7	0,0	122,2
Sikeres első erdősítés együtt (1-3 sorok)			78,9	0,0	79,0	0,9	79,9
Felújítás alatt álló			447,8	239,6	687,4	12,1	699,5
Befejezett együtt			59,8	11,7	71,5	0,8	72,3

* Az összeg tartalmazza az egészségügyi termelésben keletkezett felújítási kötelezettség területét is.

** hátralékot egy jól működő üzemben nem mutatunk ki.

Megnevezés	Fafaj	Erdőfelújítás			EFU p. ETE	Összesen
		TRV után	FV után	együtt		
		ha				
Sikeres első erdősítésből	Tölgy	10,0	0,0	10,0	0,1	10,0
	Cser+EKL	3,2	0,0	3,2	0,2	3,4
	Bükk	0,3	0,0	0,3	0,0	0,3
	Akác	40,7	0,0	40,7	0,2	40,9
	NNY+FFÜ	10,8	0,0	10,8	0,4	11,2
	HNY+ELL	12,0	0,0	12,0	0,1	12,0
	FE	2,0	0,0	2,0	0,0	2,1
Befejezett összesenből	Tölgy	10,1	3,8	14,0	0,1	14,1
	Cser+EKL	3,7	4,1	7,7	0,1	7,8
	Bükk	0,5	3,8	4,3	0,0	4,3
	Akác	28,5	0,0	28,5	0,3	28,8
	NNY+FFÜ	7,1	0,0	7,1	0,0	7,1
	HNY+ELL	8,1	0,0	8,1	0,2	8,3
	FE	1,9	0,0	1,9	0,0	1,9

dálkodást, a feldolgozást, a közjóléti tevékenységet és az erdei iskolák fenntartását nem vetjük figyelembe. Ezek vagy önálló és piaci alapon szerveződő ágazatok, vagy a tulajdonosi elvárást szolgálják ki, annak hasznából átengedett mértékig.

Az erdőgondnokságot 1 első számú és 1 műszaki vezető erdőmérnök irányítja. Ezen felül 1 gazdasági vezető, 2 adminisztrátort, 11 kerületvezető erdészt (a védkerület nagysága mintegy 920 hektár), 1 beosztott erdészt, 1 rakodókezelő erdészt és 1 udvaros-mindenes fizikai munkást foglalkoztatnak, tehát az üzem összesen 19 főt alkalmaz. A munkakörökhöz részletes feladatleírásokat rendeltünk, amik együtt lefedték a teljes irányítási, működtetési, szakmai tevékenységet.

Minden más munkát vállalkozók végeznek, a gazdasági egységnek ingatlanvagyonra sincs, valamint saját gépjárműállománya sem (a saját gépkocsi térítéses használata foglalkoztatási feltétel).

Az interjúk és az egyéb adatgyűjtés során az általános költségeket 3 fő csoportra osztottuk fel:

I. Az iroda fenntartása:

- bérlet ingatlanok (bérleti díjak);
- rezsik (fűtés, villany, víz+csatornadíj, karbantartás, szemétszállítás, irodabútor, egyéb kis értékű beszerzések).

II. Informatika és vett szolgáltatások:

- telefon-, internet-, banki és postaköltségek;
- jogi, adó, tűzvédelmi és munkavédelmi tanácsadás;
- szakkönyvek, nyomtatványok, hatósági díjak;
- informatikai beszerzések.

III. Személyhez köthető kiadások:

- az alkalmazottak alap + mozgóbéré (I-V. fizetési kategóriában);
- közterhek (szinte évente változik, 37 százalékkal számoltunk);
- rehabilitációs hozzájárulás (az éves számított foglalkoztatás eléri a 20 főt);
- illetményfa, cafetéria;
- ruházat, szolgálati fegyver;
- továbbképzések, tanulmányutak, reprezentáció;
- a munkába járás és a saját gépkocsi használatának a térítése.

Az **erdőgondnok** elvárt javadalmazása (nincs „központ”, teljes felelősségű irányító, munkáltató, kereskedik, pénzügyi döntéseket hoz, évente elszámol a tulajdonossal)

Erdőgondnok	Javadalmazás			Saját gk. használat térítése (75 Ft/km)		Továbbképzés, tanulmányút
	alapbér	mozgóbér	összesen			
	Ft/hó	x havi alapb.	Ft/év	Ft/hó	Ft/év	
Számtani átlag	629 762	3,5	9 723 810	185 366	2 039 204	237 381
Térülettel súlyozott átlag	643 277	4,1	10 357 472	202 375	2 226 121	262 336
Maximum	1 000 000	9	15 000 000	300 000	3 600 000	600 000
Minimum	400 000	0	4 800 000	100 000	1 200 000	0

Az **erdőgondnok-bélyettes** javadalmazása (műszaki vezető, a szakmai munka tervezője, irányítója, ellenőrzője)

Műszaki vezető	Javadalmazás			Saját gk. használat térítése (75 Ft/km)		Továbbképzés, tanulmányút
	alapbér	mozgóbér	összesen	Ft/hó	Ft/év	
	Ft/hó	x havi alapb.	Ft/év			
Számtani átlag	416 667	3,0	6 218 810	243 902	2 682 927	172 500
Térülettel súlyozott átlag	414 399	3,2	6 315 439	236 946	2 606 405	186 803
Maximum	700 000	6	10 500 000	300 000	3 600 000	320 000
Minimum	300 000	0	3 600 000	100 000	1 200 000	0

A **kerületvezető erdész** javadalmazása (a szakmai munka végrehajtója, anyagkezelő és az őrzés-védelem felelőse)

Vizsgált tétel	Képviselt terület	Erdész védkerület kiterjedése	Erdész javadalmazása		
			alapbér	mozgóbér	összesen
			Ft/hó	x havi alapbér	Ft/év
Számtani átlag	3 424	901	267 381	2,8	3 965 238
Térülettel súlyozott átlag	143 817 (össz.)	920	263 043	2,8	3 900 231
Maximum	13 000	1 500	500 000	6	7 500 000
Minimum	16	600	180 000	0	2 160 000

Erdész járandósága	Saját gk. használat térítése (75 Ft/km)		Továbbképzés, tanulmányút
	Ft/hó	Ft/év	
Számtani átlag	154 500	1 699 500	105 000
Térülettel súlyozott átlag	139 410	1 533 514	118 051
Maximum	300 000	3 600 000	200 000
Minimum	50 000	600 000	0

A beosztástól független általános tételek

Közös tételek, egyéb járandóságok	Ruházat térítése	Illetményfa		Cafetéria összege
		mennyisége	értéke	
	Ft/év	m ³ /fő/év	Ft/fő/év	
Számtani átlag	176 667	5,5	87 738	144 167
Térülettel súlyozott átlag	193 625	6,3	100 697	212 035
Maximum	500 000	12	180 000	360 000
Minimum	100 000	0	0	0

A **fabaszármazék** pénzügyi mutatói (vállalkozói díjak áfa nélkül)

Műveletek vállalkozói díjai	TI	TKGY	NFGY	EÜ,ET	TRV	FVB, SZV SZ, KH	Kandallófa hasítása, darabolása
	bedöntés	tőtől való elválasztás, felkészítés közelítéssel együtt					
	Ft/ha	Ft/m ³					
Számtani átlag	44 532	4 176	3 772	3 988	3 132	3 784	2 945
Súlyozott átlag	42 451	4 106	3 688	4 004	3 065	3 683	2 982
Maximum	70 000	6 000	4 800	6 500	4 000	5 000	4 000
Minimum	20 000	3 000	3 000	3 000	2 400	3 000	1 800

A **faanyag szállításának** költségei (vállalkozói díjak áfa nélkül)

Műveletek vállalkozói díjai	Kiszállítás		Fel- és leterhelés önálló műv.	Átrakodás, utóközleltetés, ráhordás, kiszállító TCJK vasút	Távolsági szállítás erdei rakodóról			Távolsági száll. vasúton rakodó nélkül 100 km-en felül	Út és rakodó karbantartás
	1,5 km-ig	1,5-2,5 km között			<20 km	21-50 km	51-100 km		
	Ft/m ³					Ft/ha			
Számtani átlag	1 411	1 808	536	933	1 977	2 414	3 060	2 591	598
Súlyozott átlag	1 308	1 845	452	1 145	1 933	2 304	2 992	2 456	475
Maximum	2 000	2 500	1 000	1 600	3 500	3 300	3 700	3 200	2 000
Minimum	800	1 000	261	1 000	1 100	1 500	2 300	1 600	0

A fahasználati árbevétel (paritástól függetlenül, de a lábon történő értékesítést átszámítottuk saját termelésre, áfa nélkül)

Vizsgált tétel	Éves árbevétel paritástól függetlenül és áfa nélkül				
	fatérfogat		árbevétel		
	összesen	norm. üzem	fajlagos	összesen	norm. üzem
	m ³		Ft/m ³	millió Ft	
Fatömeggel súlyozott átlag	486 515	35 141	13 939	6 781,5	489,8
Maximum	62 070		20 667		
Minimum	20		9 318		

Az erdőművelés költségei

Vizsgált tétel	Erdőművelés szükséges költsége 2014-ben				
	terület		költség		
	összesen	norm.üzem	fajlagos	összesen	norm.üzem
	ha		Ft/ha	millió Ft	
Területtel súlyozott átlag	142 109	10 000	12 755	1 812,6	127,6
Maximum	13 000		33 435		
Minimum	100		3 359		

Az eredményeket feldolgoztuk. Egyszerű számtani, vagy a területtel, esetenként a fakitermelés tényezőjeivel súlyozott átlagot képeztünk. Az eredmények az előző oldali és a felső táblázatokban láthatók.

Három fő kategória különíthető el:

- a, a főként természetes erdőfelújítással gazdálkodók; 5-8 000 Ft/ha/év/teljes terület;
- b, a főként mesterséges erdőfelújítással gazdálkodók átlagos körülmények között 10–15 000 Ft/ha/év/teljes terület;
- c, a mesterséges erdőfelújítással gazdálkodók hegyvidéken, vagy teljes talaj-előkészítéssel sík területen; 20-30 000 Ft/ha/év/teljes terület.

Néhány következtetés

- országosan az értékek nagyon közelítenek, a magán és állami szektor elvárásai és a teljesítései is hasonlóak;
- a költségfelhasználás átgondolt, alkalmazkodik a gazdasági, jogi környezethez;
- az összes üzemirányítási költség 90 százaléka bér és személyhez köthető költség;

- az iroda fenntartása és egyéb költségek 5-5 százalék körüliek.

Az alaptevékenységgel foglalkozó erdészeti üzemből a számításokhoz javasolt üzemirányítási költség minimális értéke 15 000 Ft/ha/év, vagy a szükséges költségek legalább körülbelül 30 százaléka.

A felmérés óta bekövetkezett változások akár aggasztó jeleknek is tekinthetők. Az elmúlt 1-1,5 évben, különösen a Nyugat-Magyarországi Régióban az erdészeti vállalkozói díjak jelentősen megemelkedtek, sőt inkább úgy kell fogalmaznunk, hogy a megemelt díjakért sem találni vállalkozókat. A fizikai állomány (szak- és segédmunkás) nyugatra történő kiáramlása a nagy élömlékigényű és nehéz fizikai munkát megkívánó magyar erdőgazdálkodási ágazatot az átlagon felül terheli. Amellett – bár a faipar bizonyos fellendülése következtében az erdészeti fatermékek ára nem ugrásszerűen, de érzékelhetően növekedett – a magyar faanyag nem kis részt a nemzetközi piacon méretődik meg.

Az előállítási költségeink azonban messze fölülte vannak a jobb természeti adottságú európai országokénak (boreális és magas hegységi övezetek). A klímaváltozás hatása tovább rontja kilátásainkat.

Számszaki összesítő

10 000 ha-os normatív erdészeti üzem mutatói 2014. évi tényszámokon a gazdasági felmérés szerint		
Válaszadók száma	42	fő
Válaszadók által képviselt terület	143 817	ha
Az erdőművelési költségek fajlagosan	12 755	Ft/ha/év
Az erdőművelési költségek összesen a normatív üzemből	127 552 729	Ft/év
A fahasználati költségek fajlagosan	16 665	Ft/ha/év
A fahasználati költségek összesen a normatív üzemből	166 649 008	Ft/év
A fahasználati költségek fajlagosan a kitermelt faanyagra	4 742	Ft/n.m ³
Fakitermelés mennyisége	35 141	n.m ³
Árbevétel a fahasználatból fajlagosan	13 939	Ft/n.m ³
Árbevétel a fahasználatból összesen	489 833 673	Ft/év
Árbevétel lábon álló árfa fajlagosan	9 197	Ft/n.m ³
Árbevétel lábon álló árfa összesen	323 184 666	Ft/év
Összes közvetlen költség fajlagosan	29 420	Ft/ha/év
Összes közvetlen költség a normatív üzemből	294 201 736	Ft/év
Általános költségek fajlagosan a normatív üzemből	15 590	Ft/ha/év
Általános költségek összesen a normatív üzemből	155 896 482	Ft/év
Mindösszesen költségek fajlagosan	45 010	Ft/ha/év
Mindösszesen költségek összesen	450 098 218	Ft/év
Az általános költségek aránya az összes költségből	35	%
Adózás előtti üzemi eredmény összesen	39 735 455	Ft/év
Adózás előtti üzemi eredmény fajlagosan	3 974	Ft/ha/év
Adózás előtti üzemi eredmény az árbevétel arányában	8,11	%

A fák vízszállításáról újszerűen

A pulzáló rendszer elvi működése

Török András – ny. okl. erdőmérnök

Növényanatómiából elég jól ismerjük, hogy a kambium osztódó szövetei hozzák létre a fatest belseje felé a különböző feladatok elvégzésére hivatott fazejteket, így a vízszállításra specializálódott sejteket is, melyeknek egy része a harántfalak perforálódásával vízszállító csövekké alakul át.

A következőkben kizárólag a csövekben szállított víz (oldat) mechanizmusával kívánok foglalkozni. Ahhoz, hogy megismerjük egy rendszer működését, mindenképpen meg kell ismerni a működési mechanizmusokat és az azt működtető erőit, valamint annak forrását is. A jelenleg ismert vízszállító elméletek között csak kisebb eltérések vannak, többé-kevésbé az alább leírtakkal megegyezők. A következőkben ezt ismeretemen nagyon röviden és kizárólag a víz (oldat)szállító csőre vonatkozóan.

A jelenleg elterjedt elmélet és felmerült problémák

A párolgás során a légtérrel közvetlen kapcsolatban lévő mezofil (levélalapi) sejtek felületén és a sejt közötti járatokban a párolgás hatására meniszkuszok (görbületek) alakulnak ki, melyek szívó hatást fejtenek ki. Ez adja a szívóerőt, ami a víz (oldat) szállítását végzi. Minél több vizet ad le a levél, annál kisebb sugarúak a mezofil sejtek felszínén kialakuló meniszkuszok, és annál nagyobb a szívó hatás, ami a gyökerektől a levelek felé irányuló víz (oldat) szállításának a hajtóereje.

Felmerült és meg nem válaszolt kérdések:

– Miért alakulnak ki a párolgás hatására a meniszkuszok?

– Miért kell egyre nagyobb szívó hatás?

Probléma: a végtelenségig nem csökkenhet a meniszkuszok sugara. Ebben az esetben viszont erő hiányában mi biztosítja a szívó hatást? Párolgásnál a csőben a vízoszlop magassága nem csökkenhet. A csőnek állandóan víztelítettnek kell lenni. Ebben az egyensúlyi helyzetben a két erő, a lefelé irányuló gravitációs erő és a vele ellentétes irányú szívóerő kiegyenlíti egymást. A szíváshoz ennél egy kicsivel nagyobb erő

szükséges, mert párolgás és szívás csak ebben az esetben valósulhat meg.

A víz eredeti szintje, a cső telítettsége biztosítható ennél az állandóan egyenletes nagyságban működő erő esetén akkor, ha a légtérbe távozó vízmolekulák pótlása a gyökéri résznél megoldott. Ekkor a párolgás egyenletes. Egyre intenzívebb párolgáshoz egyre nagyobb szívóerő kell, de a be- és kilépő vízmolekulák számának ekkor is meg kell egyeznie. A fentiek a szívásra alapozott folyamatot és erőhatásait írják le. A későbbiekben kiderül, hogy ez a folyamat valószínűleg nem létezik, mert a párolgás nem így megy végbe. Ennél a rendszernél az állandó erőhatás nem biztosított (a meniszkuszok sugara a végtelenségig nem csökkenhet), és feltehetően a szívóerő nagysága sem elegendő.

A pulzáló rendszerről

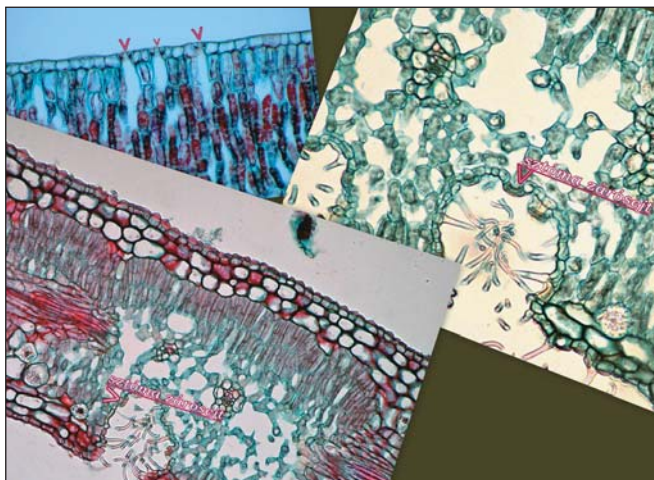
A levél felszínén igen kis méretű nyílások (sztómák) találhatók. Ezek a sztómák, melyek többnyire a levél fonáki oldalán helyezkednek el, gondoskodnak a légcseréről és a párolgtatásról. Párolgtatáskor a sztómák nyitva vannak. Magasabb energiaszinten vízmolekulák távoznak a légtérbe. Értelmszerűen a csőben maradó víz lehűl (hőelvonás jelensége). Mivel organikus rendszerről van szó, a vízcső a lehűlésre keresztmetszet-csökkenéssel válaszol. Ebben az esetben pedig nem szívásról, hanem a légtér felé irányuló nyomásról beszélünk. A cső csak egy bizonyos határig tud szűkülni. Az összehúzódás befejeztével bezárul a légzőnyílás. Megszűnik a párolgás és a hőelvonás. Beindul egy hő-kiegyenlítődési folyamat, ami szép lassan visszaállítja a cső eredeti keresztmetszetét. Ez a keresztmetszet-növekedés pedig szívóerőt generál a gyökerek irányába, ami felszívja a vizet a talajból.

Hasonlóan az orvosi szemcseppentőhöz, amikor is a benyomott, leszűkített keresztmetszetű, henger alakú, rugalmas gumit elengedve folyadékot szívunk fel a csőbe.

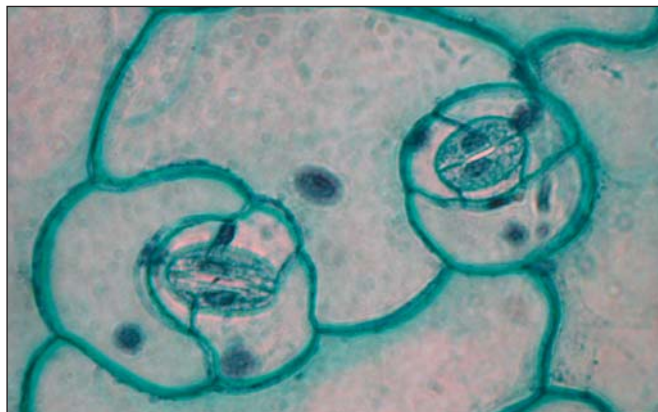
A víznyomáshoz (sztómanyitás-párolgás) szükséges nyomóerőt a párolgás miatti hőelvonás következtében bekövetkező, az egész csőhosszra kiterjedő keresztmetszet-csökkenés állította elő. A gyökerek felé irányuló szívóerőt, ami az eredeti keresztmetszetet hivatott helyreállítani, a hő-kiegyenlítődési során keletkezett erő biztosítja. Jelen esetben a szívás és nyomás fázisban a cső teljes felülete pulzál, hisz magas fáknál nagy erő kifejtés szükséges. Ha tudjuk azt, hogy a nyomóerőt a nyomás és a felület szorzata adja, akkor könnyen belátható, hogy jóval nagyobb erő áll rendelkezésre, mintha azt csak a levél mezofil sejteinek meniszkuszváltozásai állították volna elő.

Az elmondottakból érzékelhető, hogy a víz szállításának ez az újfajta mechanizmusa csak fiatal, elsőéves, még összehúzódásra képes csövek esetén működhet. A növényanatómiával és élettannal foglalkozók megfigyelték, hogy a második évben a csövek már rugalmatlanok, bennük vízszállítás nem, csak oldatraktározás folyik. A többéves csövekben azért nem folyhat vízszállítás, mert a vízcső vége nincs kapcsolatban a levéllel.

A csak szívásra alapozott rendszernél felmerült kérdésekre és a problémára a válaszokat immáron meg tudjuk adni. A

Sztómák a levél keresztmetszetén. Forrás: Bognár János – <http://www.plantarium.hu/tag/sztoma-komplex/>

Anizocitikus sztómakomplex. Forrás: Bognár János, <http://www.plantarium.hu/wp-content/uploads/2012/07/Anizocitikus.jpg>

problémát és ellentmondásokat az okozta, hogy a rendszer másként működött, mint ahogy azt gondolták. Az új rendszernél már az erőforrás sem apad ki, hisz ebben a pulzáló rendszerben mindig van a működtetéshez elegendő erő.

Mit mutat a kísérlet, és ez hogyan illeszkedik a szívás-nyomás eltolt időfázisú elméletéhez?

Magyarországon a síkfőküti projekt keretében Bérés Csilla egyetemi tanár végezte el először a vízszállítás egzakt vizsgálatát a munkacsoportjával. 1985 novemberében Debrecenben üzembe helyezték az első ciklotront, és ez lehetőséget adott arra, hogy terepi kísérletekben először alkalmazzanak ciklotronban termelt rövid felezési idejű izotópokat, amelyek vízárammal szállítodnak. Az injektálást egy tű segítségével végezték el állandó vízáram mellett. Az aktivitást a fa törzsére különböző magasságokban elhelyezett szcintillációs detektorokkal mérték. A detektorokat az injektálási pontoktól felfelé 1, 3, 9 és 12 méterre helyezték el. Azt várták, hogy az aktivitás egy bizonyos idő múlva megjelenik a következő detektornál, s a két detektor közötti távolságot, valamint az aktivitási csúcs megjelenési idejét ismerve kiszámíthatjuk az áramlás sebességét. A mérési eredmények azonban ellentmondtak az előzetes elképzelésnek. Kiderült, hogy az áramlás nem egyenletes, hanem rövid ideig tartó kiugró csúcsok jelentek meg, majd csökkent a sebesség. Az áramlás egyenlenségeit a lombkorona eltérő transzspirációs viszonyaival magyarázták. Azok a levelek, amelyek éppen élénkebben párologtatnak, egy ideig gyorsítják a hozzájuk vezető tracheákban az áramlást. Ezt a jelenséget gyors áramlásnak nevezték el. A baj csak az volt, hogy a csúcsok éjszaka is jelent-

keztek, s ez nem magyarázható az eltérő párologtatásra alapozott elképzeléssel.

Bérés Csilla egy későbbi kísérleténél, amit már komputertomográfia segítségével fakorongok mintavételezésével, immáron a fajok víztárolási képességeire fókuszálva végeztet, kijelentette:

„a vízáramlási mechanizmusok a fáknál még korántsem tisztáztak”. A kísérletből levont következtetésem, ami a változó sebességű mozgásban annak egy gyors és egy lassú sebességű formájában nyilvánul meg, úgy tűnik, igazolja a nyomás-szívás elképzelésre alapozott elméletet. A légtér irányába mutató keresztmetszet-csökkenéssel járó nyomási szakaszban egy rövid idejű gyorsuló, míg a gyökerek irányába mutató keresztmetszet-növekedéssel járó szívási szakaszban egy hosszú idejű, lassuló

mozgás valósulhat meg a kísérlethez hasonlóan. Úgy tűnik, Bérés Csilla kísérlete igazolta a szívás-nyomás eltérő időfázisú elméletét.

Kitekintésként talán érdemes megemlíteni, hogy az emberekénél, a vér szállítása is a szívás-nyomás időben eltolt fázisú formájában megy végbe, amit a szív összehúzódása és elemnyedése működtet. Az általunk létrehozott folyadékszallító gépeknél a szívás és nyomás általában egy ütemben valósul meg. Példaként említeném a jet-ski belső vízsugaras meghajtású motorját, és a közönséges vízszivattyút, ahol a vízkerék egyik fele és a víz között helyezkedik el a szívott vízszakasz, a vízkerék túloldala és a szabad légtér között pedig a nyomott víz található. Úgy tűnik, hogy a fák esetében a kétszakaszos, eltolt időfázisú szívás-nyomás rendszerű mechanizmust választotta az evolúció, az emberi szívhez hasonlóan. Talán nem véletlenül.

A vízcsőben történő szállítás szívás-nyomás gondolatának elmélete már Bérés Csilla cikke elolvasása előtt 2010-ben megfogalmazódott bennem. Az igaznak vélt tartalom készített e cikk megírására. 🌿

Kiegészítés Török András cikkéhez

Az összeállításban gyakori és alapvető problémának látom az egyoldalú, tehát nem rendszerű, csak fizikai alapon történő megközelítést. A példaesetben a vízszállító csőnek nevezett részt a saját szerepének megfelelően kiemelten tárgyalja. De rendszerről, még hozzá élő rendszerről van szó, amely magasabb fokú rendszer formájában jelenik meg. Fiatal korban a csőnek nevezett sejtkepződmény a fizikai törvényeknek megfelelően végzi dolgát, s így ellátja a feladatát. Később, magasabb szervezeti fokon azonban a csőrendszer nem tudja biztosítani a szükséges vízmennyiséget. Ilyenkor pedig, például a tavaszi levél- és hajtásképződéshez nagyobb mennyiségű víz és energia szükséges. Erre a szervezet úgy lép, hogy az előző évben fotoszintézis útján felépített szénvegyületeket lebontja egyszerűbb cukrokká, azok vizes oldatát a csőrendszerbe juttatva biztosítja a vizet és az energiát a levél- és a hajtásképződéshez.

Hogyan jut fel a víz tavasszal a 20 méternél is magasabb fába?

E kérdés sokszor felmerült, és eddig a magyarázatok elég hiányosnak tűnnek. Az itt tárgyaltak erre is bizonyítékot szolgáltatnak. A probléma az, hogy kora tavasszal még nincs lombkorona sem, hogy párologtató felületével fő segítője legyen a csövekben való víz felszívásának.

A fa mint magas szervezetségű, nyár és tél szakaszos élőhelyen tenyésző növény tud úgy alkalmazkodni, hogy nyáron fotoszintézissel felépíti és tárolja a magasabb rendű szénvegyületeket. Majd ezek enzimjeik révén, amelyek hőspecifikusak, a tavaszi hőmérséklet hatására lebomlanak vízben oldódó, egyszerű cukrokra, és azok beszívárognak a szár külső szállító csatornájába, ahol nagyobb koncentrációjuknál fogva a közvetlen alattuk lévő vízre, mint kisebb cukortartalmú folyadékra szívóerőt gyakorolnak (vizet szívnak). (Kora tavasszal, a fák lombosodásakor, a törzs sérült részein kifolyó nedv magas cukortartalmáról mindenki meggyőződhet, lásd például a nyírvízcsapolást.) Ez a szívás alakul ki az éppen fölötté lévő részen is, s minél magasabbra megyünk fiatalabb és fiatalabb szárrészt kapunk magasabb cukortartalommal és magasabb szívó hatással. Ilyen lépcsőzetes szívás révén jutunk a fa csúcsáig.

Az, hogy a cukortartalomnak ilyen lépcsős a változása, azzal a ténnyel magyarázható, hogy az alsóbb, idősebb részekben a szénvegyületek már fásodásra, tartalék- és más gesztosító anyagokra alakultak át. A magas fák esetében tehát a szívó hatás egyik formája a magas cukortartalom, ami lefelé haladva lépcsős szívó hatássá alakul.

Prof. dr. Gencsi László, ny. egyetemi tanár

Az erdőgazdálkodás szerepe és helye a mezőgazdaságban

Röjtökmuzsajon ülésezett az Erdészeti Tudományos Bizottság

2015. szeptember 24-én, Röjtökmuzsajon, a NÉBIH Fajtakísérleti Állomásán tartotta ülését a Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Tudományos Bizottsága. Az ülést dr. Rédei Károly, az ETB elnöke nyitotta meg, köszöntötte a résztvevőket és ismertette a tudományos ülés programját. Az ülés témája — Az erdőgazdálkodás szerepe és helye a mezőgazdaságban — alapvetően meghatározta a helyszín kiválasztását is. A felkért előadások mindegyike ehhez a témakörhöz kapcsolódott.

Az első előadásban, *Az erdő és a mező határvonala* címmel dr. Mózes Csaba a Földművelésügyi Minisztérium főosztályvezető-helyettese kiemelten hangsúlyozta az erdőgazdálkodás növekvő jelentőségét az átalakuló agráriumon belül. Világszerte megfigyelhető konfliktust idéz elő a klímaváltozás, illetve a növekvő élelmiszerellátási igények vs. növekvő faanyagigények ellentétes érdekeinek ütközése. A Föld erdőterülete csökken, a hazai és európai erdőterületek ezzel ellentétben növekszenek, elsősorban a mezőgazdasági termelés javára, illetve kárára. A politika szintjén új szemlélet jelent meg. A tájegységi gazdálkodási szemléletben együttes egységet képez az agrár-, erdő-, víz-, vad- és energiagazdálkodás, alapvetően a tájra jellemző adottságok határozzák meg az ágazati érdekek egyensúlyát. Ennek megfelelően régi-új gazdálkodási módok is teret nyernek, pl. agrár-erdészeti rendszerek, ültetvényes erdőgazdálkodás és az iparifa-ültetvény. Az erdőgazdálkodási prioritásokban is hangsúlyeltolódások figyelhetők meg. A munkahelyteremtés a kevésbé képzett vidéki munkaerő számára ma legalább annyira fontos, mint maga a nyereségorientált erdőgazdálkodás.

Az előadás végén rövid tájékoztató hangzott el a durbani Erdészeti Világkongresszus legfontosabb döntéseiről, az ott kiadott nyilatkozatokról, valamint a most készülő Nemzeti Erdőstratégia 2016–30, az új Nemzeti Erdőprogram, illetve az erdőtörvény módosításának előkészítéséről. Az FM szándéka, hogy a Nemzeti Erdőstratégia előkészítésébe minél szélesebb körből fogadjon be javaslatokat. Ennek megfelelően örömmel fogadnák az Erdészeti Tudományos Bizottság szakmai-tudományos szempontú javaslatait is.

Ezt követően dr. Schiberna Endre osztályvezető (NAIK-ERTI) *A mező-, erdő- és vadgazdálkodás ágazati teljesítményei* címmel az agrárágazat statisztikai adatainak elemzéséből tartott előadást. A mezőgazdaság, és benne az erdészet a Föld sok országában még jelentős gazdasági szereppel bír, de Magyarországon mérsékelt a gazdasági sú-

lya. Az ország éves GDP-jéből a mezőgazdaság kb. 4%-kal, az erdészet és a faipar kb. 0,3%-kal és az élelmiszeripar mintegy 2,5%-kal részesedik. Az erdészeti ágazat viszont jelentős munkaerő-felszívó hatással bír (ún. munkaintenzív ágazat), elsősorban az alulképzett vidéki lakosság körében. Nemzetgazdasági szinten fontos szerepet játszik az ágazat az energetika területén is, mind a lakossági tűzifa, mind az erőműi felhasználás (biomassza) esetében. Az erős külső korlátozottság – pl. természetvédelmi, erdőtörvényi korlátozás – mellett az ágazat gazdasági eredményét alapvetően a tűzifa és a fűrészárak árszintje befolyásolja. A vadgazdálkodás eredményességét meghatározóan csökkenti a vadkár mértéke. A trófeás nagyvad lelövésének bevétele, valamint az egyre növekvő arányú intenzív vadgazdálkodás

bevétele nominál értéken növekszik, reálértéken viszont csökken. A folyamatok okai összetettek, de pl. látványosan növekszik a 'tömeg' (nem érmes) trófea aránya a prémium trófea arányához képest. Az erdészeti ágazatban hosszabb távon a tevékenységeket az erdő hármass rendeltetése mentén lenne szükséges összehangolni.

A következő előadást *Agrárerdészet mint a klímaváltozás kedvezőtlen hatásait mérsékelő földhasználati rendszer* címmel dr. Keserű Zsolt (NAIK ERTI) tartotta meg. (A kutatási témakörben Csiba Imre, dr. Borovics Attila és dr. Rédei Károly is részt vesz.) Időszerűségének az is hangsúlyt adott, hogy az Új Vidékfejlesztési Program támogatási forrásai között szerepelnek agrár-erdészeti támogatások is. A fontosabb agrár-erdészeti (agroforestry) rendszerek bemutatására leginkább francia példák szolgáltak, de a harmadik világ országaiban is egyre növekvő szerepet szán az agrár-erdészeti termelésnek. Az agrár-erdészeti rendszerek alkalmazásából jelentős ökológiai, biológiai és gazdasági előnyök származnak, amit kutatási és gyakorlati tapasztalatok is alátámasztanak. A kutatási eredmények alapján általános érvénnyel megállapítható, hogy a hektáronkénti összes hozam mintegy 40%-kal lehet magasabb, mint ágazatonkénti gazdálkodás esetén. A magyar gazdálkodási feltételek, természeti hagyományok és a jelenlegi piaci trendek alapján a tág hálózatos fás állományokkal kezelt szántóterületek lehetnek a legkedveltebbek a gazdálkodók körében. A NAIK-ERTI első kísérleti tapasztalatai szerint az 5 m x 10 m, 4 m x 12 m, illetve a 8 m x 8 m hálózatos ültetett fákkal vegyes gabona, kukorica, burgonya kultúrák felelnek meg a leginkább a magyar viszonyoknak. Az alkalmazható fafajok elsősorban az akác, a nemesnyárfélék, a közönséges és a fekete dió lehetnek.

Dr. Erdős László erdőmérnök *Az ültetvényerdők szerepe a távlati földhasználatban* című korreferátumában felhívta a figyelmet azokra a világszerte megfigyelhető folyamatokra, amelyeket alapvetően a Föld lakosságának növekvő faigénye, és az ezzel párhuzamosan

rohamosan fogyó természeti erőforrások határoznak meg. A fatermékek kb. 40%-a a természetösterületek mintegy 5%-át kitevő faültetvényekről és ültetvényes erdőkből származik. Ezt az eredményt gyorsan növő fafajok és a modern termesztési technológiák alkalmazásával lehetett elérni. A külföldön alkalmazott fontosabb módszerek és a hazai termesztési tapasztalatok ismertetése után részletesen foglalkozott az akác ültetvényerdők költség- és bevételelemzésével, amit a Mikebuda 40V erdőrészlet példáján keresztül mutatott be.

A hozzászólások során *Takács Péter* kiemelte az előadások aktualitását és azok magas szakmai színvonalát. Felhívta a figyelmet a faipari ágazat problémáira, így pl. a faipari vállalkozások nagyarányú visszaszorulására, illetve felszámolódására. *Bordács Sándor* az előadásokhoz kapcsolódóan kifejtette, hogy az agrár-erdészeti rendszerek a mikroklímátikus viszonyokat is javíthatják, amire a röjtökmuzsaji NÉBIH kísérleti állomáson gyakorlati példákat is lehet látni.

Rédei Károly megköszönte az előadóknak és a szervezőknek a színvonalas szakmai programot. Kifejezte reményét, hogy az előadásokat követő terepi program is hasonlóan sok értékes

felvetéssel szolgál. Ezután röviden beszámolt a bizottságot érintő fejleményekről, tennivalókról.

Bordács Sándor közvetítette a Földművelésügyi Minisztérium szakmai felkérését az új Nemzeti Erdőstratégia készülő anyagának véleményezésére, amit a bevezető előadást követő hozzászólások is ösztönöztek. A felkérés értelmében az FM Erdészeti és Vadászati Főosztálya rendelkezésre bocsátaná a stratégia szövegtervezetét, hogy a bizottság a tudományos szempontok figyelembevételével véleményezze annak a tartalmi és szerkezeti elemeit. A titkári javaslat alapján a bizottság három albizottsága – Erdőgazdálkodási, Vadgazdálkodási és Faipari Albizottságok – álláspontjait összegezve készülne el az MTA Erdészeti Tudományos Bizottságának egységes véleménye. A jelenlévők a javaslatot egyhangúan elfogadták, és felhatalmazták a bizottság, illetve az albizottságok vezetőit a feladat ellátására. (A szaktárca kérésére a bizottság véleményét 2015. október 20-i határidővel időközben eljuttatta az FM Erdészeti és Vadászati Főosztálynak.)

A bizottság elnöke ezután megköszönte az aktív közreműködést és a tudományos ülést lezárta.

Az ülést követően rövid terepi bejá-

rásra került sor a röjtökmuzsaji NÉBIH Fajtakísérleti Állomás területén. Az állomás munkáját *Póczik Miklós* és *Péntek Ákos*, a Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság munkatársai mutatták be. A fajtakísérleti állomás szinte kizárólag rezisztenciavizsgálatokat végez a fontosabb szántóföldi fajok fajtavizsgálatának keretében. Erre az állomás sajátos mikroklimátikus adottságai adnak lehetőséget, amit a környező erdőterületek és az állomás területén kialakított erdősávok és fasorok váltanak ki. Az ún. provokációs kísérletek feltételeit a környező területekhez képest magasabb páratartalmú levegő teremti meg. Ennek látható jeleit a résztvevők is megfigyelhették, hiszen az állomás területén még álló és magas termésátlagot mutató kukorica- és napraforgóátlakban nem volt nyoma aszálykárnak, ami viszont jelentős problémákat okozott a környéken gazdálkodóknak. A jó hozamokat öntözés nélkül sikerül elérni, de a faállományoktól vagy erdősávoktól távolodva láthatóan csökken a termésátlag, illetve a termésbiztonság.

A tartalmas szakmai programot ezután Rédei Károly elnök lezárta, megköszönve a jelenlévők aktív részvételét.

dr. Bordács Sándor
titkár, MTA ETB

Tagdíj befizetési felhívás!

Tisztelt Tagtársak!

Az Országos Erdészeti Egyesület küldöttgyűlése változatlanul hagyva, a következőkben állapította meg a 2016. évi tagdíjakat:

Tagdíj kategória	Éves tagdíj, 2016.
Kedvezményes (diák, GYES-GYED, munkanélküli, külföldi)	1200.- Ft
Nyugdíjas	3600.- Ft
Aktív dolgozó	9600.- Ft

A tagdíj igény esetén két részletben fizethető. Az első részlet fizetésének határideje: 2016. február 1. (egész éves vagy 6 havi tagdíj). A második részlet fizetésének határideje: 2016. június 15. (6 havi tagdíj). A fizetés történhet:

1. Egyénileg az Erdészeti Lapok 2015. decemberi számához mellékelte vagy a helyi csoport titkároknál beszerezhető postai csekken. FIGYELEM! A lekérdezési kód változása miatt az esetleg még meglévő, több évvel ezelőtti csekkek nem használhatók, csak a 2012-ben vagy ezután kiosztott csekkeken történhet a befizetés!
2. Egyénileg banki átutalással az Országos Erdészeti Egyesület K&H Banknál vezetett **10200830-32310126-00000000** számú bankszámlájára. Banki átutalás esetén a közlemény rovatban a **befizető nevét, a tagsági kártya számát és lakcímét** kérjük megadni, ezek hiányában a befizető azonosítása problémás lehet.
3. Csoportosan a helyi csoportokon keresztül. A helyi csoportok a befizető tagok nevét, tagsági kártyaszámát és címét tartalmazó lista mellékelésével csekken vagy átutalással küldik be az összegyűjtött tagdíjakat.

A tagsági kártyák érvényesítése a 2016 márciusában kiosztott matricával történik, a 2015-ös kártyák 2016. február 29-ig érvényesek.

Tisztelettel kérem a tagdíjfizetéssel kapcsolatos határidő betartását!

Budapest, 2015. december 1.

Lomniczi Gergely, főtítkár

A tagdíj befizetésének határideje: 2016. február 1. (hétfő)

Európai erdők helyzete 2015

Európa erdőterülete az elmúlt 25 év során elérte a 215 millió hektárt, ami a térség teljes földterületének 33 százaléka. Fejlődésről lehet beszámolni ebben az időszakban a tartamos erdőgazdálkodás területén is azért, hogy egyre több ország dolgozta ki nemzeti erdészeti politikáját.

Ez a két alapvető megállapítás található az *Európai erdők helyzete 2015* című jelentésben. A dokumentum már a negyedik kiadást éri meg és átfogó képet nyújt az európai erdőkről, azok jelenlegi állapotáról, trendekről és a vonatkozó politikai visszhangokról. Ugyanakkor az anyag beszámol a kontinens tartamos erdőgazdálkodásáról is az 1990 és 2015 közötti időszakban.

A jelentést Spanyolországban, Madridban adták ki a 7. Európai erdők miniszteri konferencia alkalmából (2015. október 20-21.). Európa 38 országából az erdőkért felelős miniszterek és magas beosztású képviselők jöttek össze a spanyol fővárosban azért, hogy erősítsék a nemzetközi együttműködést, megállapodjanak a tartamos erdőgazdálkodás védelmének és fejlesztésének további lépéseiben. Az erdők gazdasági, szociális és környezeti értékeinek a fejlesztése szintén cél.

A Forest Europe (Európai erdők) néven ismert, 1990 óta az európai erdők védelmére rendszeresen összehívott miniszteri konferencia megkönnyítette a kormányok, a kormányzati szervek, nem kormányzati szervezetek, a civil társadalom és a magánszektor közötti nyílt és politikai párbeszédet az európai erdőket érintő közös kihívások és lehetőségek tekintetében.

Az európai erdők jelentős szerepet játszanak az éghajlatváltozásból eredő problémák kihívásainak megoldásában. A növekvő erdőterület és az európai fenntartható erdőgazdálkodás mind nagyobb mértékben segíti a szénmegkötést és a tárolást. Az erdők nagy mennyiségű szén-dioxidot kötnek meg a légkörből. Ahogy azt a jelentés írja, 2005 és 2015 között az évente átlagosan megkötött szén az erdei biomasszában, talajban és erdészeti termékekben, Európában elérte a 719 millió tonnát. Ez körülbelül 9 százaléka az európai térség üvegházhatású gáz kibocsátásának.

Az erdők éghajlatváltozásra gyakorolt kedvező hatására irányuló növekvő figyelem visszatükröződik a nemzeti erdészeti politikákban. Az elmúlt évek során sok európai országban átértékelték a szakmapolitikai szempontokat, nagyobb figyelmet szenteltek az éghajlatváltozásnak. Az országok többségében szakosított intézményeket hoztak létre, amelyek az éghajlatváltozással, a megújuló energiával és energiahatékonysággal kapcsolatos szabályozás és programok végrehajtásáért felelnek.

Az elmúlt 25 évben Európában a fenntartható erdőgazdálkodás előrehaladása többek között az erdészeti politikák, a jogszabályalkotás, a monitoring és észlelések fejlődésének köszönhető.

Az európai országokban a Nemzeti Erdészeti Politikák (NEP) száma 2007 óta majd megháromszorozódott. A Nemzeti Erdészeti Politikák széles körű részvételre buzdítanak, elősegítve az erdészeti politikák és stratégiák elfogadását és alkalmazását. Ebben a tekintetben meg kell jegyezni, hogy egy erdészeti politikai anyag, mint pl. „erdészeti stratégia”, „erdészeti politika”, vagy valami hasonló, minden Forest Europe tagországban létezik.

Ennek megfelelően Európa erdeinek több mint 70 százaléka rendelkezik erdőgazdálkodási tervvel. Ez annyit jelent, hogy az európai térségben több mint 155 millió hektár erdő tervvel, vagy annak megfelelő dokumentum alapján kezelnek.

A jobban kezelt erdőterület növekedése az erdők védelmének irányába mutat: a fenntartható módon kezelt erdők jobban ellenállnak a károsításoknak, könnyebben heverik ki a károkat és jobban tudnak alkalmazkodni a változó körülményekhez.

Több mint 30 millió hektár európai erdő elsődleges rendeltetése a biológiai sokféleség, vagy a tájkép védelme. Az elmúlt 15 év alatt Európa védett erdőinek területe évente fél millió hektárral növekedett.

Annak ellenére, hogy az európai erdőgazdálkodási szektorra a világgazdasági válság jelentős hatással volt az elmúlt időszakban, jelenleg a javulás biztos útján halad. Az erdőknek a gazdasági szerepe valamilyen mértékben mindig hangsúlyos. Európa mindaddig a világ legnagyobb gömbfa-anyag előállítója. A nem fa alapú termékek értékesítése, ami időnként komoly bevételt hoz helyi szinten, szintén meghatározó.

A jelentés szerint az ágazat évenként 103 millió euróval járul hozzá Európa bruttó hazai termékéhez (GDP) és az erdők szociális-gazdasági funkciója is fontos szerepet játszik a térség gazdaságában. A jelentés szerint Európa az

elsődleges fa- és papírpári termékekből nettó importőrré vált.

Az erdőgazdasági szektor Európában legkevesebb 3 millió embernek nyújt keresetet és megélhetést, ezen felül ismeretlen számú embernek ad nem nyilvántartott munkát, mint pl. a magántulajdonosok vagy a helyi közösségek. Ezek az adatok nem jelennek meg sem a hivatalos foglalkoztatási statisztikákban, sem a jelentett adatokban.

Ahogy arról a 7. Európai erdők miniszteri konferencia küldöttei beszámoltak, a zöld gazdaságra való áttérés nagy lehetőség az erdészeti ágazat fejlődésében, ugyanúgy számos zöld munkahely megteremtésében is. A legújabb összesítéshez több mint 300 nemzeti jelentéskészítő és nemzetközi szakértő szolgáltatott adatot és 60-an dolgoztak az elkészítésén.

Az *Európai erdők helyzete 2015* című jelentés és az ágazati politikai vezetők számára készült összefoglaló a következő webcímről tölthető le: <http://www.foresteurope.org/fullsoef2015>

Referálta, fordította: **Gerely Ferenc**

A Vértesi bajnokai

Borongós, esős őszi nap volt 2015. szeptember 25. a budakeszi Szilfa-tisz-táson. Sok szabadtéri rendezvényt el is halasztottak volna ilyen időben, de az itt megjelentek igazi, elhivatott emberek: az ország legjobb fakitermelői.

Kis „áztató” eső és sár nem állítja meg e kemény, edzett férfiakat és hölgyeket. (Ne feledjük, hogy a „gyengébb” nem „erősebb” képviselőit is megtalálhatjuk a versenyzők közt!) A Stihl versenysorozat döntőjének napja tehát minden évben az ő ünnepük. Méltán! A mindennapok „szélmalomharca” után ez a rendezvény a kemény küzdelem mellett a szakmabeliek (erdészek, fakitermelési, munkavédelmi eszközök gyártói, szakkereskedők stb.) és a családtagok kikapcsolódását, ismerkedését és természetesen a nézősereg szórakoztatását is szolgálja.

A 2015. évi bajnokairól – az „esőmenőkről” – külön is érdemes megemlékezni, mivel e versenysorozatban régóta részt vesznek, s nem is kevés sikerrel a hátuk mögött. 2015-ben immáron a negyedik országos bajnoki címüket ünnepelték, de számos helyezésük is volt az elmúlt bő évtizedben. 2013-tól változott a verseny rendszere. A nevezők régiós előválogatón mérhetik össze tudásukat, majd innen vezet az út a legjobbaknak az országos döntőbe. A mellékelt táblázat a sorozat kezdetétől – az első, a tatabányai szakkereskedés rendezte versenytől – napjainkig foglalja össze a csapat eddigi eredményeit, amelyből kitűnik, hogy jól alkalmazkodtak a vál-

tozó versenykiírásokhoz. Az első, tatabányai versenyről egy érdekesség: rekordkísértet hajtottak végre sikeresen, miszerint 100 motorfűrész indítottak be egyszerre a Fényes fasoron. A hanghátas akkora volt, hogy a városban sétáló emberek, de még az autók is megálltak egy pillanatra.

A motorfűrészek benzingőzében, az eső és pára függönyén áttekintve nem szabad megfeledkezni arról, aki a gépet működteti, a fejszét forgatja. Sokszor csak a számok, gépek és tények bővítésében élünk, most azonban ezek helyett a szavak meséljenek kicsit a legfontosabb tényezőiről, az emberről, „közzelebb hozva” az olvasóhoz e patinás lap hasábjain a vértesi bajnokokat. *(Ld. nyitóképtünk: balról jobbra: Németh Benedek beosztott erdész; Boglári Zoltán erdő- és vadgazdálkodási igazgató; Lábodi Géza csapatkapitány, motorfűrész-kezelő; Bogdán Róbert basító; Kelecsényi Szilárd fabasználati ágazatvezető; Ibolya Milán basító és Lábodi Csaba motorfűrész-kezelő.)*

A csapat „alappillért” a 2002-es kezdettől a szárligeti Lábodi testvérpár alkotja. Már kicsiny gyermekkoruk óta kötődnek az erdőhöz. Édesapjuk – aki egyébként „testvéragazatban”, a bányászatan dolgozott – lasztonyai (Zala megye) származású, sokat vitte a fiúkat gombászni, tűzfát gyűjteni.

Lábodi Géza csapatkapitány, motorfűrész-kezelő: a csapat vezéregyénisége, „mozgatórugója”, a taktikai elemek kidolgozója. Eredeti szakmája fűtésszerelő, bár nagyon rég a fakitermelésben

dolgozik. 1991-ben Németországban kezdte fakitermelői pályafutását, az akkori nagy viharok felszámolásában, majd itthoni vállalkozása is fenyő hőtörés kármentesítési munkálataival indult (1997 – Körtvélyes, Tatabányai Erdészeti). Ő az, aki a szerelés versenyszámokban is nevez, aminek begyakorlásához nem kevés türelemre van szükség. A versenyekre való felkészülésre ez alkalmanként 80-100 láncfordítást is jelenthet, ami nagyon igénybe veszi a kezét, az emberi tűrőképességet. A jó gyakorlat versenykörülmények közti bemutatása sok mindenben múlhat: ép kéz, a helyes csavarnyomaték, gyorsaság, az új motorfűrészeken az alkatrészek „beragadnak” stb. Géza a minden napokban is igyekszik mindent összehangolni, ha kell, dönt, közelít, szerel, ügyet intéz, munkát szervez...

Lábodi Csaba: motorfűrész-kezelő, a kombinált darabolás szám az ő „területe”. Nagyon sok pont múlik a 40 cm átmérőjű, 7° dőlésű, hámozott rönk kombinált átvágásánál. Ez a feladat nagy precizitást igényel. Talán nem véletlen, hogy övé a verseny ezen része, hiszen eredeti szakmája géplakatos. A 2015-ös bajnoki cím is ezen múltott részben. Idén támogatói oldalról, azaz a Vértesi Erdő Zrt. részéről is erre fektették a legnagyobb hangsúlyt. Erdőgazdasági szintű összefogás volt, hogy jó minőségű, esztergált nyárrönkök kerüljenek Csabához gyakorlásra. (A Kisbéri Erdészeti adta a nyár faanyagot, a Pusztavámi Fűrészüzem a kérgezést vállalta, a Tatabányai Erdészeti a gyakorlási helyszínt nyújtotta, a Központ pedig mindezeknek összehangolását, az eszközök-

A dolgoz mindennapok... (Lábodi Csaba)

höz, felszereléshez szükséges támogatást biztosította). A vágás így ezúttal tökéletesre sikerült, s bizony ismétlésre az eső miatt nem volt mód, hiszen 1 mért körös volt a verseny, a megszokott 2-höz képest...

Bogdán Róbert: a „csapat ereje”, hasító, 2006-tól tag. Nehéz gyermek- és ifjúkora az életre nevelte, a 2000-es évektől dolgozik fakitermelő vállalkozóként, eredeti szakmája állattenyésztő. Ha valakiről, akkor róla bizonyosan lehet mintázni az igazi, vagány favágót. Villámgyorsan dolgozik a pályán, s a maximális erőt tudja kihozni magából a 2 perc alatt. Volt olyan, hogy a csapat azért kapott hibapontot, mert előbb elszedte, behasította a tűzifát, mielőtt a társ a fűrészsel kettévágta volna...

Ibolya Milán: a jelenlegi csapat legifjabb tagja, hasító, ahogy társai mondják: „az ébredő erő”. 3 éve dolgozik fakitermeléseken, eredeti szakmája autófénysző. A 2015-ös versenysorozaton mutatkozhatott be először. S szerencséjére (de inkább ügyessége folytán) éppen országos bajnokként debütált. Milán bizonyítéka annak, hogy minél előbb érdemes idősebb és fiatalabb csapatoknak együtt versenyezni, hogy az erő és a tapasztalat egyensúlyban legyenek csapat szinten, és folyamatos legyen az utánpótlás.

Egy bajnoknak mindenki felteszi a következő két kérdést: 1. De mégis mi

Év	STIHL verseny	Helyszín	Helyezés
2002	I.	Tata	2. Lábodi Géza és csapata (OB. Baja csapata)
2003	II.	Budapest	nem indultak (OB. Baja csapata)
2004	III.	Budakeszi	4. Vadex Zrt. (OB. Mofükér Kft. Baja)
2005	IV.	Budakeszi	nem érték el 1-5. helyezést (OB. R-Agricol Kft. Pécs)
2006	V.	Budakeszi	2. Patent 3 H Kft. (OB. Rotáció Kft. Tata/Nyergesújfalú)
2007	VI.	Budakeszi	OB. Patent 3 H Kft. Bicske*
2008	VII.	Budakeszi	OB. Patent 3 H Kft. Bicske*
2009	VIII.	elmaradt	elmaradt
2010	IX.	Gyenesdiás	OB. Patent 3 H Kft. Bicske*
2011	X.	Soponya	4. Patent 3 H Kft. Bicske (OB. Ipolyerdő Zrt.)
2012	XI.	Szigezentmiklós	3. Patent 3 H Kft. Bicske (OB. Vadex Zrt.)
2013	XII.	Bükkszécs	10. Vértesi Erdő Zrt. (keszegi régióson 4.)(OB. Északerdő Zrt.)
2014	XIII.	Kaposvár	13. Vértesi Erdő Zrt. (bükkszécsi régióson 2.)(OB. Északerdő Zrt.)
2015	XIV.	Budakeszi	OB. Vértesi Erdő Zrt. (soproni régióson 1.)*

* a 4 országos bajnoki cím (OB) kiemelten. (Forrás: www.verteserdo.hu, www.stihl.hu, www.mezobir.hu, www.kerttechnika.hu, www.pointinternet.hu, Rotáció Kft.)

az a plussz, amitől ők a legjobbak? A válasz egyszerű, de nagyon igaz: a sok munka és gyakorlás. A mindennapokban még fáradtan is szánnak időt egy kis gyakorlásra: „Reggel tiszta, este tiszta olaj”, ahogy ők nevetve hozzátesszik. 2. Egy bajnoknak az elismerésen kívül mi lehet a további motiváció? A fiúk szerint eddig a 2 perc alatti pályacsúcs volt az „adrenalin-bomba”, most az 1:30 alatti (eddig legjobbjuk az 1:43, ráadásul az esőben)... Persze jól tudják, hogy ennek vannak fizikai és munkavédelmi korlátai, de még nekik is van min javítani.

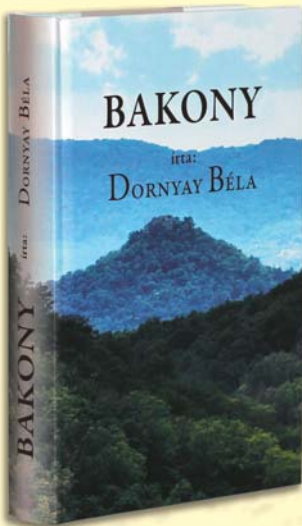
A teljesség igénye nélkül, de nem fedelkezhetünk meg azon csapatokról, csapattagokról sem – Tata, Tatabánya, Csákvár, Császá, Bicske, Nyergesújfalú fakitermelő vállalkozói, Stihl márkakereskedései –, akik szintén a Vértesi területéről vesznek/vettek részt e nívós sorozatban és jelenlétükkel hozzájárulnak a munkakultúra és a munkavédelem fontosságának terjesztéséhez, amely az Andreas Stihl Kft. egyik fő kiűzött célja is egyben. Köszönet nekik is és további szép sikereket mindannyiójuknak!

Boglári Zoltán
Vértesi Erdő Zrt.

DORNYAY BÉLA: BAKONY

A Bakonyerdő Zrt. és az ERFARET Non-profit Kft. közös kiadásában 1000 példányban jelent meg Dornyay Béla Bakony című könyve, mely a mai napig talán a legteljesebb útleírás erről a vidékről.

A most kiadott mű a Dr. Thirring Gusztáv – Dr. Vagyász János által szerkesztett *Részletes Magyar Útikalauzok* sorozat 1927-ben megjelent *Bakony* című kötetének felújított reprint kiadása. Dornyay Béla munkája 545 bakonyi túraútvonalat bemutat, több mint 400 oldalas útleírás, gyönyörű mellékletekkel. A teljes művet a szerző írta és rajzolta, ő járta be a terepet és gyűjtötte egy évtizeden át az adatokat, állította össze

a vonatkozó történelmi anyagot. A Bakonyról szóló egyik legteljesebb és leghasználatosabb kézikönyv nemcsak a hegység földrajzát, geológiáját, növény- és állatvilágát, valamint történelmi emlékeit mutatja be, hanem kiolvashatjuk belőle az egykori falvak és városok életét, a közigazgatás szerkezetét, a legfontosabb közlekedési útvonalakat, a népességi és nemzetiségi viszonyokat is. Hihetetlen részletességgel mutatja be azokat a természeti, történelmi és néprajzi látványokat, amelyeket a Bakony ma is nyújtani tud az igazi bakancsos turistáknak.

A könyv kiadásának ötlete *Farkas Attilától*, a Bakonyerdő Zrt. Monostorapáti Erdészeti igazgatójától származik. A kötet

felújításához az ERFARET ajánlotta a szakmai együttműködését. A kezdeményezést az erdőgazdaság vezetése örömmel karolta fel, hiszen a Bakony és a Balaton-felvidék állami erdeinek jelentős részén gazdálkodó vállalként kötelességének tartja Dornyay Béla örökségének megőrzését. A Bakonyerdő Zrt. tevékenysége azonban nemcsak a könyvön keresztül kapcsolódik a polihisztor munkásságához: a 2012 és 2014 között megvalósított, jelentős közjóléti fejlesztéseket tartalmazó projektünk a *Keszthelyi-hegység ökoturisztikai fejlesztése Darnay-Dornyay Béla öröksége nyomán* címet viselte, s az ennek keretében Gyenesdiáson létrehozott Természet Háza Látogatóközpont udvarán a tudós mellszobra is megtalálható.

A kiadvány megvásárolható a Bakonyerdő Zrt.-nél (www.bakonyerdo.hu; tel.: 89-513-100) és az ERFARET-nél (www.erfaret.hu).

Farkas Péter
Fotó: **Mesterházi József**

Rossz út vagy kiút?!

Változáskor mindenkinek van véleménye. A következőkkel is vagy egyetértenelek velem, vagy nem. Mindnyájunkat a megoldáskeresés vezet jó szándékkal, szakmai tudásunk és érzelmeink mellett.

Már Confucius is tanította – szabadon idézve –, hogy a természet mikro-mezo-makro területein egyensúlyi állapot van. Ha ez megbomlik (biotikus, abiotikus tényezők, ember), azt igyekszik helyreállítani. Ha nem tudja, egy új egyensúlyi állapotot hoz létre. Klímaváltozás során is ez következik be.

Leszűkítve ezt a mi szakmánkra, az új egyensúlyi állapot nem az előző fafajok maradéktalan megmaradásával valósul meg. Küzdenünk kell a fafajváltás dinamikájának lassulásáért, de el kell fogadnunk. Erdészárszadalmunknak is szembe kell néznie ezzel, cselekednie kell, ha nem akarunk kataklizmarobbanást tevékenységünkben. Jobb, ha ezt a folyamatot mi tartjuk kézben, mintha spontán tör utat magának. Az eddigi „gyorsan” növő fafajta választékát bővíteni kell, különösen a fatömeg produktum tekintetében.

A klímaváltozással egy időben jelentkezik a társadalom folyamatosan növekvő faalapanyag-igénye, ha kell önpusztító módon is. Tehát kettős feladat előtt állunk.

Az óriási kihívás lehetséges megoldása egyik résztvevőjének tartom az oxyfát. Rövid leírását és értékelését, azzal a céllal is közlöm, hogy a körülötte keringő sok téves információt eloszlassam. Mindenekelőtt leszögezem, sok érvet eleve kizárva: *nem invazív!* Csak laboratóriumi úton szaporítható, ún. mikroszaporítással.

Tudományos neve: Paulownia Clon in Vitro 112, köznapi neve: oxyfa. **Származása:** Spanyolországban (több szakirodalom számos Paulownia-fajtára hivatkozik) laboratóriumban keresztezett és klónozott fa. 2011-ben jegyezték be az EU illetékes Növényfajta Hivatalban. A spanyolországi Castillia la Mancha Egyetem Agrár, Erdészeti és Genetikai Osztálya szerint a legsikeresebb Paulownia klón a világ egyik leggyorsabban növő fája. **Szaporítása:** nem invazív, csak laboratóriumban mikroszaporítással szaporítható.

Talajigénye: alapvetően kozmopolita, optimális számára, ha legalább 3 méterig nincs talajhiba, a pH-érték pedig 5–8,5 között van. **Hőmérsékleti igénye:** -30 és +50 °C-ot elvisel, de -25 °C + 45 °C az ideális. Fagykárosodás esetén a gyökér kihajt. **Fényigénye:** fénykedvelő, megfelelő növekedést csak első (felső) szintben produkál.

Vízigénye: kortól függő. Az első 3-4 hónapban igényel eseti öntözést száraz talaj esetén, ugyanis rendkívül gyorsan növő 6-9 méterig lehatoló karógyökere van. Elviseli a 2-3 méternél jelentkező talajvizet, de a pangó vizet már nem. 2-3 hetes előntést kisebb levélsárgulással kihever, de csak akkor, ha a vízszint legalább 2 méterre visszahúzódik.

Talaj-előkészítés, ültetés: 80 centiméteres tányér közepén 12 centiméteres fűrt 80 centiméter mély lyuk. Az ajánlott hálózat 2 méter és 6 méter közötti, amely termőhely és faanyag célhasznosítás függvénye (bimoasszáttól késelési rönkig). A 12-16 hetes csemete üvegházból érkezik, 200-250 cm³-es konténerben. A legalkalmasabb ültetési idő májustól augusztus végéig tart, de lehet a fagyok beálltáig. Talaj-előkészítés, ültetés amúgy vita tárgya is.

Ápolás: a trágyázás felesleges, mert csak a karógyökér gyors növekedését zavarja meg. A 80 centiméteres tányér gyommentesen tartása csak addig célszerű, amíg a csemete

nem hagyta el a gyomszintet, karógyökere pedig a lágyszárúak gyökérzónáját. Az első vegetáció után, ha nem volt erőteljes növekedés, célszerű visszavágni. Rönk céltermelés esetén egy tuskósarjat kell meghagyni és az oldalhajtások kezdeményeit letörni.

Kitermelés: biomassza esetén kétévenként aratóvágás, ipari fa (pl. fűrészáru) céltermelés esetén az első kitermelés 5 év után, majd 4 évenként. **Védelem:** eseti döntés, károsítói még nem alakultak ki.

Alaki jellemzők: 6-9 méterig lehatoló karógyökér; törzse egyenes, nem csavarodott, fattyúhajtásokra nem hajlamos; fája, kérge mérgező anyagokat nem tartalmaz; levelei nagyméretűek, szív alakúak, szemben állók; virága ősszel kifejlődik, kora tavasszal a levélrügyek kipattanásával egy időben virágzik, 30-40 centiméteres (buga) virágzattal; termése 3-5 centiméteres ovális alakú tokok apró, világoszöld meddő magokkal.

Nem első tuskósarjasztási ciklus esetén növekedése:

Kor	Magasság	Mellmag, törzsátmérő
1 év	3-4 m	6-8 cm
2 év	7-8 m	14-16 cm
3 év	11-13 m	22-24 cm
4 év	16-18 m	28-30 cm

Faanyagának jellemzői: egyenes szálú – fehéressárga – vetemedésre nem hajlamos, jól megmunkálható, nem hajlamos repedésre, hasadásra, jól felületkezelhető, nagy penetrációjú, nem tartalmaz kontraanyagot, jól ragasztható, könnyen kérgezhető, oldalkeményisége: 1,4 MPa, statikus nyomószilárdsága: 30MPa, tömörsége: élőnedves 600-700 kg/m³, műszárított (16-18%-os) 350-400 kg/m³.

Energiatartalma: 22%-os (légszáraz) nedvességtartalomnál 15220 KJ/kg-3430 Kcal/kg (szám adatok, átlagok).

Faanyagának (levél és virág is) felhasználási területei: tűzifa biomassza energiatermelésre, pellet biomassza forgácslap, farostlemez gyártására, bioüzemanyag, bányafa, fűrészáru-termelés általános célra, építőiparnak szerkezeti elemnek, bútorelem gyártására – késelési, hámozási fűrés, cellulóz-alapanyag, levél takarmányozásra, virágzat méz nyelésére.

Általános előnyei: a természetes erdőink iránti faigényt csökkenti, alkalmas meddőhányók fásítására; talajmegkötő pionír jellegű fafaj; vízparti, út menti fásításra is alkalmas; felhagyott és marginális mezőgazdasági területek fásítására megfelelő; szükségstározók hasznosítására, ártérületek magasabban fekvő részeinek fásítására, véderdők, erdősávok kialakítására is megfelelő; telepítési helyén első évben mindig, második évben (ciklus évre érve) esetenként köztes művelést is lehet folytatni; dísfának parkokba, kertekbe is kiváló.

Itt jegyzem meg, hogy más Paulownia-fajták vagy klónok csak kismértékben (pl. smaragd, császárfű stb) maradnak le a Vitro 112-től, de azok *invazívak!*

Mivel csak páréves tapasztalataink vannak, az ismertetés nem volt teljes. Ezt áthidalni csak úgy tudjuk, ha cselekszünk, nem ragaszkodunk görcsösen korábbi elveinkhez. Támazkodjunk szakmai múltunkra, és arra, hogy a Paulownia Clon in Vitro 112-vel csak pozitív tapasztalatok vannak, mint az egyik figyelembe vehető, gyorsan növő fafajtaival. Továbbá bízzunk benne, hogy törvényeink lehetőséget adnak erre, követik munkánkat, elősegítve környezetvédelmünket és természetes erdeink védelmét ebben a változó jövőben.

Sohler István
okl. erdőmérnök

Melyik út az igazi?

Általában egy útról nem lehet teljes bizonyossággal kimondani, hogy az a helyes, amíg végig nem mentünk rajta. A Sohler István által az oxyfáról leírtakkal is ez a helyzet: hiszünk, de azért nyitva tartjuk a szemünket.

Sok idegen fafaj/fajta került az elmúlt 100-200 év során Magyarországra, némelyik – fatermesztési szempontból – bevált, volt, amelyik nem. Az oxyfával – hivatalos elnevezése szerint *Paulownia Clon in Vitro 112®* – talán más a helyzet, de mielőtt elhamarkodottan ítéletet mondanánk, vizsgáljuk meg a kérdést alaposabban.

Forrás: oxytree.com

Az oxyfa a Josep Grau által vezetett spanyol, mikroszaporítással foglalkozó laboratórium (In Vitro SL) nemesítési munkája nyomán jött létre a *Paulownia elongata* S. Y. Hu és a *Paulownia fortunei* (Seem.) Hemsl. keresztezésével. Az eredményt a nemesítő – a szokásos módon – bevizsgáltatta egy erre szakosodott szervezettel, a Castillia La Mancha Egyetem megfelelő genetikai intézetével és energetikai intézetével (*Instituto de Investigación en Energías Renovables Parque Científico y Tecnológico de Albacete* és a *Ciencia y Tecnología Agroforestal y Genética Escuela Técnica Superior de Ingenieros Agrónomos de Albacete*). A spanyolok elég alapos munkát végeztek. Az eredményekről szóló összefoglalókat le lehet tölteni a nemesítő cég honlapjáról (<http://www.paulownia112.com/invitro/#inici>), zömmel persze spanyolul.

A vizsgálati eredményekkel nem vitatkozhatunk addig, amíg a saját vizsgálati eredményeink ezeket nem cáfolják. Így el kell hinnünk – márpedig mi okunk lenne kételkedni a spanyol kollégák korrektségében –, hogy a Sohler István által írt cikk adatai helyesek. A közöltek közül két lényeges momentumot azonban mégis ki kell emelni és ezekről külön szót ejteni: A EU előírásainak megfelelően a fajtaminősítési vizsgálatokat elvégezték és a fajtát – mint ami a minősítési feltételeknek (DUS-vizsgálat) megfelelt – 2011-ben jegyezte be a Közüességi Növényfajta Hivatal (CPVO – az EU illetékes hatósága).

Az invazivitás kérdésében is állást foglalt az egyetem: „This clone is a hybrid species thus producing unviable seeds and not presenting invasive characteristics or invasive behaviour. Also, *Paulownia clon in Vitro 112®* is not included in the Spanish list of invasive species”, tehát – a *Paulownia* nemzetség több fájával (és esetleg fajtájával) szemben ez a klón nem tekinthető özőnnövénynek.

Azért – nyilván – nem lehet mindent fenntartások nélkül elfogadni, amit egy távoli országban, a miénktől jelentősen eltérő körülmények között tapasztaltak és következtettek. Van két lényeges kérdéskör, amelyekkel hathatósan (és gyorsan) foglalkozni kell:

Vajon a magyar termőhelyeken az oxyfa hogy tud megélni? Bírja-e egyáltalán az éghajlatunkat és a talajainkat? Kielégíthetők-e mesterségesen a termőhelyi igényei, ha a csapadék, a hőmérséklet, vagy más nem megfelelő a számára?

Érdemes-e telepíteni, érdemes-e fenntartani, ápolgatni és reménykedni az ügylet nyereséges kimenetelében? Vagy ez is csak egy pénztemető, mint olyan sok más ültetvénytelepítési próbálkozás a magyar (erdő)gazdaságban?

E kérdésekre a hazai tapasztalatok hiányában még nem tudunk biztos választ adni. Persze, ez még arra sem lehet ok, hogy azt mondjuk, hogy ez nálunk nem megy, ez rossz, ez csak veszteséget terem és arra sem, hogy egyáltalán ne foglalkozzunk a dologgal és várjuk, hogy majd valaki megmondja, hogy mit kell csinálni.

ad 1. A spanyol termőhelyek – különösen, ha az éghajlatváltozás várható hatásait is figyelembe vesszük – nem is térnek el annyira a miénktől, hogy a különbségeket ne lehetne mesterségesen áthidalni (ha megéri). A csapadékhiányt például lehet öntözéssel pótolni, a hideg meg esetleg növedékesítést eredményez a hajtások rendszeres elfagyásával.

ad 2. A magyar termőhelyeken lehet, hogy az oxyfa nem hozza azt a fatömeget, amelyet Spanyolországban kimutattak, de az biztos – a külhoni példák ismerete alapján –, hogy nálunk is gyorsabb lesz a növekedése, mint a legtöbb jelenleg is termesztett fafajnak/fajtának. A faanyag minősége jobb, a felhasználási lehetőségei – itt szintén az interneten látott felvételekre, valamint a spanyol mérési eredményekre lehet támaszkodni –

Forrás: paulowniagreene.ro

meghaladják a hazai gyorsan nöző fafajainkét/fajtáinkét. Azt, hogy a várható költségek milyen arányban állnak a várható hozamokkal és bevételekkel, valóban nem tudhatjuk biztosan.

A fentieket végiggondolva egyértelmű, hogy az oxyfa magyarországi elterjesztésének lehetőségeivel foglalkozni kell. Most, mert az éghajlatváltozás és a piac nem vár. Természetesen ehhez pénz kell, befektetés, ami kockázattal jár. A kockázatot a befektető viseli, aki (ami) a tapasztalatait „konvertálja” a mi viszonyainkra, aztán a hitére, a másutt látottakra, hallottakra alapozva lép tovább.

Keresztes György
okl. erdőmérnök

Quo vadis erdőpedagógia?

Ezzel a címmel rendezték meg tavaly szeptember végén, október elején Zólyomban a 10. Európai Erdőpedagógiai konferenciát, amelyre 15 országból 140-en érkeztek. A rendezvényen részt vettek kutatók, erdőpedagógusok, erdészek, minisztériumi szakemberek.

A konferenciát a Szlovák Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium miniszterhelyettese és Zólyom város polgármestere nyitotta meg ünnepélyes keretek között. Ezt követően rövid összefoglalót láthattunk az elmúlt tíz év konferenciáinak témáiról, szervezőiről, résztvevőiről, helyszíneiről. Nagy büszkeséggel töltött el, amikor bemutatták, hogy Magyarországról indult el a kezdeményezés, Sopronban volt az első konferencia.

A megnyitó után *Philippe Pypaert* (az UNESCO Tudomány és Kultúra Európában velencei irodájának vezetője) tartott előadást a *Globális akcióprogram az oktatásban a fenntartható fejlődésért* címmel. Ebben kiemelte az erdőpedagógusok szerepét abban, hogy a jövő generációiban kialakuljon az a szemléletmód és kritikus gondolkodás, amellyel a fenntartható fejlődést szem előtt tartva hozzák majd meg döntéseiket.

Az ebédet követően *Darina Vybohová* (a szlovákiai Pedagógiai és Módszertani Központ munkatársa) *Képes-e az erdőpedagógia megbirkózni a „fenntarthatóságért tanulás” koncepciójával?* című előadásán vettünk részt. Az előadó ismertette annak a 40 országban végzett kutatásnak az eredményét, amelyben felmérték a tanulók tudományok iránti érdeklődését, a fenntartható fejlődés iránti elkötelezettségüket, a környezeti problémákkal kapcsolatos tudatos viselkedésüket.

A plenáris előadások után 20 fős csoportokban folytatódott a munka. Mivel sok és változatos téma közül lehetett választani (pl. az erdőben végezhető kreatív tevékenységek, erdei zeneterápia, érzékenyítés), mindenki megtalálhatta a számára legmegfelelőbbet. A résztvevők a gyakorlatorientált csoportos foglalkozásokon új módszerekkel, ötletekkel ismerkedhettek meg.

A következő napon *Mr. Miroslav Kolár* médiaszakértőtől praktikus ötleteket kaptunk az erdőpedagógia hatékonyabb sajtókommunikációjával és médiamegjelenésével kapcsolatban. A szlovák kolle-

gák arról számoltak be, hogy azok az erdőpedagógusok, akiknek napi kapcsolatuk van a sajtóval, médiakommunikációs tréningen vehettek részt, hogy eljáritassák a hatékony kommunikáció fortélyait. Úgy gondolom, Magyarországon is hasznos lenne egy ilyen tréning, hogy még pozitívabb képet tudjunk kialakítani a munkánkról.

Az előadás után ismét kiscsoportos foglalkozások következtek. Én az *Egyszerű dolgok – felfedezve tanulni a hátizsákjából* című műhelymunkán vettem részt. Ezt *Bettina Förster* (a Fialatok a berlini erdőkben egyesület és a zehlendorfi erdei iskola, Berlin vezetője), valamint *Georg Sprung* (a Rheinland-Palatinata állami erdészet Környezeti Nevelés

tam, hogy csak egyedül képviseltem Magyarországot, mivel itt lehetőségünk lett volna ízelítőt adni a nagyszerű hazai erdőpedagógiai módszerekből is!

A rendezvény zárónapján két kirándulás közül választhattunk, én a Selmechányra való tanulmányi kirándulás mellett döntöttem. A nap során ellátogattunk egy solymászatra specializálódott általános iskolába, ahol a solymászat mellett a gyerekekkel saját kis zöldséges és gyógynövényes kertet működtetnek, valamint saját lovardával rendelkeznek, ahol a lótaráson keresztül a mindennapos állattartást is megtanulják a gyerekek.

Ezt követően az Erdészeti Akadémiába látogattunk el, ahol az iskola bemu-

Program, és Nevelés a Fenntartható Fejlődésért szervezet képviselője) tartotta. A műhelymunka során a hátizsákjukból kerültek elő mindazok az eszközök és játékok, amelyek segítségével többórás foglalkozás tartható, kezdve a bemelegítő játékoktól a felfedező játékokon át a levezető játékokig. (Magyarországon R-J-R Modellként ismert: Ráhangolódás-Jelentésteremtés – Reflektálás, ezt használjuk mi is a Gilice Erdészeti Erdei Iskolánkban.) Nagy örömmre szolgált, hogy Georg Sprunggal személyesen találkozhattam és beszélgethettem, hiszen egyike volt azoknak, akik a sokunk által használt bajor erdei iskolák oktatóanyagát összeállította.

A műhelymunkát követően 7 nemzet erdőpedagógiai foglalkozásán vehettünk részt. Ezt forgószínpadszerűen oldották meg, így minden állomásra-nemzetre jutott elég idő. Nagyon sajnál-

tása után szintén részt vehettünk erdőpedagógiai foglalkozásokon. Záróakkordként már csak egy rövid városnézésre volt idő, ahol közösen megtekintettük Selmechánya nevezetességeit.

A három intenzíven együtt töltött nap során sok érdekes és hasznos dolgot tanultunk egymástól, élménnyel tele indultunk útnak valamennyien.

Remélem, hogy a következő konferencián is lehetőségem lesz – sokadmagammal – képviselni Magyarországot és a hazai erdőpedagógiai oktatást.

Fajkuszné Bodrogi Zsuzsanna
közjóléti és kommunikációs
osztályvezető
VADEX Mezőföldi Zrt.

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

Románia rendezte a 2015. évi YPEF döntőt

A Bucsecs hegység lábánál fekvő festői Buşteny-ben rendezték meg a *Fiatlok az európai erdőkben nemzetközi tanulmányi verseny 2015. évi döntőjét*. Az idei megmérettetésen 11 ország 33 diákja vett részt. A magyar csapat tagjai, a korábbi évek kitudó eredményei után a középmezőnyben végeztek, nem utolsósorban a sorsolás szeszélyéből kifolyólag. Az utazás ugyanakkor nem várt izgalmak mellett a feltétel nélküli segítőkészség példaértékű megnyilvánulását hozta.

Az európai fiataloknak meghirdetett verseny célja, hogy megismerjék Európa erdeit, az erdők természet- és környezetvédelemben betöltött szerepét, valamint az erdészek munkáját. A verseny nemzeti és nemzetközi fordulóból áll. Hazánkban a nemzeti döntőt idén a Baár-Madas Református Gimnázium diákjai nyerték, így ők vehettek részt a szeptember 21–25. között megrendezett romániai nemzetközi döntőben. A magyar csapat tagjai: *Vellényi Dávid* felkészítő tanár, *Tamás Panna*, *Pettersson Dalma Lisa* és *Kovács Boglárka* tanulók.

Csapatunk szeptember 21-én a hajnali órákban indult Budapestről. A hárt Nagylaknál léptük át. Az útviszonyok és a kitartó eső ellenére időben

mas szerviz, és hol rendelhetünk pótalkatrészt. S mivel az alkatrészt csak a következő nap reggelre ígérték, szállásra is szükségünk volt. Szállást végül a magyar tannyelvű Téglás Gábor Líceum nyújtott az izgalmtól megfáradt csapatnak, térítésmentesen. Önzetlen, szíves segítségüket ezúton is köszönjük.

A kényszerű dévai tartózkodás idejét igyekeztünk tartalmasan eltölteni. A belvárosi sétát követően meglátogattuk a Szent Ferenc Alapítvány által működtetett gyermekotthont. A *Böjte Csaba* ferences rendi szerzetes által létrehozott gyermekmentő szervezet karolja fel az Erdélyben nehéz körülmények között élő gyermekeket. Csapatunk tagjai adománnyal segítettek a gyermekotthon munkáját.

Másnap folytattuk utunkat a Bucsecs hegységben eredő Prahova folyó völgyében fekvő Buşteny-be, ami az egyik legkedveltebb hegyvidéki üdülőhely Romániában. A szervezők, értesülve kényszerű dévai megállónkról, átszervezték a programot, így a diákjaink nem maradtak le a versenyről.

A versengés a tavaly kialakított rendszer szerint nemzetközi csapatokban zajlott, vagyis a háromfős csapatok tagjai más-más országból jöttek. E megoldás a diákok közötti kommunikációt, s végeredményben az angol nyelv aktív használatát hivatott erősíteni.

A verseny a már jól ismert feladatokból állt: teszt az európai erdőkről, tudományos poszter és erdőben megoldandó feladatok. A csapatoknak különféle témákban kellett tudományos posztert készíteni. Erre két nap áll rendelkezésükre. A magyar tagú csapatok témái a következők voltak: NATURA 2000 hálózat Európában, őserdők Európában, veszélyeztetett fajok az európai erdőkben.

A nemzeti park közeli erdejében rendezték a harmadik versenyfeladatot, ahol talpraesettséükről és általános biológiai tudásukról adtak számot a diákok. Többek között lágú és fás szárú növényeket kellett meghatározniuk, erdei társulást kellett felismerniük és jellegzetes növényekből kellett gyűjteményt készíteniük. A feladatok közti időben lehetőség nyílt a kikapcsolódásra, a környék természeti és kulturális értékeinek megismerésére is.

A nemzetközi csapatok az utolsó délután mutatták be az előző két napban készített tudományos poszttereket.

Kiemelt értékelési szempont volt, hogy ebben az egyes csapatok minden tagja aktívan szerepet vállaljon. A magyar diákok e versenyszámban kimondottan jól teljesítettek.

Végül elérkezett a várva várt eredményhirdetés. A magyar tagú csapatokban sajnos időnként voltak kommunikációs nehézségek, így csak óvatos op-

timizmussal reméltünk. Végül, legjobb „csapatunk” hat tized ponttal maradt le a dobogóról, a többieknek sajnos nem volt esélye a dobogós helyre.

Ezt követően, az izgalmat feledve, csaknem minden ország vetített, táncozenés előadás keretében mutatta be hazájának kulturális és természeti értékeit. A magyar lányok saját fotóikból állítottak össze egy érdekes bemutatkozást, amiben a paprika és Puskás mellett helyett kapott a Sziget fesztivál is.

Miközben a diákok versenyeztek, a nemzetközi versenybizottság már a verseny jövőjéről egyeztetett. Jelen állás szerint megújításra kerül a kötelező felkészülési anyag, és a nemzeti kérdésbázis is. Az YPEF-hez csatlakozott Moldávia, amely Lettországgal verseng a 2016-os nemzetközi döntő rendezési jogáért. Erről a döntés később várható.

A versennyel és a döntővel kapcsolatban további információk a hazai szervezők és a verseny nemzetközi honlapján érhetők el: www.ypef.eu; www.oee.hu.

A Nemzeti és a Nemzetközi Versenybizottság szeretettel meghív minden diákot, hogy vegyen részt a YPEF versenyen 2016-ban is!

Kovács Pál

Országos Erdészeti Egyesület

Hoczek László

Kitaibel Pál Középiskolai Biológiai, Környezetvédelmi Tanulmányi Verseny

érkeztünk Dévára. A sors azonban közbeszólt: a parkolóban álló járművünk spirálrugója rövid, ám annál hangosabb csörömpöléssel eltört, lehetetlenné téve a továbbindulást. Szerencsénkre a jó sors egy magyarul beszélő, középkorú házaspárt vezényelt utunkba, akik épp mellettünk parkoltak autójukkal. Segítségükkel, rövid időn belül megtudtuk, hol van alkal-

Mari néni és a harmincmilliárd... I.

Mai magyar valóság

Egy kicsike országban, ahol egyszer van, máskor meg nincs, de inkább nincs, egy pici faluban édegél özvegy Vidéki Lajosné, született Magyar Mária. Az ura rég meghalt, a fia külföldön dolgozik, az unokája egyetemista. A menyét át-átugrik a szomszéd faluból, de szegényke mire leszedi a sok cseresznyét, szedret, szőlőt, paprikát, kiássa a céklát, répát, gyökeret, mikor minek van az ideje, és bepakolja az autóbá, úgy elfárad, és úgy elmegy az idő, hogy Mari nének már nem tud semmit segíteni.

Rolandka, egy szem unokája látogatja rendszeren, csúsztat is neki mindig egy kis papírpénzt. Csak azt nem szereti Mari néni, hogy mindig másik kislányt hoz magával. Volt nemrég egy helyes kis szőke, akit a nyáron egy hétig csiklandozott a nagy akácfa alatt a sátorban. De utóbb már egy vörössel jött.

Mari néni tán még elégedett is lenne a sorsával, csak egy nagy bánata van, hogy még mindig megvan az a két hold erdeje a falu szélén. Hányszor, de hányszor búslakodott már, hogy kárpótláskor visszakérte. Ráadásul nem is azt kapta vissza, ami az övék volt, hanem a legrosszabbat a gyékényes mellett.

Tízéves már az erdeje, abból remélt kis tűzfát öreg napjaira, de csak a bosszúságot okozza. Pedig de sok mindent megtett már érte! Hivatalba járt a városba, könyvelőhöz, falugazdászhoz, a számítógépes Janihoz, meg a kákabélű erdészhez futkosott. Igazolványai lettek, új szemüvege, még a számítógép elé is leült, mikor a monitoringot kérték.

Mari néni havonta több levelet is kap, amióta erdőgazdálkodó. Van, hogy ki se nyitja, inkább megvárja vele Rolandkát. De ő is sokszor azt mondja: „Nem jogásznak tanulok én mama! Amúgy ezt sok-sok praktizáló ügyvéd sem érti, ha nem jártas az EU-s jogban!” Erre aztán Mari néni kicsit megnyugszik, mégse olyan buta asszony ő, ha még az ügyvéd sem érti, amit neki össze-vissza irkálgatnak.

Valamelyik nap, mikor Mari néni a fohagyományt fonja koszorúba, egyszer csak megáll a postás autó a ház előtt. Látja már messziről a borítékon a piros-fehér-zöld színt. Tisztelet is őt azt nagyon, de mostanában inkább görcsbe ugrik a gyomra, ha ilyet lát. Tán már nagyobb az

ijedség, mint a tisztelet. Különösen, ha nagyobbacska borítékot kap, mint most, mert az soha nem szokott ám jót jelenteni. Mari néni reszkető kézzel ír alá. És egyenesen a tiszta szobába viszi a nagy borítékot, a kombinált szekrény két üvege közé, az unokája ballagási, meg a fia katonaképe mellé. Rolandka azt mondta, ha ő nem jön, ne is bontsa fel az ilyet, hanem mutassa meg egy okos embernek.

Ezért Mari néni elhatározza, elmegy a paphoz. Tán az most a legokosabb ember, akit ismer, nem hiába lett tavaly kanonok.

És vasárnap özvegy Vidéki Lajosné, született Magyar Mária úgy indult el a misére, mint életében még soha, a ridiküljében a kopott imakönyv és az olvasó mellett ott lapult még az MVH-tól kapott levél is. Már a gyónás alatt is az járt a fejében, mikor szólítja meg a kanonokurat a problémájával. A gyóntatószékben csak nem illik, meg lehet, hogy nem is látná a rácson át. Mise után biz-

Forrás: theapricity.com

tos elsiet valahova. Így a nagy elmélkedés közepette azt is elfelejtette meggyónni, mit kívánt annak, aki ezt a levelet neki küldte. De minek is vallotta volna be, úgyse bánta meg őszinte szívből.

Mari néni a szertartás után a Suzuki-jánál várja a papot. Nem győz szabadkozni, hogy a segítségét kéri, de hát ki mászhoz is fordulhatna.

– Kanonok úr, a Jóistenre kérem, tessék már megnézni ezt a levelet, és mondja meg, mit akarnak megint! Igaz, van otthon egy csomó olyan levelem, amiben nem tudom, miről írnak, de ezt végképp nem értem, ráadásul nagy borítékban jött, ami sose jelent jót.

A pap sokáig olvasgat, oda-vissza lapozgat, hümmög, ráncolja a homlokát, ebből már tudta Mari néni, hogy ez nem egyszerű dolog.

– Mari néni, azt írják, maga már nem gazdálkodhat a saját telepített erdejében, de inkább menjen el az erdészhez, hátha ő tud segíteni. És a három mia-tyánkot meg üdvözlégyet se felejtse el!

Hazafele menet Mari néni meglátta Mihály szomszéd feleségét, Gizit a kis padon ücsörögni. Megkérte, szóljon neki azonnal, ha az erdész a faluba jön. A Gizi ugyanis nagyon megbízható hírforrás, mindent tud és lát. A fiatalok szerint jobb, mint a városban az a sok flancos térfelügyelő kamera. Gizi azt mondja, azért ül olyan sokat, mert fáj a lába. De biztos csak a melegtől lehet, mert esőben, hóban elálldogál bizony 4-5 óra hosszat is az ablaknál a függönybe kapaszkodva. Mari nének kivételesen szerencséje volt, mert Gizi már másnap reggel átkiabált, hogy megjött az erdész. Gyorsan felöltötte az előre kikészített ruhákat, csíkos szatyrába süllyesztett két doboz tojásh, aztán az egyiket visszatette a kredencre, mert akárhogy is, csak cserbenhagyta őt öt éve ez a Józsi erdész, amikor visszamondta a szakirányítást. De nincs mit tenni, megint csak rászorult.

Mari néni tanácstalanul toporog az erdész irodájában, míg az telefonál, hiába kínálja közben helyet.

– No, látom kisfiam, még mindig a füledhez van nőve az a telefon! – mondja, mikor végez az erdész hosszú mondandójával. – De előre megmondom, jobb, ha elteszed a fiók mélyére a telefonodat, mert most fontos ügyben jöttem! Isteni sugallatra vagyok itt, a pap küldött hozzád.

Az erdész komoran olvassa a levelet, amit az öregasszony hozott és egyre gondterheltebbnek tűnik.

– Mari néni! Se az erdőtelepítésre, se az erdő Naturára nem kaphat támogatást, mert törölték a nyilvántartásból, mint gazdálkodót. Tavaly kapott egy levelet adatszolgáltatási kötelezettséggel, aminek nem tett eleget. Ez az oka min-
dennek!

– Mit kell itt adatokat szolgáltatni? Csaknem száz éve én vagyok én. Különben is, tudnak itt mindenkiről mindent! Énrólam is! Többet, mint én saját magamról.

– Sajnos ezt írja elő a törvény. 2009 óta az új erdőtörvénynek nagyon bonyolult kötelezettségei vannak!

– No, akkor ez nem jó törvény kisfiam! Vagy legalábbis, ahogy megboldogult Lajosom mondotta: „ez is jobb vót, mint lett”.

– Az biztos, hogy emiatt nagyon sok mindenkitől vették vissza a gazdálkodói jogot. Így aztán az elmúlt években majdnem 150 ezer hektárral csökkent a működő magánerdő az országban. Egy-két megyényi területtel. Így már el tudja képzelni, nem?

– Nem érek én rá képzelődni! Mit tudom én, mennyi az a százezer hektár. Igazán nem vagyok magamnak való, de engem most az én két *bódám* sorsa jobban érdekel. Azt *mé* nem támogatják *má*?

– Mari néni, aki nem gazdálkodó, az nem kaphatja meg a támogatást! Maga már nem az, így nem jár az uniós pénz. Ha én ezt a levelet tavaly látom, és megválaszoljuk időben, akkor most megkapná az összes pénzét. No, látja, erre kell a szakirányító! – próbálja az erdész türelmesen elmagyarázni.

– *De hát pont te magad mondtad, hogy má' nem szakirányítasz!* – csattan fel az öregasszony.

– Én nem egészen így emlékszem. Azt mondtam, már nem ingyenes ez a szolgáltatás, mert az állam tőlünk is megvonta a támogatást. Maga meg azt felelte, a kis nyugdíjából erre már igazán nem futja.

– Lehet, hogy tényleg így vót – gondolkodik el Mari néni, aztán gyorsan másra tereli a szót. Amúgy azt mondta Rolandka, az az ember, aki aláírta a levelet az MVH-ban, amiben elvették tőlem a *pízt*, nagyon rendes, őt tanította is. Amolyan úriemberfajta. De tényleg nem lehet rossz, mert az én unokámból is embert faragott! Hogy aztán mit ír alá? Gondolom, amit mondanak neki. Hát te tudod-e, tőled ki vette el a *pízt*, meg a támogatást?

– Jaj, Mari néni, ha én mindenkinek megjegyezném a nevét, aki tőlem elvesz valamit... Nem káptalan az én fejem se! – legyint az erdész. Mindennapos dolgok ezek. Maga is ismeri a Módos Bélát. No, az olyanok, mint ő is, hét év alatt 30 milliárd forint uniós támogatástól estek el szerte az országban, mert nekik se volt szakirányítójuk, mert nem tudtak pályázni, mivel nem írták ki a pályázatokat időben. Így 115 milliárd forint helyett csak 85 milliárd jutott az erdőkre. Megkaphattuk volna pedig mind a 115-öt. Ez a 30 milliárd csak úgy, sitty-sutty elűszott, elköltötte más.

– Ne mondj már nekem ilyen nagy *dógokat*! Mit tudom én mennyi az a 30 milliárd! A palatáblára nem írtak ilyeneket, ki se fért volna rá az a sok-sok nulla. De a Módos *gyerekne* csak rákérdeztek, ki írt neki alá, mert az *oszt jó* meg-

járt! Pár éve megirigyelte tőlem az erdőtelepítést. Hozzáfogott hát ő is vagy 100 *bódon*. De most *má'* nem is Módosnak híják, hanem szegénynek csúfolják, mert a négy év alatt egy vasat se kapott. Azt bezzeg előírták neki, hogy 5 év alatt két méteresre kell *nyőni* a fának. De az csak nem *nyőtt* meg, mert nem *vót* rá jó idő. Pedig a 30 milliárdból jutott volna ennek a szegény Módosnak is. Biztos kihúzta *vóna* a *bajbú'* 30 milliárd! – sóhajtott Mari néni. Annyi tán még a bankban sincs. Bár, hogy ott mi van, azt a Jóisten se tudja tán. Onnan is viszi a *pízt*, aki éri! De érdekel is engem, nincs nekem egy forintom se ott. Meglehet, azé sincs ott, aki azt hiszi, hogy ott van. Bezzeg a *bókerok*, azok ám a nagy kópék! Na, azok *má'* biztos láttak 30 milliárdot! El is tűntették gyorsan. Aztán meg, mint akik jól végezték *dógukat*, házi őrizetben pöffeszkednek a saját villájukban. Bezzeg azt a kis sovány beteg asszonyt, a trombitás *feleség*it bilincsre verve vezetgetik ország-világ előtt. Nem akarom én védeni, mert sose zörög a haraszt ok nélkül, de azt még én is tudom, hogy a 10 milliók és a 10 milliárdok között óriási a különbség. De hát, ennyit jelent, ha valakinek a *tarsolyába* van valami nagy titok...

(folytatjuk)

Luzsi József

Kreatív kilátás a Kőszegi-hegységre

Szombathelytől nyugatra fekszik egy kis község, Dozmat, ahol az európai uniós támogatásoknak köszönhetően 2015. november 21-én két erdészeti közjóléti létesítményt avattak.

A község önkormányzata a dozmati kirándulóerdőben, a falu feletti dombtetőn egy tanösvény mentén felépíttette a Krisztina-kilátót. A különleges alakú, kreatív fölépítésű kilátóból gyönyörű

panoráma nyílik a Kőszegi-hegységre és a nyugati határvidékre.

Horváth Ádám polgármester és a községben működő Együtt Dozmatért Egyesület tevékenységének eredményeként az előző években kialakítottak egy játszóteret és sportpályát parkolóval. Ezek mellett, az Arany-patak mentén létesült az 1,3 hektáros *Családok erdeje* uniós erdőtelepítés. Ebből a szabadidőközpontból indul egy táblákkal

jelzett 10 km-es nordic-walking útvonal, valamint a 4,5 km hosszú „Csodaszarvas natúr- és kultúr-tanösvény”, amely bemutatja a község természeti és kulturális értékeit.

Az *Életfa Parkerdő* egy dozmati magánerdőben a „Szabaderdőben”

alakították ki. Az erdőterület 71 hektár és 133 fő tulajdona. A parkerdőben kanyargó *Erdőismereti Tanösvény* mentén 8 tájékoztatótáblát helyeztek ki, melyek bemutatják az erdőgazdálkodást, az erdő élővilágát. Érdeklőség az erdőben található néhány római kori halomsír. A tanösvény mentén padok, asztalok szolgálják a kellemes sétát, az ismeretszerző pihenést. A parkerdőben tűzrakóhelyet is kialakítottak pad-asztal garnitúrával, lehetőséget biztosítva egy kis sütögetésre.

Az önkormányzat, a Szombathelyi Erdészeti Zrt., az Együtt Dozmatért Egyesület és Binger Miklós magán-erdőgazdálkodó együttműködési megállapodásának eredményeként a *Krisztina-kilátó*, valamint a *Szombathelyi Parkerdő* között táblák jelzik a 8 km-es túraútvonalat, melyek között a kapcsolatot az *Életfa Parkerdő* biztosítja. Dozmat turisztikai létesítményeivel várja a természetet kedvelő látogatókat!

Illés Péter

okl. erdőmérnök, erdő-főfelügyelő

Mezei szil

www.azevfaja.hu

Selmechányán az Erdészeti Tanintézetben 1809-ben megindított erdészeti felsőoktatás első tanára Heinrich David Wilckens volt. Előadásai alapján 1815-ben Nedeczky Ferenc akkori hallgató német nyelven, Erdészettan címen, ötkötetes kéziratot állított össze, amelyet 1973-ban Zakar János lefordított. E mű második kötete Az erdészeti növények ismerete címet viseli, benne 48 fás szárú növényfaj ismertetését találjuk, köztük a mezei szilét és annak egyik formáját is. A következő írás jól példázza, hogy kétszáz évvel ezelőtt mennyi ismeret gyűlt össze a fás szárú növényekről, s mit kellett akkor elszámítani egy hallgatónak. Az ismertetés szakmai korrekción nem esett át, benne terminológiai hibák is megmaradtak.

Mezei szil (*Ulmus campestris*)

Hosszúkéven kerek, csupasz, sima szélű szárnyas termése van, a szárnyak felül közepén becsípettek. Levelei váltakozó állásúak, részaránytalannul tojásdadok, kihegyesedők, széleiken kétszeresen fűrészeltek. A mezei szil magas, egyenes, vastag törzsű lombhullató fa, ritkásan álló, szétterjedő, majdnem legyezőszerűen álló, villásan elágazó ágakkal és gallyakkal. Koronája ritkás lombosodó, ezért az alatta levő növényzetet csak akkor nyomja el, ha nagy tömegben, zárt állásban nő.

Az alacsony fekvésű sík vidékek és az alacsonyabb hegyek fája. Főleg az agyag- vagy vályogtalajt szereti, a száraz homok- és láptalajon nem él meg. Legjobban díszlik – mint mondtuk – az alacsony fekvésű sík vidékeken és az alacsonyabb hegyekben. Szereti a nyílt állást és a mély, nyirkos, vagy homokos, vagy köves telelőhelyt. Ilyen termőhelyen 70-80 év alatt eléri a 80-100 láb magasságot és a 2-3 láb mellmagassági átmérőt. Ezután még 100-150 éves koráig vastagságban növekszik, de százéves kora után rendszerint gesztkorhadás támadja meg és legfeljebb 200 évet él meg. Megfelelő mély talajban gyakran

6-8 láb mélyre hatolnak főgyökerei, míg mellékgyökérrendszere a felszínen erősen szétterjedő, 6-10 láb körzetben is elágazó. Sekély, 2-3 lábnál nem mélyebb talajokban azonban azzal helyettesíti a főgyökér mélyre hatolását, hogy sekélyen szétterjedő mellékgyökereivel 16-20 láb távolságra is elér. Törzse 20-30 láb magas, koronája ritkás, szétterjedő, legyezőszerűen álló, villásan elágazó ágai fönt majdnem vízszintesen terjednek szét. Lombkoronája ritkás.

Kérge, a felső rétegek lehámlása miatt meglehetősen sima, különösen fiatal korában. A fiatal ágakon világosszürke és szőrös, a vastagabb ágakon és a törzseken olajzöld, barnássárga pontokkal és néha vöröses foltokkal. Kérge idős korban barnásszürke lesz és felrepedezik, világos, majdnem kézszerű csíkokkal. A kéreg belső oldalát szívos hancs fedi.

Áprilisban elvirágzás után lombosodik ki. Levelei váltakozó állásúak, a levélnyél rövid, érdesen szőrös. A levéllemez nagy, tojásdad alakú, hegyén kicsúcsosodó, szélein kétszeresen fűrészelt, részaránytalannul. Oldalt nem ritkán két karéjszerű fogat látunk. A levéllemez felső oldala sötétzöld és érdes, alsó fele világosabb és kevésbé érdes. Főerezete erős és a párhuzamosan futó oldalerek is erősen kiemelkednek. Az erek a levéllemez felületén bemélyedéseket és ráncokat képeznek, melyek sarkaikban fehéren gyapjasak. A mezei szil levelei októberben elhervadnak, elszáradnak, összesodródhatnak, majd lehullanak.

A mezei szil teljesen himnős virágú fa. Korán, március végén, április elején, lombfakadás előtt virágzik. A pirosas színű himnős virágok az ágak végén jelennek meg. Rendkívül gyéren ülnek, csomósan egymás mellett. A magház felső állású. A virágok megtermékenyülés után zöldessárga, hosszúkás-kerekded, csupasz, szélein sima, felül becsípett, szárnyas termést hoznak. A szárnyak mintegy egymáson nyugszanak és ereztettek.

A termés, a hártyszerű magház közepén, egyetlen rekeszt tartalmaz, ami egyben egyetlen kicsiny, tojásdad, fent kihegyesedő, lapos mag található. Május végén, június elején a termésszárnyak sárgásszürke színűek lesznek, ereztetük feltűnő, a bennük levő mag pedig megbarnul és kemény héjú lesz. Éréskor a

szárnyak megpuhulnak, a magvak szárazak lesznek és a termést a legelső szél lefújja a fáról. A magvak szárnyaik segítségével az anyafától 200 láb távolságra is elrepülnek. Ezek, ha megfelelő, nem teljesen száraz talajra hullanak, két-három hét múlva, tehát még azon év júliusában kicsíráznak.

Az újulat pirosas csíra formájában jelenik meg, két kicsiny, tojásdad sziklelevéllel, melyek között nemsokára előtűnnek a hosszúk tojásdad, erősen fogazott első lomblevelek. Ha a telelőhely talaj eléggé nyirkos, akkor az újulat még abban az évben meglehetősen magasságot ér el, néha 6-10 hüvelyk hosszúságot. A fiatal növények a következő években is gyorsan nőnek és 30. életévükben maguk is termőre válnak, és csíráképes magot hoznak. Megjegyezzük azonban, hogy a mezei szil magjai közt, mint általában a szilféléknél, sok a léha, terméketlen.

A fiatal csemetéket 2-8. életévük közt sikerrel lehet átültetni. A szilfa, még idős korában is, ha törzsét a föld közelében levágják, tuskó- és gyökérsarjakat hoz, melyek gyorsan nőnek, és amelyek 20 év múlva jó rúdfat szolgáltatnak. Ha koronáját vágjuk le, dúsan hajt ágakat, amelyeket 8-10 év múlva ismét le lehet nyesni. A mezei szil általában sok gyökérsarjat hajt, sőt elültetett gyökérdarabokkal is szaporítható.

Fája fiatal korában sárgásfehér, idősebb korában vörösszürke, sötét csíkokkal. Gyökerei közelében sokszor igen szép rajzolatú. Fája nehéz, kemény, szilárd, szívós, ruganyos, igen nehezen hasad. A vastag törzsek hosszú, finom rostokból állnak. Fája a szárazság és nedvesség váltakozását jobban bírja, mint bármelyik más fa, és különösen állandóan víz alatt használva, rendkívüli tartósságával tűnik ki.

A szilfa rendszerint gesztkorhadásban pusztul el, amikor törzse az egyik oldalon végigreped. A gesztkorhadás nem ritkán fiatal korban is megtámadja, és végez vele. Ritkásan növekvő ágait a szél gyakran letöri, és aztán a törés helyén üszkösödés keletkezik. A szilfa csemetéket és a fiatal fákat a szarvas nagyon károsítja, mert lombját minden másnál jobban szereti és fiatal hajtásait is szívesen lerágja. Ez az oka annak, miért olyan ritka a szilfa az erdőállományokban.

A rovarok közül különösen a szilfa-levéltetű (*Apis ulmi*) és a szilfalevélszívó (*Chermes ulmi*) tesznek kárt benne, melyek, főként júniusban nagy hólyagokat okoznak a leveleken. A levelek utána összezsugorodnak és a szilfa növekedése leáll.

A szilfa egyébként igen hasznos fa, mindarra a célra felhasználható, amire a tölgy fája alkalmas. Víz alatti építéshez kiválóan alkalmas, de száraz helyen beépítve is nagyon tartós. A hajóépítő ácsok a tölgyfával egyenlő értékűnek tartják, sőt annak elébe helyezik. Az építészetben – tapasztalás szerint – mellfának és szügyfának jobban beválik, mint a tölgyfa, mivel a szilfa nagyobb szilárdsággal, szívósággal és rugalmassággal rendelkezik. A kocsigyártók is nagyon szívesen dolgoznak belőle, a kádárok pedig jobb abroncsokat tudnak belőle készíteni, mint bármilyen más fából. Szép rajzolata miatt, és mert a szű is nehezebben támadja meg, a nagyon szép munkákhoz az asztalosok szívesen használják fel a szilfát, aminek különösen pácolással, egészen újszerű külsőt lehet adni. A csőcsinálók mindenféle cső készítésére használják, amelyek nedves talajban is igen tartósak bizonyulnak. Nem kevésbé szívesen használja fáját a puskaagykészítő, amikor is a diófát helyettesíti vele. Azonkívül a mezei szil fá-

jából készülnek a legjobb ágyútalpak, harangtengelyek, prések és erjesztőkádak.

A szilfa ezenkívül egyike a legjobb épületfának, sokkal jobb, mint a tölgyfa, szénét pedig a kovácsok a tölgyfából égetett szénél jobban becsülik. Hamujából bőségesen lehet hamulúgot főzni. A tímároknak a 20-30 éves fák kérge kitűnő cserzőanyagot szolgáltat, éppen olyan jót, mint a tölgyfa, a festők pedig különböző színek előállítására használják.

A fiatal kéreg belső részén jó minőségű hancs található. A levelek, amelyek a kéreghez hasonlóan, nyálkát tartalmaznak, nyersen és szárítva egyaránt jó tápláló takarmányt szolgáltatnak szarvasmarhák és birkák részére. A még zöld, éretlen szárnyas termésből,

olajjal és ecettel elkészítve, ízletes salátát nyerünk.

Parás szil (*Ulmus suberosa*)

Termése tojásdad, sima szárnyas termés. Felső vége mélyen becsípett, ívesen szétálló vállakkal. Levelei váltakozó állásúak, elliptikusan kihegyezettek, szélük kétszeresen fűrészelt, részaránytalán. A levéllemez felső oldala durván szőrös, alsó oldala az erek mentén finoman bolyhos. Levelei merevek. Kérge parás lemezekben felrepedező, rücskös.

A parás szil nyáron zöld, lombhullató fa, de néha csak cserjévé fejlődik. Az alatta levő növényzetet nem nyomja el. Zárt állásban magas fává nő, ritkás ágakkal és gallyakkal, melyek többnyire csomósan egymás mellett nőnek és igen robusztusak. Nem olyan gyakori fa, mint a mezei szil, de termőhelyi igényei ugyanazok. Rossz talajon csak bokorrá nő, egészen silány talajon pedig alig két láb magas lesz, alacsonyan szétterülő ágakkal. Viszont mély, nyirkos, televényes talajon fává nő és 100 év alatt 80-100 láb magasságot és 2-3 láb mellmagassági átmérőt ér el.

Törzse zárt állásban ritkás koronát növeszt, sűrűn egymásba növe ágakkal. Szabad állásban azonban törzséből sűrűn egymás mellett nőnek ki az ágak.

Kérge fiatal korában, a fiatal hajtásokon és ágakon barna, ritkásan szőrös. Idősebb ágai sárgásszürkék, világosabb színű csíkokkal. A két-három éves ágak kérge parásan szárnyas, az idősebbeké sima vagy felrepedezett. Törzsén barnás vagy feketésszürke bemélyedések láthatók, a kéreg azonban mindig vastag és szivacsos állományú.

Áprilisban, elvirágzás után lombosodik, rövidnyelű levelei váltakozó állásúak. A rövid levéllyekek úgy ülnek benn a parás kéregben, hogy sokszor nem is látszanak. Levelei kicsinyek, elliptikusak, kihegyezettek, kétszeresen fűrészeltek, részaránytalánok. Felső felületük sötétzöld, ráncos és érdes, alsó felületük halványzöld, kiemelkedő, világos színű főérrel és majdnem párhuzamosan futó oldalerekkel, amelyek a levél felületén finom bemélyedéseket és ráncokat képeznek. A levelek fehéren molyhosak, a levélhórnáljak csomósan szőrösek, a levéllemez vastag, bőrnemű, merev.

Ősszel, október végén, november elején a levelek elfonnyadnak és lehullanak.

A parás szil teljes hímű fa. Valamivel korábban virágzik, mint a mezei szil, de mindig lombfakadás előtt, március végén, április elején. A pirosas színű, hímű virágok rendkívül rövid nyélen, fűrtös csomókban ülnek az ágak oldalán. Magházuk felső állású. Megtermékenyülésük után nagy, zöld, ellipszis alakú, lapos, szárnyas termést hoznak. A szárnyak felül mélyen kicsipettek.

A termések május végére zöld színüket elvesztik, szalmasárgára változnak. A szárnyak megpuhulnak, a magvak megérnek. Ezután az első szél lesodorja őket a fáról. Az újulat és a tuskósarjak sokszor nagy, négy hüvelyk hosszú és félannyi széles leveleket hoznak. A levelek alsó felén, az erek tövében, fehéren bolyhosak.

A parás szil fája pirosas-barnás foltos, szép vékony erezzel átszőve. Szilárd, nagyon szívós, nehezen hasadó fa, rostjai finomak és fája nem vetemedik. Fája az összes szilfafélék közül, ha nem is a legjobb, de egyike a legjobbaknak. A kocsigyártók a tartós Wienerschäsen-hez majdnem mindig ezt választják. Az asztalosok és esztergályosok a legfinomabb munkákhoz használják. Nagy rezonáló képessége miatt pedig a hangszerkészítők használják gitárokhöz, hegedűkhöz. Hancsa nagyon szívós és jobb, mint a mezei szilé. Többi tulajdonságai egyeznek a mezei szilével.

Közreadja: **Dr. Bartha Dénes**

Divald Adolf beszéde a Magyar Erdészeti Egylet 1866. december 9-én Pesten, a Gazdasági Egylet „Köztelkén” tartott rendkívüli közgyűlésén

Az egyleti czélok előremozdítására teendő javaslatokra kerülvén sor, gr. *Keglevich Béla* elnök ő méltósága *Divald Adolf*nak enged szót, ki is véleményét és nézeteit következőleg adja elő:

„Tisztelt gyülekezet! Ha több mint ezer még pedig legnagyobbára értelmes, mivel, jóakaratu ember összeáll, és bizonyos czélok elérhetése miatt 15 álló esztendőn át pénzt és időt költ, fárad és buzgolkodik anélkül, hogy megfelelő eredményt tudna felmutatni; ez oly tünemény, mely az érdeklött gondolkozót pillanatnyi megállapodásra készíteni igen is alkalmas, hogy letörülvén homlokáról a munka verejtékét, mielőtt útját folytatná, újabb vizsgálat alá bocsássa úgy a kitűzött czélt, valamint a módokat is, melyek annak elérhetésére választattak.

És ily lehangoló esettel szemben, bocsánatot reménylek, midőn a t. gyülekezet becses idejét és figyelmét igénybe venni bátorkodom, hogy egyesületünk eddigi működésének csekély eredményére utalva, az alapszabályok természetes sorrendjében felemlítsem 1) azoknak némi részt az elérhetőség határán túlterjeszkedő céljait, és taglajam 2) azon eszközök némelyeinek hiányosságát, melyekkel az e czélok elérésében fáradozott; végül pedig, hogy a t. gyülekezet nagyrabecsült tagjait üdvös eszmecserére kérjem s oly utak végleges megállapítására, melyek az eddigieknél sikerdúsabb eredményre vezetni alkalmasabbak; melyeket én hazai erdészetünk felvirágzásának érdekében buzgón óhajtan tudok, és elszigeteltségem szakkörű láthatárán felvillogni is láttam, de hogy felismerem-e tisztán és elfogulatlanul, állítani nem a t. gyülekezet bölcs eldöntésére bízni azonban igen is bátorkodom.

Az egyesület célja az országos erdőgazdaságnak minden irányban való fejlesztésében s az erdészeti irodalomnak általában, különösen pedig a magyarnak előmozdításában állott. A kitűzött cél eléggé magasztos, hogy ne csak a vezérek, de a legutolsó közember kebelét is átmelegíteni, a tagok mindenikét tetterre lelkesíteni képes legyen.

Attól tartok azonban, hogy nevezetesen az irodalmat illetőleg többet markolt az egyesület, mint amennyit az megbírhat. Eddigi működésében az ugyanis oly apához hasonlított, ki a családtagok összeműködése által szerzett vagyont közczélok előmozdítására általában, különösen pedig a család föntartására szánta, de az idők folyamában az egész összeget anélkül is pompás középületek jelentéktelen díszítésére fordította, nejét és gyermekeit ellenben koplalni, nyomorogni, éhen halni engedé.

Tizenöt évi fönállása folytában az egyesület németajkú erdésziskolák alapítása körül fáradozott s a tagok évi járulékaiból folyt eddigi összes jövedelem legnagyobb részét oly folyóirat föntartására fordította, melyet a német irodalom sem fogadott el gyönyének s mely annak belbecsét és terjedelmét legfeljebb annyival emelhetette, a mennyivel a tenger színét egy-egy beléhulló csöppecske képes.

Az alatt pedig az egyesület pénztárából az erdészeti magyar irodalom előmozdítására de még egy árva garasocska sem került, sőt ha feladatomból tarthatnám a feledés fátyolával letakart múltakról megemlékezni, még többet és még gyászosabbat kellene elmondanom. Így azonban csak a jövő felé pillantván, azon hitet bátorkodom vallani, miszerint az egyesület földadata annál kevésbé lehet a világirodalmat, idegen nyelvű kiadványokra szánt áldozatokkal gyarapítani, amennyivel bizonyosabb, hogy

az erd. magy. irodalom előmozdítását sürgetve, teljes ereje leendő igénybe véve, ha e részt szerényebben az erdészeti tudományok magyar nyelven való művelésének tűzi ki lobogóját.

Félre értene, aki hinné azon „Erdészeti Lapok” pártfogását elérni, amelynek én is egyik szerény munkatársa vagyok. Az említett folyóirat 5 éve hogy az egyesület pártfogása nélkül fenáll, s azt igénybe venni annak vállalkozói a jövőben sem óhajtják. De balul ítélné meg az is, aki föntebbi indítványomat a német nyelv vagy a német tudományosság gyűlöletének tulajdonítaná. Mert épen ellenkezőleg: amennyire a tudományban csakugyan első rangú hatalmat tisztelek, annyira tudom, miszerint e hatalomnak az erdészetben rejlő része nem a mi birtokunkban, de nevezetesen és majdnem kizárólag a németek kezeiben fekszik. Egy század roppant irodalmának óriási vívmányaival — néhány év keserves erőlködéseinek gyarló törpeségeit tudjuk szembe állítani, s amit szomszédjainknál a szükség általános érzete teremtett és a hatalom kegyeletes ápolása nagygyá növelt, annak itt mint valami bűnnek csak úgy suttymban és majdnem rettegve kellett megjelennie, hogy a hazafi áldozat verejtékével üdítgetve gyöngé gyökeret verhessen.

Az említett irodalomóriást tehát nem gyűlölni, vagy megvetni, de magunkhoz csábítgatni, őt nemzetünk erőltet, annyira édes zengzetű nyelvére tanítani s erdeinknek a külföld előtt még ismeretlen balzsamcsöppjeivel izmosabbá növelni — ez legyen feladatunk, melyen egyesek ereje hatástalanul vérzik el, de melyet százan, ezereken vállvetett erővel megoldani képesek.

S ennek megoldását minden rendelkezésére álló eszközökkel megkísérteni, elmozdítani, nevezetesen a magát 15 év óta magyarnak nevezett erdész egyesület becsületbeli, elodázhatatlanná vált kötelessége s egyszersmind további sikeres fennállhatásának életkérdése.

Céljainak elérésére az egyesület többen mű eszközöket és módokat állapított meg s ezek némelyeire nézve bátorodom oly változtatásokat indítványozni, melyeknél fogva csekély nézetem szerint a cél elérése könnyítve s inkább biztosítva leendene mint jelenleg.

Ügyei vezetését az egyesület választmányra bízta, akkép intézkedvén, hogy a titkáron kívül annak összes tagjai tiszteletből anyagi jutalom nélkül működjenek. S ez intézkedésnek nem megváltoztatását, de olynemű kiegészítését vélném eszközledőnek, melynél fogva az elnök és az alelnökök, meg a választmányi tagok ugyan nem díjaztatnának, de közülök azoknak, akik azt igénybe venni óhajtanák, választmányi vagy egyesületi gyűlések és egyéb célok érdekében tett utazási vagy másnemű költségeik esetéről esetre megtérítettének.

Első pillanatra ez intézkedés fontossága talán nem tűnik fel egész nagyságában, de az egyesület körül tett 15 évi észleletek annak szükségességéről minden figyelőt meggyőzhettek. Tudjuk, miként szakértőink legnagyobb része munkás, de szegény emberekből áll, a kiknek erszényök nem bír meg évenként egy vagy több utazást anélkül, hogy az által a család pénzügyi viszonyai zavarba ne ejtessenek. Ennek általános érzete a választmányi tagok megválasztása körül is nyilvánult, miután az rendesen és nagyobbára oly tagokra esett, kiknek lakhelye az egyesület székhelyén, vagy ahhoz lehető közel volt. Hogy ekép egyesek anyagi érdeke gyakran az egyesület rovására kíméltetett, magában érthető. Amennyiben pedig a távolabb és elszórtan lakó erdészeti országos tekintélyek erre való tekintet nélkül meg is választattak, úgy azok legtöbb esetben elegendő ürügyet találtak az elmaradásra; gyakran álszűgyenből be nem vallott okuk azonban rendesen az volt, hogy jövedelmekkel nem arányos áldozatokat hozni nem tartották, aminthogy nem is tarthaták kötelességüknek.

Ennél fogva pedig az egyesület ügyeinek sorsa nem a közbizalom által megjelölt 12 férfi — nem mindig a választmány legjelesebb, legszakértőbb tagjai böcs intézkedésére, de azok közül három-négynek volt önkényére bízva, akik történetesen az egyesület székhelyen tartózkodtak. A meg nem térített költségkeskedés volt oka annak is, hogy a nagygyűlések mostanság szintén csekély részvétnek örvendhettek; hogy azok többnyire csak a közelebb lakók számára szolgáltak a találkozás kedves alkalmául, hogy a tárgyalásokban kevés tag vett érdemleges részt, s hogy azok a közérdek kívánta sokoldalú élénkségre nem vergődhettek, gyakorlati eredményre nem vezethettek.

Tudom ugyan, hogy az egyesület minden egyes tagnak, ki a nagygyűlést meglátogatja, ebbeli költségeit nem térítheti meg, de azon reményben, miszerint új életre kelő s a nemzet igényeit minden illető irányban kielégíteni törekvendő egyesületbe t. erdőbirtokosaink legnagyobb része alapító tagul fog belépni, az igazgató választmány föladatául tartanám odahatni, hogy minde-nikük az évi nagygyűlésre legalább egy szakértőt küldjön önköltségén saját hivatalnokai közül, s ezt, a birtokost legközelebb érdeklő erdészeti ügyekről való értekezésre s az eredmény fölötti utólagos jelentéstételre kötelezze.

Igy azután e gyűlések az erdőbirtokosokra és erdőgazdaságunkra nézve közvetlenebb értékkel bírnának; oda a haza minden részeiből valódi szükségek kielégítése céljából gyűlnének a szakértők; az erdőgazdaság általános kíváncsalmi, az erdőtörvények hiányosságai vagy egyoldalú végrehajlásuk köztudomásúl jutnának, az elvont értekezések mellett, a tárgyalásokat közvetlenül a gyakorlati élet

valódi eseteire alapított viták élénkítenék, s az egyesületre nézve igen könnyítve volna az erdőbirtok és a kormány közötti közvetítő szerep, melyre azt első sorban hivatottnak hiszem tarthatni.

Végül hozzá kell még szólanom az alapszabályok 9-ik cikkelyéhez, melynél fogva az egyesület igazgatósága székhelyeül Pozsonyot választotta. Én ez intézkedés valódi indokait nem ismerem és kutatni sem akarom, de nem mellőzhetem azon meggyőződésemet kinyilatkoztatni, miszerint oly egyesület, mely a magyar nemzet fő birtokosainak elsőrangú érdekei egyikét óhajtja képviselni, s melynek, hogy céljait elérhesse, virágzó állapotra vergődve sikerdúsan működhessek, a nemzet rokonszenvére s a hazai közvélemény hathatós pártfogására kell támaszkodhatnia, nem cselekszik ildomosan, ha az ország valami határvárosában húzza meg magát, ahelyett, hogy a magyar mívelődés központján, a napi sajtó argusszemei üdvös árnyában ütné föl sátorát.

Én tehát nemcsak kíváncsatosnak, de az egyesület létkérdései legfőbbikének tartom, hogy annak igazgató választmánya székhelyét lehető legelébb Pozsonyból Pestre áttegye:

1) mert az egyesületnek egyik fő célja lévén az erdészeti magyar irodalom elmozdítása, szükséges, mikép az a tudományos nemzeti műveltség forrásaihoz mennél közelebb vonuljon, hogy azokból mindenkor bőven és könnyen meríthessen;

2) mert tiszta szándékaival az egyesületnek nincs oka a magyar sajtó éber ellenőrzésétől tartania, annak támogatására ellenben nélkülözhetetlen szüksége van, ezt pedig Pesten székelve: aránytalanul könnyebben érheti el, mint egyébként, miután így nyilvános mozzanatainak bármelyike is a sajtó közvetlen tudomására esnék, s ez azt figyelembe venni egykönnyen el sem mulaszthatná;

3) Pestet erdőbirtokosaink is gyakrabban és szívesebben látogatják mint Pozsonyot, s így a választmány tanácsát mindenféle erdészeti ügyben sokkal könnyebben használhatnák; annak gyűlésezeiben alkalmilag részt vehetvén, ismét szorosabban fűződnenek az egyesület érdekeihez;

4) A szakértők is többször és számosabban fordulnak meg Pesten mint Pozsonyban;

5) Pest az ország középpontja lévén, a választmányi tagok is könnyebben gyűlhetnek oda az ország minden részeiből, és

6) a magyarok istenébe vetett hitünkre támaszkodva reméljük, hogy idővel kormányunk is állandóan sokkal közelebb leend Pesthez mint Pozsonyhoz; az egyesület sikeres működhetése pedig megkívánja, miszerint országunk kormányával az minden időben könnyen érintkezessék. Nekie általános erdőgazdasági ügyekben gyakran kérelmekkel, javaslatokkal kell a kormányhoz járulnia, s annak keze ügyében lennie, ha az viszont erdészeti ügyekben véleményét kérni szükségesnek látná. Összefoglalva már most az eddig mondottakat, a t. gyülekezetet kérni bátorodom, méltóztassék az alapszabályok némi megváltoztatásának szükségét bevallani, s ez esetben az előadottak nyomán a módosított alapszabályok általam előterjesztendő tervezetét tárgyalni, hogy azok véglegesen megállapítva, a legfelsőbb megerősítés mielőbbi kieszközlése után az egyesület új alapokra fektetett működése életvidoran megindulhasson, és azon erélyes, ügybuzgó és szakavatott hazafi böcs vezetése mellett, kiben jelenleg elnökünket tisztelhetni van szerencsénk, a hazai intézetek között céljai nagyságához mért, és a hon jobbainak becsülésére méltó helyet foglalhasson. (Éljenzés)

Elnök ő méltósága a közlött indítványokhoz még hozzá adandónak véli, hogy valamint külsőországokban s nevezetesen Angolhonban a hasonszervezetű egyesületek alapszabályaiban mindig kifejezve van, hogy „az egyesület semminemű politikai kérdések taglalásába nem bocsátkozik” úgy ez az erdészeti egyesület alapszabályaiban is mondassék ki: elfogadtatott.

Forrás: *Erdészeti Lapok*, 1867. január

Országfásítás, a Fák Hete és az Országos Erdészeti Egyesület az 1950-es években I.

Habár a környezettörténet legutóbbi hazai monográfiája (Palasik Mária-Borvendég Zsuzsanna: *Vadhajtások*) erről nem tud, Oroszi Sándor és Bartha Dénes kutatásai nyomán ismert, hogy a fásítás az 1920-as évek óta szerepelt az erdészet napirendjén. Ezzel együtt az országfásítás 1950-es évekbeli programja az államszocialista korszak magyarországi erdészetének legjelentősebb vállalkozása volt, s ez egyben az egész 20. század egyik legfontosabb tájképformáló programja is.

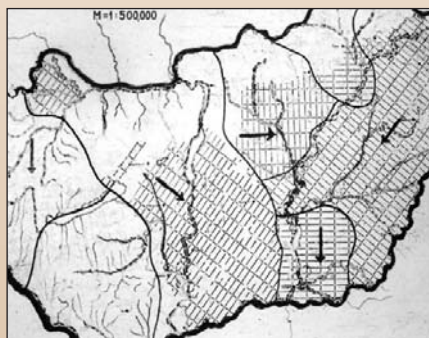
Döntő mozzanatnak tekinthető, hogy az első ötéves tervről szóló 1949. évi XXV. törvény 33. §-a előírta, hogy a fatermelést 300 000 köbméterrel kell növelni és azt is, hogy 50 000 hold új erdőt kell telepíteni az Alföldön. Két évvel később az 1029/1951. (XI. 30.) M.T minden erdőgazdaság részvételét elrendelte a fásításban, hogy az erdővel borított terület aránya 1953-ban elérje a 20,3 százalékot.

Habár a program 1949-ben indult, a jogi és intézményi keretek korántsem voltak koherensek az első években. A célok és eszközök számos alkalommal változtak 1949 és 1959 között. Minde mellett ez az évtized volt az, amelynek során a legnagyobb mértékben nőtt az erdővel borított terület. Az intézményi káoszra példa, hogy az Erdőgazdasági Üzemi Központ (Erdőközpont), az intézmény, amely a megvalósításért volt felelős, alig egy évig létezett 1949–50-ben. Az 1949–50-ben létrehozott tisztségek és bizottságok, mint például a fásítási felelős és a Fásítási Bizottság, amely a kampányban részt vevő kvázi civil szervezeteket volt hivatott összefogni, szintén rövid életűek voltak.

A koordináció irányítását a minisztériumok, a Földművelésügyi Minisztérium, majd a rövid életű Állami Gazdaságok és Erdők Minisztériuma, 1953 második felétől pedig a Mezőgazdasági Minisztérium főigazgatóságai vették át. A tervhivatali kölcsönöket az akkoriban alakuló termelőszövetkezeti csoportoknak és tanácsoknak kellett igényelniük. 1954 azután újabb fordulatot hozott. Nagy Imre kormánya különválasztotta a mezőgazdaságot és az erdőgazdaságot, s létrehozta az Országos Erdészeti Főigazgatóságot, amely az erdőgazdálkodás legfontosabb szerve lett. Amint az *Keresztes Béla* összefoglaló műveiből jól ismert, a főigazgatóságnak meglehetősen nagy autonómiája volt, s több emberi erőforrást biztosított az erdészet számára, mint bármely kormányzati intézmény 1920 óta.

Az 1040/1954-es M.T rendelet szerint az erdészetnek két fő feladata, hogy biztosítsa a fakitermelés folyamatos növekedését, és hogy az erdők védjék a mezőgazdasági művelés alá vont területeket, stabilizálják a klimatikus viszonyokat és óvják a lakosság egészségét. Mindkét feladat szempontjából az országfásítás volt a kulcs: fát ültetni mindenütt, ahol erre szükség van. 1959-ben az OEF utasítása három célt jelölt ki az országfásítás számára. Először mezővédő erdősávokat kell létesíteni, amelyek védik a művelt területeket a szélről és az áradástól is. Másodsorban, az országfásításnak gazdaságilag hasznossá kellett tennie azokat a területeket, amelyeket a mezőgazdaság nem tudott hasznosítani. Harmadrészt, szebbé kellett tennie az utak mentét és a városi területeket, illetve védeni kellett az utakat és a vasutakat a hótól.

A lenti ábra egy 1951-ben kiadott diafilmből való és azt beszéli el, hogy az Erdészeti Tudományos Intézet szorosan követte a Szovjetunió fásítási prog-

ramjának alapelveit. Az erdősávoknak fel kellett tartóztatniuk a homokot és meg kellett akadályozniuk az elsivatagosodást. Ezért az erdősávok merőlegesek voltak az uralkodó szélirányra. Így tehát a hagyomány mellett a Szovjetunió politikai elképzelések fölötti dominanciája is azt sugallta, hogy az országfásításnak az Alföldre kell fókuszálnia.

A Sztálint a fásítási terv térképe főleg hajolva ábrázoló plakát át üzeni, hogy a fásítás a Szovjetunió számára stratégiai érdek. A Természetátalakítás Nagy Terve a Szovjetunió politikai napirendjének és gépezetének meghatározó része lett 1948 őszén, tehát alig egy évvel azután, hogy a háború utáni nagy éhínség száz ezreket ölt meg. Ebben a látószögben a geometria szabályai szerint tervezett fásítás, amely a sivatagosodást volt hivatott megállítani, a természetet jelölte meg felelősnek a katasztrófa kapcsán. A természet kegyetlenségével szemben a nehézségek és a fák hadoszlopai voltak a győzelem eszközei. (Az elképzelés kritikáját lásd *dr. Jankó Ferenc: Az „országfásítás” éghajlati vonatkozásai* tudománytörténeti visszatekintésben, Erdészeti Lapok CXLIX. évf. 3. szám).

Magyarországon az országfásítást propagáló kiadványok azt állították, hogy a háború előtti gazdasági rend az erdők pusztulásának a fő oka volt. Az érvelés szerint a kapitalizmus az erdőkben bevételi forrást látott ahelyett, hogy a termelő kapacitást növelte volna az erdők által. Ezzel egy időben azonban az új rezsim erdészeti politikáját magyarázó tanulmányok és szakkönyvek rendre megjegyezték, hogy a fásítás kérdésének a két világháború közötti időszakban is számosan szenteltek évtizedeket. Az Erdészeti Tudományos Intézet egyik 1958-as számát jelentős részben az intézmény történetének összefoglalása tette ki. Az első cikk a második világháború előtti eseményekre koncentrálva, egészen 1892-ig tudta visszavezetni a kapcsolódó kutatásokat. *Dr. Magyar János*, aki az egész országra vonatkozó fásítási tervet elkészítette, több évtizede zajló kutatásokra (részben a sajátjaira is) támaszkodhatott az Alföld fásítása kapcsán. Sőt, a szabályozásban is megjelent ez az ellentmondás, amennyiben ezek egy része az 1935. évi IV. törvényből és az ahhoz kapcsolódó rendeletekből vezette le le-

gitimitását. Ez az ellentmondás jelentkezett a megvalósítás során is.

A tervezést körülvevő intézményi anarchia és a növekedést mutató számok iránti igény csomópontját elérve a Rákosi-fél egypártrendszer saját autoritását a régi rezsimmel való szakításból és a szovjetizálási kampány megindításából vezette le. Ezen folyamat részeként 1949 őszén az országfásítási program egy olyan társadalmi programnak tűnt, amely minden állampolgárt el kívánt érni, s elsősorban a fiatal generációk bevonására összpontosított. Így tehát a program a versengés terepévé vált azon szervezetek számára, amelyek a mobilizáció politikailag releváns szereplőinek igyekeztek mutatkozni. Ezek egyike az Országos Erdészeti Egyesület volt, amely ekkor már mintegy nyolcvan éve létezett, s nem volt más választása, minthogy a MTESZ nevű ernoő-szervezet részeként működjön.

„[1949. október] 16-án, vasárnap, az Erdők Napján az ifjúság – fiúk és lányok – példás rendben kivonult a Vaskapui erdőbe, ahol a Rákosi Mátyásról elnevezett erdő rész elültetésével megindították az ötéves országfásítási tervet. Mindazok, akik az ünnepségsorozaton részt vettek, azzal a meggyőződéssel távozhattak, hogy az új szellemű erdész ifjúság a biztosítéka és záloga annak, hogy a Párt és Rákosi vezette munkával fel fogják építeni a szocialista erdős Magyarországot.”

Az idézet az esztergomi szakiskola által 1949-ben, az országfásítási program megindítása körüli hetekben szervezett Erdők Napját írja le. A cikket az Erdészeti Lapok közölte. Az iskola igazgatója, az akkor harminchét éves dr. Kollwenz Ödön, az OEE tagja volt, s a lapot levélben tájékoztatta az iskola közelgő jubileumáról. Az OEE az országfásítási program hivatalos elindítása előtt is annak egyik legfontosabb támogatója volt. Az egyesület a média közvetítésével igyekezett elérni a helyi szintű hatóságokat. Ennek az erőfeszítésnek az eredménye volt a neves rádiós újságíró, Kilián Zoltán által szerkesztett műsor, a 'Daloló erdőjárás'. Jablánczy Sándor, az OEE főtitkára levelet küldött a kiadásban érdekelt államcsíított vállalatoknak, kérve, hogy hirdessenek az Erdészeti Lapokban, valamint ötszáz darabot kért az 1949-ben kiadott országfásítási brosrából, amelyet az Erdőközpont igazgató-helyettese írt. Mindezen szervezési erőfeszítések eredményeként az egyesület legalább egy helyhatósággal (akkor még nem tanácsnak hívták) felvette a kapcsolatot. Berettyóújfalu az első között kapcsolódott

be a második világháború utáni fásítási kampányba. A jegyzőnek küldött levél a csemeteket fontosságára és az elemi iskolások bevonására hívta fel a figyelmet. Jablánczy szerette volna, ha Berettyóújfalu olyan mintajárassá változna, ahol a fásítási tervet szakmai iránymutatás mellett készítik el, amelyet az egyesület biztosít, s amely minden üres területet figyelembe vesz. A levél nem részletezi a különböző helyszínek fásítása mögötti okokat (utak, utcák stb.) Ehelyett az egyesületi főtitkár arra kérte a jegyzőt, hogy olvassa az említett Osváth-féle brosrút és a korábbi regionális szintű fásítási terveket. 1949 májusában az egyesület egy felhívást tett közzé az Erdészeti Lapokban: „A legkisebb helységben is legyen az erdőnek felelőse, számadója. Az elkövetkező években minden lebető talpalatnyi földterületet be kell fásítanunk. Ebbe mindenki segítsége szükséges, kinek-kinek tehetősége és akarata szerint. Most tavasszal a Pravda, a legnagyobb orosz napilap, napilaptól szokatlannul, heteken keresztül oldalas terjedelemben az orosz biológiai tudomány álláspontját közölte és tárta a közvélemény elé, bocsátotta országos vitára. Ötéves tervünk nyilvánosság elé bocsátásával nekünk is az a célunk, hogy mindenki szóljon hozzá, vitassa meg, megvalósítását munkálja, mert az erdő a közösség, tehát mindenki ügye. Véleményekkel, elgondolásokkal, segítő szándékkal, bármilyen egyetlen fát is teremtő és védő akarattal forduljunk az Országos Erdészeti Egyesülethez.”

Néhány héttel később, 1949 augusztusában az OEE nagy nyilvánosság előtt, a szegedi vándorgyűlésen is kinyilvánította, hogy az országfásítás koordinátorává kíván válni, továbbá a tervezésben

is főszerepet vállalna. Az 1949. nyári – a háború utáni első – egyesületi vándorgyűlés az alföldfásítás fontosságát hangsúlyozandó került Szilvásvár helyett Szegedre. Megnyitó beszédében az egyesület elnöke rámutatott, hogy az egyesület legfontosabb feladata a propaganda: minden munkással és paraszttal meg kell értetni, hogy az erdővel borított terület nagyságának növelése minden magyar érdeke, mert kedvezőbbé teszi a mikroklimát a mezőgazdaság számára, alapanyag és fűtőanyag, s a pihenés helye is egyben. A beszéd második részében Haracsi Lajos az ültetendő fafajokról mondta el álláspontját. Hangsúlyozta, hogy a régió a Kelet-Ukrajnától nyugati irányban fekvő nagy földrajzi egység, a juhar, nyír és kőris által dominált sztyeppe része.

Az OEE elnöksége (elnöki tanácsa) egy ún. Társadalmi Munkaközösséget hívott életre, amely elsősorban az országfásítás propagandájának szervezésével kellett, hogy foglalkozzon. Egy körlevélben az OEE arra kérte a helyi elöljárókat, hogy jelöljenek ki fásítási kapcsolattartót, s tervbe volt véve egy távoktatási forma is, amelyet finn mintát követve szerveztek volna. A munkaközösség által készített levéltervezet tartalmazta még az ún. Kossuth-fasorra vonatkozó tervet is, amely a Budapest és Szeged közötti főút mentén állt volna. Egy másik levélben a testület azt hangsúlyozta, hogy éves szinten az importált fa értéke megegyezik a könnyűipar költségvetésével, így a forráshiány nem lehet érvényes indok az országfásítás meg nem valósítására.

Balogh Róbert
történész

Őszi tanulmányút Szováta környékén

Az OEE Erdők a Közjóért Szakosztálya a hagyományaihoz híven tavaly is Erdély területére, a Görgényi-havasokba és a Sóvidékre szervezte szokásos őszi tanulmányútját. Az úti cél Szováta és környéke volt. Programunkat rendhagyó módon összekötöttük a környéken ez időben zajló megemlékezésekkel és a MEVME zászló felszentelésének ünnepével. A túravezető és tolmács szerepét most is *Daday Zsolt*, a ROM-SILVA Bihar megyei igazgatóságának kollégája vállalta.

A 9 fős csapat a nagyváradi találkozó után együtt folytatta útját és estére érkezett meg Szováta, a szállásra. Szállásadónk *Pál Attila*, a közeli Sóvárad jegyzője volt, aki az egész hét során gondos házigazdának bizonyult. A vacsora után megtisztelt minket látogatásával *Birtók György*, aki a közel 8 000 hektár erdőt és 1 100 hektár legelőt kezelő Maros Közbirtokosság havasgazdája. A jó hangulatú beszélgetés során bemutatta a közbirtokosságot, érdekes történeteket mesélt a környező területekről, a hely történelméről és ismertette a hétvége programját, amelynek egyik fő szervezője volt.

A második napon felkerestük a helyi állami erdészet központját, ahol *Sandru Vasile*, az erdészet vezetője és *Kofari Petru* erdésztechnikus, erdővédelemmel foglalkozó kolléga fogadott minket. Bemutatták erdészetüket, amely a marosvásárhelyi központú Maros megyei Erdőgazdaság 10 erdészetének az egyike. Az erdészet területe kicsinek számít, mintegy 13 000 hektár, fele magán és egyházi, fele állami kézben van. Az erdészet létszáma 34 fő, ebből 3 brigádos (főerdész), 16 kerületvezető erdész, emellett rendelkeznek egy kifejezetten útkarbantartást végző brigáddal is, hiszen a helyi körülmények között a szállítás biztosítása különösen nagy feladat. Egy erdészkerület átlagosan 600-1000 hektár közötti.

Fő fafajuk a bükk (60%), ezt követik a fenyők (30%) és az egyéb elegy fafajok (10%), a tölgy, juharok, hársak. Az akác csak az alacsonyabb térszíneken jelenik meg szórványosan. Fakitermelésük éves szinten kevesebb, mint amennyire lehetőség nyílna, körülbelül 26 000 köbméter, ebből 17 000 köbméter első osztályú faanyag. A kivágandó faegyedek jelölése erdészenként egyedi sorszámmal ellátott jelölő kalapáccsal történik és minden fa sorszámot kap. Az ennek alapján felvett becslési jegyzőkönyveket a brassói erdőfelügyelőségnek jóvá kell hagynia, csak ezt követően kezdhető meg a termelés. A jelöléseket és felméréseket gyakran a terepen is visszaellenőrzik a felügyelőség emberei.

A bíres mosdókő körül

Természetvédelmi okokból nem használhatnak vegyszert az erdősítésekben, még a csemetekertben sem. Korábban volt két vadászterülete az erdészetnek, 2011 óta azonban egy sincs.

A beszélgetést követően kísérőink elkalauzoltak minket Vármezőre, ahol megnéztük Erdély legnagyobb magánkézből lévő pisztrángtelepét. A telepet a tulajdonos *Lokodi Gergely*, az erdészeti kerületvezető erdésze mutatta be, aki a családban már a negyedik generáció tagjaként foglalkozik a pisztrángtenyésztéssel. A pisztrángos 1925-ben létesült, majd 1948-ban államosították, később az állami erdészet kezelésébe került, végül visszakapta a Lokodi család. A telep 4 hektáron terül el, a 35 medence vízelátását a két oldalról befolyó Nyárad-patakok biztosítják. Kizárólag szivárványos pisztrángot tenyésztnek amelyből évente 20-30 tonnát értékesítenek. Ennek 70 százalékát a teleppel szemben létesült saját, 350 fős halászcserdjükben adják el. Emellett egy 60 fős szállás is a vendégek rendelkezésére áll.

Kilátás a Várhegyről

Ezután megnéztük az erdészet 2 hektáros csemetekertjét, ahol elsősorban fenyőcsemetét nevelnek, hiszen a bükk természetesen újul. A csemetekerti munkákat magán cég végzi. A vegyszerek tiltása miatt a *Fusarium* ellen fokhagymalével permeteznek.

A nap hátralévő részében megmásztuk a Vármező felett elhelyezkedő, 823 méter magas Várhegyet. Az estét a Maros Közbirtokosság székházában töltöttük a Vértesi Erdőgazdaság időközben megérkezett csapatával együtt. A csapatot a Közbirtokosság elnöke, Szováta polgármestere, *Péter Ferenc* köszöntötte.

Következő nap megérkezett *Kertész József* tagtársunk, aki csak a hétvégi megemlékezésekre tartott a csapattal. A Közbirtokosság emberei terepjáró teherautókkal vittek fel minket a Bekecs-tetőre, a megemlékezések helyszínére. Utunk a Hollós-völgyben, a Melegágy-patak mentén vezetett felfelé. Útközben többször megálltunk és *Birtók György* havasgazda érdekes előadást tartott a környező területek természeti értékeiről, növény- és állatvilágáról, történelméről. A gyönyörű, tiszta időnek köszönhetően páratlan panoráma nyílt a Keleti- és Déli-Kárpátokra egyaránt. Az út mentén több hatalmas ún. mosdókövet is láttunk, amelyeknek a népi hiedelem csodás gyógyító erőt tulajdonít.

A Bekecs-tetőn részt vettünk az ünnepi megemlékezésen, amely során színes műsorral, beszédekkel, versekkel, énekekkel emlékeztek az 1916. szeptember 26. és október 3. között ott dúló harcokra. A harcok során a kassai 9. ezred és a miskolci tizes honvédek a bosnyák katonákkal együtt sikere-

A bōsi emlékműnél

sen verték vissza a román csapatokat. Az ott elesett hősök emlékére koszorúzás zárta az ünnepséget. Az elfogyasztott ebéd után csapatunk gyalogosan tért vissza Szovátára.

Vasárnap délelőtt a Parajd közelében fekvő Rapsóné várát kerestük fel. Útközben elértük az Áprily-kutat, ahol Kertész József tagtársunk egy Áprily-verssel örvendeztetett meg bennünket. Onnan tovább túrázva, a meredek oldal tetején értük el az egykori vár helyét, ahol túravezetőnk elmesélte Rapsóné legendáját, aki igencsak bátor hölgy lehetett, mert még az ördögöt is át merte verni.

Délután 13 órától részt vettünk a Közbirtokosság székházának udvarán az ünnepélyes zászlószentelésen. Az eredeti zászlót 1942. szeptember 27-én ajándékozta a MEVME a görögnyeszentimrei szakiskolának. Az akkori MEVME elnök unokája, *Inokai Balázs* szakosztálytagtársunk kezdeményezte az azóta elveszett zászló hasonmásának elkészítését és ünnepélyes keretek között történő felszentelését. Az ünnepségen Kertész József Reményik Sándor *Zászlószentelés* című versét adta elő. Az ünnepség után a szervezők vendégül láttak minket a vármezői halászcserében, ahol megkóstolhattuk a híres vármezői pisztrángot.

Hétfőn egész napos túra következett. A Görgényi-havasok legmagasabb csúcsát másztuk meg, az 1777 méter magas Mező-havast. A Maros Közbirtokosság erdeiben vezetett utunk. Útközben a gyakorlatban is megtekinthettük az erdészek által ismertett jelölési rendszert egy fakitermelés helyszínén. Borús időnk volt, és a néha szemerkélő esőben értük el a csúcsot, ahol kiterjedt köd akadályozta a kilátást. Sokat nem is időztünk, indultunk lefelé. A környéken nagy-szabású erdészeti útépítés folyik, egy ideig mi is a frissen épített erdészeti úton haladtunk. A túra után este Szováta-fürdőn egy sós vizű fürdőben próbáltuk ki az ottani sós víz gyógyító hatását.

Kedden az egész nap a Sóvidék természeti kincseinek és közjóléti létesítményeinek megismerésével telt, amelynek során idegenvezetőink *Pál Zoltán* és felesége, *Kovács Bea* voltak, akik a Babes-Bolyai Tudományegyetem földrajz szakán összeállt társaság tagjai. A csoport öt éve foglalkozik a térség természeti kincseivel, azok szervezett bemutatásával. Az idők során szoros kapcsolatot alakítottak ki a helyi termelőkkel, szolgáltatókkal és idegenforgalmi programjaikba igyekeznek minél több szereplőt bekapcsolni. Az általuk képviselt Korond-Parajd térség Természetvédelmi Gondnoksága nyerte el a természetvédelmi területek fenntartásának lehetőségét a Környezetvédelmi Minisztérium által kiírt pályázaton és mindent megtesznek annak érdekében, hogy a jövőben is ők maradhassanak a területek kezelői.

Elsőként a Parajd melletti Sósorost kerestük fel, amelyet a Korond-patak alakított ki és árvizei által máig formál. Érdekes-ség, hogy a sóhegyen áthaladó patak édes tudott maradni, a sóval együtt beágyazódott finom agyagnak köszönhetően, ezáltal ugyanis a patak nem érintkezik közvetlenül a sóval. Az Európa legnagyobb, csaknem 3000 méter vastag sótömbjén kialakított, tavaly felújított tanösvény kilenc állomáson keresztül mutatja be a sósorosi növény- és állatvilágát, földrajzi vonatkozásait, érdekességeit. Külön állomás foglalkozik a só külszíni megjelenési formáival és az esővíz hatására kialakuló képződményeivel, amiket természetesen a valóságban is megcsodálhat a látogató. A hegyből feltörő forrás vize 30 százalék sót tartalmaz. Helyi összefogással felújították és a mai igényeknek megfelelővé tették a gyógyító hatású iszapfürdőt, amelyet már több száz éve használnak a helyi lakosok.

Következő állomásunk az ország egyetlen aragonit műzeuma volt. A múzeumban megismerkedtünk a székely drágakőnek is nevezett, gyakorlatilag kikristályosodott mészkő bányászatának és felhasználásának múltjával és számos aragonit dísz tárgyat szemlélhettünk meg. A múzeumnak hely adó épületben 1909-ben alapított *Knop Vencel* egy csiszolóüzemet, amely virágkorát az 1930-as években élte, akkor még a falu lakosai számára is adtak ki aragonitot csiszolásra. Később az üzem tönkrement, végül az épület egy részét Knop Vencel lányai felajánlották múzeum céljára. A múzeum megtekintése után az út túl oldalán rövid sétával értük el a Csiga-dombot, ahol a legnagyobb aragonitbánya működött hajdanán. Ott az aragonitot természetes előfordulási formájában is megfigyelhettük.

Csoportkép a Mező-havas csúcsán

Azt követően utunk Pál-patakára vezetett, ahol *Szám Árpád* és felesége házánál igazi falusi vendéglátásban volt részünk, kóstolót kaptunk a vidék ízeiből. Napunk utolsó programjaként a fenyőkúti tőzeglápot látogattuk meg. A Kárpátok 11 hasonló élőhelyfoltja közül 42 hektáros méretével a fenyőkúti a negyedik legnagyobb tőzegláp. Tizenhét különböző mohafaj található benne, és több glaciális reliktumfaj is előfordul. A 11 méter vastag tőzegrétegen a kutatók szerint Európa legéletképesebb erdei fenyő populációja él, 500-600 éves faegyedekkel. A két évvel ezelőtt kialakított tanösvény az ország első akadálymentes tanösvénye, amely teljes egészében közadakozásból valósult meg. Az interaktív séta során képet kaptunk a láp életéről, kialakulásáról és olyan ritka növényfajokkal találkoztunk, mint például a húsevő harmatfű.

Az utolsó nap reggeli után elkészöntünk vendéglátóinktól, majd hazaindulás előtt még tettünk egy sétát a Medve-tó körül.

Miklós Tamás, szakosztálytitkár

Szomszédolások Gemencen és a Zselichen

A Baranya megyei HCS új vezetőségének égisze alatt 2015-ben szomszédolásba kezdett, amely során felkeresni tervezzük a 100 kilométeres vonzáskörzetünkbe eső helyi csoportokat. Sőt ebbe a szórásképbe a határ túloldalán működő Nasice és Vinkovci Erdészetek is az érdeklődési körbe esnek.

Az első ilyen alkalomra még 2015 áprilisában került sor, amikor is a Bajai HCS látta vendégül a baranyaiakat. A nap a Gemenc Vándorpontra kezdődött, ahol *Csonka Tibor*, a Gemenc Zrt. vezérigazgatója köszöntötte a szép számmal érkező erdészecsoportot, majd bemutatta a közjóléti beruházás során megvalósult gyalogos, kerékpáros és vízitúrás pihenőhelyet.

A mi napunk is vízen kezdődött, hiszen az erdőgazdaság sétahajójával haladtunk a Dunán felfelé, egészen a Gemenc-Dunapart kikötőig. A hajóút során *Keller József* HCS elnök mutatta be számunkra a Gemenc Zrt. gazdálkodását, a mellékágaival együtt értelmezett Duna és az erdő arányainak alakulását az elmúlt évszázadokban.

A kikötőben csomagjainkat felraktuk az ott várakozó kisvasútra, de mielőtt továbbindultunk volna, megtekint-

tettük a Forgó-tavi tanösvényt. A nap folyamán a többi programhelyszín során is meggyőződhetünk, hogy a gemenci erdőkben igen informatív, érdekes tanösvénytáblák várják a kíváncsi erdőjárókat.

A Gemenci Állami Erdei Vasúttal ezt követően déli irányba szeltük át az erdőtestet, meg-megállva a számunkra érdekes helyszíneken, ahol *Kovács Gábor*, a Szekszárdi Erdészet vezetője, *Kaitz Zoltán* és *Túri István* műszaki vezetők kalauzolták a csoportot. Láthatuk a vadmentő dombok berendezéseit, s megtudtuk, hogy ezek cserjével történő szegélyezése is fontos, hiszen mikor nagyvíz idején „telt ház” van, a vízen közlekedő csónaktól takarásban érezheti magát a vad.

Megtekintettünk több felújítást, ahol a vadkárelhárító kerítések kivitelezéséből is sok tapasztalatot nyertünk.

A szomszédolásba kezdett Baranya megyei HCs a gemenci szakmai napon meghívta a Bajai Helyi Csoportot egy, a Mecsekerdő Zrt. területén szervezendő programra. Mivel a Szekszárdi-domb-ság és a Zselic hasonló kihívások elé állítja az erdészt, arra kértük *Hirman Antal* HCS elnököt, hogy a program házigazdája a Szigetvári Erdészet legyen. A felkérésre *Sajgó Ferenc* erdészetvezető készséggel állt rendelkezésre.

A zselici programra még a nyár végén került sor. A nap az Almamelléki Erdei Vasút végállomásán kezdődött, ahol *Keszi László* vezérigazgató köszöntötte a Bajai Helyi Csoportot. A köszöntés után *Hirman Antal* HCS elnök mutatta be az állomáson kiállított vasúttörténeti eszközöket. Ezután a nap házigazdája, *Sajgó Ferenc* erdészetvezető tájékoztatta a csapatot, hogy az erdészeti által gondosan előkészített programot a hajnali eső miatt újra kellett tervezni. Erről a házigazdák mit sem tehettek, hiszen mint mondani szokás, az időjárásról a vendégeknek kell gondoskodni.

A kialakult helyzetet az erdészetvezető ügyesen megoldotta, mert a déle-

lőtti, illetve a délutánra tervezett programokat megcserélte. Az almamelléki kisvasúti végállomáson kialakított erdészeti és kisvasúti kiállítás megtekintése után buszra szálltunk és átmertünk Sasrétre. A buszos túra során meg-megállva bepillantást nyerhettünk a bükk-, az ezüst hárs-, illetve a kocsánytalan tölgygazdálkodásba. Megtekintettünk egy 2002-ben indult, szálalóvágásos bükk felújítást, egy 34 éves ezüst hárs állományt, illetve kocsánytalan tölgy természetes felújítást állomány alatt, illetve véghasznált területen.

Sasrétre megérkezve *Mobácsi Attila* erdőgondnok vezetésével felsétáltunk az „ősbükköshöz”, majd a tanösvényen visszaballagtunk a vendégházhoz, ahol elfogyasztottuk a szendvicsebédet. Az ebéd után kezdetét vette a „délelőtti” traktoros túra.

Láthattuk a jogszabályi előírásoknak megfelelő, átalakító üzemmódra kijelölt erdőrésztleteket is. Ezek a korábban vágásosan kezelt, kőris-kocsányos tölgy főfajájú erdőrésztletek 90 éves korukban kaptak szállaló előírást. A helyszíni diskurzus során vendég és vendéglátó részéről több maradt a kérdőjel, mint a megválaszolt kérdés.

Lassiban a remek halászlát kiállítással ismerkedtünk meg, amelyet követően már minden mecseki erdész tudta a vejsze működésének lényegét, ha időnk engedte volna, magunk is nekikezdünk a vejsze fonásnak. Kiváló csoportképeket készítettünk a 108 éves magyar kőris magtermő állományban, amely 38 méteres magasságával 970 köbméteres fa-tömeget produkál hektáronként. Mint amikor egy katedrális oszlopai között jár az ember: kalapot emel és fényképez.

A szakmai program végeztével az erdei vasút befutott a pörbolyi végállomására, ahol kiváló halászlével és vörösborral zártuk a napot és folytattuk a barátkozást. Köszönjük, hogy megmutattatok nekünk, hogyan éli életét a víz és az erdő!

Horváth Péter Brúnó

OEE Baranya megyei HCS titkár

Ibafa község határában véghasznált fenyőerdőnek, lombelegyes hársas fajösszetételű állományra, természetes úton történő átalakítását néztük meg. Horváthertelend község határában hársasok erdőszerkezet-átalakítása CS-KTT-re, TRV után mesterséges technológiával elvégzett I. kivitel eredményeibe kaptunk betekintést.

Ezután következett a mindenki által oly várt esemény. A 12-13. században épült Ibafai földvár maradványainak, helyszínének bejárása.

Az Ibafai Pincehátról letraktoroztunk Iba vitéz falvába. Onnan kisvasúttal vissza Sasrétre, a Vendégházba, ahol kitűnő ételek, italok fogyasztása közben folytatódott a baráti beszélgetés *Rip-szám István* termelési vezérigazgató-helyettes társaságában.

A zselici tanulmányút igen hasznos tapasztalata volt, hogy az állami tulajdonú erdőgazdálkodók gondos gazdái a rájuk bízott javaknak. Akkor, amikor a jelenben élnek, a jövőbe tekintenek, s nem felejtik a múltat.

Kaitz Zoltán

OEE Bajai HCS titkár

Szakmai tanulmányút a Pilisben

Az OEE Baranya megyei Helyi Csoportja vendégségben járt a főváros közepén található Pilis hegységben. Kétnapos tanulmányi út keretében 2015. október 21-22-én került sor a látogatásra a Pilisi Parkerdő Zrt. és az OEE Visegrádi Helyi Csoport meghívására.

Budakeszire érkezvén a házigazdák részéről állandó kísérőnk, *Kissné Szabó Gabriella* közjóléti előadó, illetve *Szabó Péter*, a Budakeszi Vadaspark igazgatója frissen sült házi süteménnyel és gazdag ízvilágú gyümölcspárlattal fogadta a vendégeket. A rövid köszöntőt követően az igazgató szakvezetésével egy sétát tettünk a park területén, és ezzel ízelítőt kaphattunk a vadaspark mindennapi életéből. Megismerhettük többek között az állatok etetési szokásait, és betanításuk lépéseit, valamint képet kaphattunk a kerítésen belüli erdőfelújítás kihívásairól. Amellett, hogy megsimogathattuk az állatokat, az erdei sétánk csattanójaként egy igazi kommunikációs attrakciónak is szem- és elsősorban fültanúi lehettünk a park egyik állatrénere és egy aranyakál között.

A Magyarország őshonos állatfajait bemutató vadaspark sokrétű tevékenységében kiemelt szerepet kap az ismeretterjesztést, amely rendkívül fontos a fiatal generációk környezetnevelésében, tudatformálásában. Az évi 150 ezer főt elérő látogatószám azt bizonyítja, hogy a környéken élők nyitottak a magyar erdők élővilágának megismerésére. A park körbejárását követően a csoport tagjait ízletes, finom ebéd várta a vadaspark éttermében.

Szakmai programunk ezután az Országos Erdészeti Egyesület Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár megtekintésével folytatódott. *Dr. Boda Zoltán*, a Pilisi Parkerdő Zrt. Budapesti Erdészet vezetője által nyerhettünk betekintést a könyvtár páratlan, felbecsülhetetlen értékű – mintegy 22 000 kötetes – könyvgyűjteményébe, valamint az ugyancsak itt található erdészettörténeti gyűjteménybe.

Ezt követően ragyogó, szép őszi időben a Hárs-hegyen folytatódott gyalogos terepi programunk *Kissné Szabó Gabriella* és *Boda Zoltán* vezetésével. Elsőként a budaszentlőrinci pálos kolostor romjainál álltunk meg, ahol *dr. Tóth Aladár*, az OEE Baranya megyei Helyi Csoport oszlopos tagja ismertette az emlékhely fontosabb tudnivalóit. Ezután tovább folytattuk utunkat a Budapestre

gyönyörű rálátást nyújtó, több mint hat méter magas, fából és vasból készült Hárs-hegyi kilátóig, amely *Makovecz Imre* tervei alapján valósult meg. Első napunk utolsó tervezett pontjaként a Hárs-hegyen található elegyes tölgyesekben tekintettünk meg az örökzöld kialakítását és kezelését. *Rácz Károly* erdőgondnok és *Jorzsits Miklós* kerületvezető erdész kalauzolásával megismerhettük az évek folyamán kialakított lékeket és közben megbeszéltük a felmerülő izgalmas szakmai kérdéseket. A mecseki erdőkben is gond a tölgy főfajájú állományok átalakítása, illetve szálalása, ezért különösen nagy jelentőséggel bír a témával kapcsolatos eszmecsere.

Látogatásunk második napjának terepi programja a Pilisi Parkerdő Zrt. területén található *Bertényi Miklós* Fűvész-kertben folytatódott, ahol *Némethy Zoltán* erdőgondnok és *Schüttl Andrea* szakvezetésével igazi vadregényes sétát tehattunk az évszázados fák, fiatal fenyők, cserjék festői csoportja között. A kultúrtörténeti emlékekben is bővelkedő környéken sok érdekes látnivalót fedezhettünk fel. Az erdőanyai tanösvény utolsó állomásaként a völgyben kialakított pisztrángos tavakat tekintettünk meg. A tavak üzemeltetéséről *Szabó Gábor* telephelyvezető beszélt. A halgazdaság újraindításával 15 000 halat telepítettek a tavakba, amelyekben kétféle pisztráng él, a sebes pisztráng és a szivárványos pisztráng. A három tó vízellátásáról az Apátkúti-patak gondoskodik. A Pilisi Parkerdő Zrt. munkatársaitól megtudtuk, hogy a parkerdei funkciók színvonalas fenntartása és működtetése nem kis feladat az erdészet számára.

lyek kielégítik mind az erdőművelési, mind a természetvédelmi, továbbá a közjóléti szempontokat is.

Az ebéd után immár kellő lendülettel indultunk el a Pilis-tetőn (756 m) az előző évben átadott Boldog Özséb-kilátóhoz. A kilátóhoz vezető utunk során szembesülnünk kellett a tavalyelőtt decemberben történt jégkárpusztítással. A károk mértékéről szakvezetőink tájékoztattak, külön felhívták a figyelmet a káresemény következményeire a különböző korú és szerkezetű állományokban. Szemmel látható volt, hogy az átalakító üzemmódban kezelt erdők kevésbé károsodtak, mint a mellettük lévő egykorú, jelenleg még vágásos üzemmódban kezelt állományok. A kár okozta rendkívül lehangoló látvány mély nyomot hagyott bennünk, azonban a kilátóból eléünk táruló csodálatos panoráma valamelyest kárpótolta ezt az érzést.

Sporcic Dean

OEE Baranya megyei HCs

Soproniak az Esterházy erdőbirtokon

Az ausztriai Esterházy Magánalapítvány erdőbirtokán tett az OEE Soproni Helyi Csoportja tanulságos látogatást tavalyi őszi programján.

A burgenlandi Esterházy-birtok körülbelül 44 400 hektáron terül el, amelyből 22 400 hektár erdő, mintegy 16 000 hektár a természetvédelmi- és vízterület, és a többi pedig mezőgazdasági művelés alatt áll. Az erdőt kezelő Forst- und Naturmanagement GmbH éves fakitermelése mintegy 120 000 m³, ennek körülbelül a fele-fele előhasználatokból, illetve a véghasználatokból kerül ki.

A fakitermelést 10%-ban saját dolgozók, 75%-ban vállalkozók, 15%-ban magánszemélyek végzik (jellemzően a falvak körüli előhasználatokból kivágható tűzifás lakossági termelésekről van szó, kerületvezetői jelöléssel, és utólagos faanyagfelvételezéssel). A saját fakitermelés mellett évente körülbelül 180 000 m³ faanyagot vásárolnak fel és értékesítenek tovább.

A szervezeti felépítésben az igazgató és az erdészeti ágazatvezető mellett 11 kerületvezető erdész, 6 beosztott erdész, 2 erdészsegéd, 5 fakereskedő (felvásárlás-értékesítés, logisztika), 8 adminisztratív alkalmazott (könyvelés, számlázás, pénztár stb), 1 hivatásos vadász, 16 erdészeti szakmunkás (részben szezonálisan foglalkoztatva) dolgozik.

Tanulmányutunk helyszíne a Lajta-hegység Nyugat-Lajta-hegységi erdészkerületében volt, ahol *Péter Dániel* erdőmérnök és *Senft Dominikus* kerületvezető erdész szakmai vezetését élvezhettük.

A Lajta-hegységben az Esterházy Erdészet egybefüggő 6200 hektáros erdőtömbben gazdálkodik, amelynek 10%-a szál-, illetve középerdő, 90%-a pedig sarjerdő. A legjellemzőbb erdőtársulás a meszes alapkőzetten növekvő gyertyános tölgyes (*Quercus-Carpinetum*), emellett főleg a szubkontinentális tölgyerdők (*Potentilla albae-Quercetum*) szilikáttalajokon, illetve a kis területű, tápanyagban gazdagabb talajokon cser elegyes erdők (*Quercetum petraeae-Cerris*), és a szintén kis kiterjedésű savanyú talajokon tenyésző kocsánytalan tölgyerdő (*Fago-Quercetum*) találhatóak.

A terület erdőművelési stratégiája szerinti cél a sarjerdők jelentősebb részének átalakítása közép- majd szálerdővé, a sarjaztatást felváltó – véghasználatok utáni részben természetes, de inkább mesterséges – felújításokkal.

A Nyugat-Lajta-hegységi kerület jellemzői: 2400 hektáron 1 kerületvezető erdész (*Dominikus Senft*) és 1 erdészsegéd dolgozik fél munkaidőben. Éves fakitermelés: 9600 m³ (előhasználatból 6000 m³, véghasználatból 3600 m³).

Elsőként egy véghasználat után sarjaztatott fiatalost néztünk meg. A tarvágás utáni 5-6. évben történik az első ápolás (sarjleverés) az értékesebb fafajok (KTT, CSNYE, HJ, BABE) javára, nyír, mezei juhar, gyertyán, kislevelű hárs ellenében.

A következőkben egy kőfejtőt tekintettünk meg. Jelentős mellékhaszonvételként szerepel az árbevételi oldalon a kőbányászat (dolomit és kvarcit). A 12 hektáros bányaterületükön jelenleg 3-4 hektáron folyik bányászati tevékenység. A bányaművelés további terjeszkedése esetén erdőterület szűnik meg, ekkor a megszüntetett erdő nagysága erejéig a cse-reerdősítés az egyedüli feladat, akár a felhagyott bányaművelési területek rekultivációjával. Kísérőnk diszkréten utalt rá, hogy a kőfejtésből mennyivel egyszerűbb jövedelmet szerezni, mint az erdőgazdálkodásból.

A szakmai program következő állomásán harveszteres tarvágás után 2015-ben végrehajtott mesterséges erdőesetést láthattunk. A feljövő sarjak mellé hektáronként 500 EF-t, 700 burkolt gyökerű VF-t, 50 nagyméretű, 2 méter magas műanyag védőcsőbe helyezett HJ-t ültettek. A burkolt gyökerű VF-t a jobb túlélés miatt, a 2 méter magas védőcsövet a vadkár miatt érdemes alkalmazniuk. A vadkár ellen a terület szegélyén kb. 20 méterre leültetett karókra kihelyezett birkagapjával is védekeznek, amit 3-4 hetente megújítanak, illetve a nálunk használatos Foresterhez hasonló Trico nevű szert permetezik a csemetékre. Az idei aszályos nyár jelentősen károsította a mesterséges újulatot. A vágásterületen hektáronként 30-40 KTT és EF egyedet hagytak lábon, egyenletes eloszlással hagyásfaként.

Kulisszás tarvágás megtekintésével folytattuk a programot. Egy 12,5 hektáros kb. 200 m³/ha fatömeget adó, erősen gyengülő sarj tölgyesbe 0,5 hektáros kulisszákat vágtak összesen 5 hektáron, ezeket mesterségesen újítják fel VF, CSNYE, HJ, KTT, FD fafajokkal kb. 800 db/ha tőszámmal. A terület erősen szedresedik, elszórtan látható a bálványfa. Ez ellen egyelőre nem védekeznek. Javasoltuk számukra az időben megkezdett, kizárólagos vegyszeres védekezést.

Költségkímélő ápolásra láttuk példaként, hogy egy 2 hektáros 12 éves fiatalosban kb. 200 db/ha mennyiségben nagyméretű HJ-t ültettek. Az ápolás csakis a juharok, mint leendő

V-fák környékére korlátozódik (mogyoró- és nyársarjak leve-rése), a terület további részében (kb. 75%) nem történik be-avatkozás.

Az újabb szakmai állomáson a sarjerdőből középerdőbe át-vezetést mutatták be. Az adott sarjerdőben található kevés, de értékes (BABE, HÁBE, CSNYE, KTT, HJ) mageredetű faegyed mint V-fa érdekében történtek az előhasználatok. Kísérőnk – kalapját megemelve – bemutatott nekünk egy kb. 130 éves, 40 centiméter mellmagassági átmérőjű, 8 méter magasságig ág-tiszta törzsű barkóca berkenyét. Impozáns látvány volt.

A szakmai állomáshelyek végén egy kandallófa felkészítő telepet láthattunk, ahol évi 5-6 ezer m³ tűzifát dolgoznak fel, 25/33 centiméteres konyhakész anyaggá, egyszerű hidraulikus hasítókkal, körfűrészszel. A készáru jelentős részét fedett szín alatt tudják tárolni, védve az árut a csapadéktól. Az anyagmozgatást homlokrakodós géppel végzik. Ömlesztve, kalodába rakva, vagy „big bag” csomagban árusítják. Egy-, vagy kétéves száraz kandallófával is rendelkeznek folyama-tosan, ezt 10%-kal drágábban adják, mint a frisset. Az értéke-sítést saját szervezésben végzik, közvetlenül a végfelhaszná-lóknak.

A terepi programok után Kismartonba vezetett utunk, ahol az Esterházy-kastéllyal szemközi – egykori lóistállóból kialakít-tott – Markthalle Kulinárium Burgenland vásárcsarnokába invitáltak vendéglátóink. A különleges helyi és környékbeli bio és egyéb egyedi, kézműves élelmiszeripari termékek értékesíté-sének helyszínt adó csarnokban borok, sajtok, mézek, halak, húsipari termékek, gyümölcsök, gyümölcslevek, savanyúsá-gok, olajos magvak, pékáruk, rétesek vásárolhatók. Ezúttal azonban e gazdag választékból számunkra terítettek meg ven-déglátóink, és jóvoltukból ízletes uzsonnát fogyaszthattunk el. Ezt követően magyar nyelvű idegenvezetéssel megtekintettük a kismartoni Esterházy-kastélyt, hallhattuk a történetét, amely a magyar történelem szerves részeként tárult elénk.

A nagyon jó hangulatú, mind szakmai, mind kulturális szempontból rendkívül tartalmas és tanulságos nap végén vendéglátóinktól annak reményében búcsúztunk, hogy ha-marosan viszontláthatjuk csoportjukat a jelenlegi országhatá-rok másik oldalán.

Köveskúti Zoltán
titkár, OEE Soproni HC-s
Fotó: **Horváth Zsolt**

ÉLETEM, PÁLYAFUTÁSOM

Édesapánk, dr. Madas András önéletrajzi írásának második kötete december elején jelent meg az OEE gondozásában, dr. Oroszi Sándor szerkesztésében.

A visszaemlékezések első kötete a Muck-Madas család tör-ténetét, az ifjúkor idejét, a kárpátaljai pályakezdést, majd a második világháborút követő két és fél évi hadifogság ese-ményeit öleli fel, végül a hazatérés és családalapítás történetével fejeződik be. A második kötet vezérfonala a szak-mai élet: az erdészeti, a mezőgazdaság és a tervegazdálkodás háború utáni tör-ténete a hetvenes évek közepéig.

Édesapánk visszaemlékezéseit 1990 és 2003 között írta, eredetileg nekünk, a négy lányának szánta emlékül. A hét kö-tetben, összesen 2500 oldal terjedelemben elkészült írást a családtagok kapták fénymásolva, bekötve – az éppen elké-szült kötetet általában karácsonyi aján-dékként. Emlékiratait egy régi családi írógépen kezdte el írni öt példányban, másolópapír segítségével. A számítá-s-technika fejlődésével, idős korában ta-nulta meg a szövegszerkesztést, ezzel vált lehetővé, hogy ez a nagy terjedelmű munka megszülethessen.

Az eredeti visszaemlékezés nagyjából időrendben követi az eseményeket, de sok történelmi magyarázattal, számos baráti és családi levél-lel, hivatali és szakmai fejezettel. Még életében kollégái biz-tatták édesapánkat, hogy a memoár szakmai részét meg kel-lene jelentetni, de ehhez már nem volt ereje. Az OEE vezető-ségének jóvoltából – akik a könyv kiadását lehetővé tették – ránk, az utódokra hárult a feladat, hogy a visszaemlékezésekből a szakmai, illetve a nyilvánosság számára is érdeklődésre számot tartható részeket két kötetbe szerkesztve bemutassuk.

A két kötet 100 év eseményeit öleli át, 1875-ben kezdődik, amikor az erdész nagypapa, Muck Endre, Sopron város szol-gálatába lép, és 1975-ig tart, amikor édesapánkat felmentet-ték miniszterhelyettesi megbízatásából és nyugdíjazták. Utá-na még 34 évet élt, végig szellemi aktivitásban.

Az örömből, hogy ez a két kötet megjelenhetett, egy kis fé-lelem is vegyül részünkről, hiszen nekünk – a családtagok-

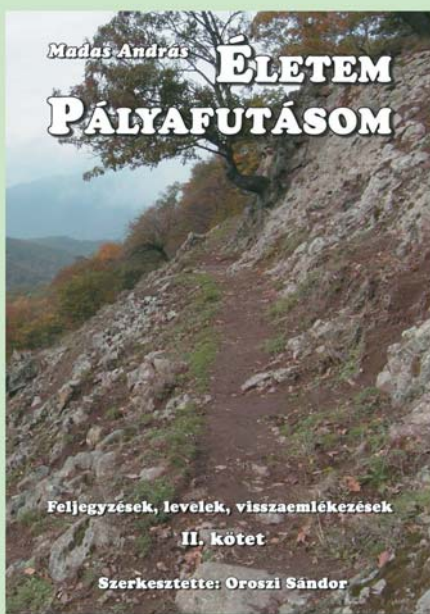
nak – egészen mást jelent ez a könyv, mint barátainknak, ismerőseinknek, kol-légáknak. Lehetnek olyan olvasók, akik még ismerték édesapánkat, ismerték a család idősebb tagjait, ők nyilván a kö-zös élményeket, ismerősöket keresik a sorok között, ám az olvasók többsége – úgy gondolom – már csak mint a törté-nelem egy szeletét veszi kézbe ezt a munkát.

Így most újraolvasva-szerkesztve az emlékiratokat, olyan érzés járt át, mint-ha beszélgetnék édesapámmal, hiszen írásban is azokat a szófordulatokat használja, amelyeket a beszélgetések során is használt, és fantasztikus memó-riájában megőrizte a legrégebbi dolgo-kat is, amelyek már régen feledésbe merültek volna.

Aki a könyvet végigolvassa, a végére rájön, hogy az egész mű egy hitvallás a nehéz és hosszú 20. századot végigélő erdőmérnök, gazdasági tervező, külföldi szakmai szerveze-tek munkájában részt vevő szakember, négygyermekes csa-ládapá életéről.

Madas Anna

Madas András önéletrajz írásának második kötete, mint Egyesületi kiadvány, megrendelhető, kapható az OEE Titkárságán, 2500 Ft+ÁFA áron.

Helyesbítés helyett

Mottó: „Csak a szépre emlékezem...”
(népszerű táncdal első sora
az 1950-es évekből)

Mindig érdeklődéssel olvasom Gerely Ferenc kolléga cikkei, mert pályafutása során szerzett vezetői és nemzetközi tapasztalatai alapján felismeri a lényeges elemeket és azokra összpontosítva, közérthetően teszi közzé időszzerű információit. Az Erdészeti Lapok 2015. szeptemberi lapszámában A Kossuth téri tölgyfa története címen megjelentetett írásában azonban ingoványos területre lépett.

Elöljáróban leszögezném, hogy nem tartom feladatombnak az 1979 őszétől 1989 végéig dr. Királyi Ernő vezetésével, a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztériumban (MÉM) működött, akkori Erdészeti és Faipari Hivatal, továbbá ugyanezen évtized ágazati tevékenységét elemezni, értékelni. Kortársként az a véleményem, hogy abban az időszakban is, az ágazatban dolgozók mindegyike tette a dolgát a maga helyén, az adott körülmények között.

Nem fogtam volna hozzá ehhez az íráshoz sem, ha nem olvasom el az említett cikket, amiben egy jelentős tárgyi tévedést is találtam, s néhány személyesen átélt epizóddal is árnyalnám, kiegészíteném az abban leírtakat. Itt kell azt is megjegyezni, hogy személyes tapasztalataimat a szóban forgó évtized első kilenc esztendejében „oldalnézetből”, a MÉM Vadgazdaság-felügyeleti Főosztálya, Erdőgazdasági Osztályának erdészeti előadójaként, majd a tizedik év (ez már 1989) áprilisától „alulnézetből”, a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatala, Erdészeti Osztályának erdőművelési előadójaként szereztem. (Az említett cikk szerzője viszont már 1985-ben a Hivatal Környezetvédelmi Osztályát vezette, így valószínűleg szélesebb körű és mélyebb információkkal rendelkezhet.)

„Királyi Ernő, a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatal államtitkári rangban lévő akkori vezetője...” Ez a tárgyi tévedést tartalmazó mondatrész Gerely Ferenc cikkéből. A pártállami minisztériumok felső vezetését – egyidejűleg – a miniszter, csak egyetlen fő államtitkár (1968 előtt ugyanezt a posztot a „miniszter első helyettesének” nevezték), valamint a miniszterhelyettesek (a MÉM-ben általában négy-öt fő) képezték.

Kigyűjtöttem – időrendben – a MÉM 1979 és 1989 közötti felső vezetőinek neveit. Miniszterek voltak: dr. Romány Pál, Váncsa Jenő és Hüttler Csaba; államtitkárok voltak: dr. Soós Gábor, dr. Villányi Miklós és dr. Szabó Ferenc; miniszterhelyettesek voltak: dr. Dénes Lajos, dr. Kovács Imre, Kovács Sándor, Lakatos Tibor, Váncsa Jenő, dr. Eleki János, dr. Vendégh Ferenc, dr. Magyar Gábor, dr. Papócsi László, dr. Szabó Ferenc, dr. Dobóczy István, Rednágel Jenő és Raisz Gusztáv.

Láthatjuk tehát, hogy dr. Királyi Ernő a MÉM-ben még a miniszterhelyettesek között sem szerepelt, megtalálható volt viszont a főosztályvezetők között (általában 18-23 fő), mint hivatalvezető, Hoffer Istvánnal együtt, aki a MÉM Földügyi és Térképészeti Hivatalát irányította.

A nyolcvanas évek végén – „oldalnézetből” – jelen lehettem azon az igazgatói értekezleten, amelyen a hivatalvezető, legalább 60 fő jelenlétében, időhianyra hivatkozva, egyszerűen félbeszakította egyik szakmai helyettesének, köztisztviselőnek álló, idősebb kollégának (napirend szerinti, nagyméretű demonstrációs táblázatokkal és grafikonokkal illusztrált) elemző előadását. Később egy másik igazgatói értekezleten pedig fiatal osztályvezető munkatársa – egy probléma felvetésére – azt a tömör választ kapta a hivatalvezetőtől, hogy „...a demokráciát szervezni kell!”

1989 tavaszán már nem Grósz Károly volt („...aki viszonylag jó viszonyban állt a felsőbb erdészeti körökkel” – idézet Gerely Ferenc cikkéből) a Minisztertanács elnöke, hanem Németh Miklós. Dr. Királyi Ernőt nyugdíjazták, ám a nyár elején dr. Szabó Ferenc, a MÉM (egyetlen) államtitkára a tanácstermébe kérette a Hivatal még legalább 30 akkori munkatársát (köztük e sorok íróját is, tehát itt már „alulnézet”), s bejelentette, hogy dr. Királyi Ernő önként vállalta felmondási idejének hivatalvezetőként, az év végéig történő eltöltését.

A már agonizáló szocializmus egyik végterméke, a „spontán” privatizáció is megérinthette a hivatalvezetőt, mert egy 1989. őszi igazgatói értekezleten egy gazdasági okokból aggódó vállalatvezetői kérdésre azt találta válaszolni: „adjátok el a hegyeiteket, most ilyen idők jönnek.” A dolognak volt folytatása, mégpedig az akkor még a közvélemény befolyásolásában monopol helyzetben lévő Magyar Televízió 1-es csas-

Új belépők

Baranya megyei Helyi Csoport: Kiss Milán egyéb felsőfokú, Frank Gábor erdésztechnikus; **Bp. ÁEsz Helyi Csoport:** Kottek

Péter erdőmérnök, Stuller Zoltán erdőmérnök; **Bp. HM Helyi Csoport:** Szidonya István erdőmérnök; **Egri Helyi Csoport:** Mika István egyéb felsőfokú; **Erdélyi Helyi Csoport:** Kolumbán János erdésztechnikus, Kovács Domokos erdésztechnikus, Szűcs Zoltán erdőmérnök, Nagy Zoltán Imre erdésztechnikus, Andorkó Ferenc erdésztechnikus, Sipos Márton erdőmérnök, Hajdú-Balogh László tanuló, Bálint Róbert tanuló, Magyar Ferenc erdőmérnök, Baricz Szilárd erdőmérnök, Szmocka Péter erdőmérnök, Karda Zsolt erdésztechnikus, Tódor László Botond erdőmérnök, Gáll Attila Árpád erdőmérnök; **Győr Erdőgazdasági Helyi Csoport:** Kozma Csaba erdésztechnikus; **Kaszói Helyi Csoport:** Kálmán Miklós erdőmérnök, László Diána egyéb felsőfokú, Mocz Bálint erdésztechnikus, Mocz Boldizsár Ádám egyéb középfokú; **Kecskeméti Helyi Csoport:** Tisóczki Gyula egyéb középfokú, Béla Szilvia egyéb középfokú, Ábrahám-Fürűs András egyéb felsőfokú, Szabóné-Téglás Katalin egyéb felsőfokú, Szabó József, Szabó Dávid erdésztechnikus, Kálmán János egyéb középfokú, Béla Lajos egyéb középfokú; **Mátrafüredi Helyi Csoport:** Bartha Katalin erdőmérnök, Csoma Tímea tanuló, Szabó Ádám Géza tanuló, Asztalos Gyula tanuló, Szeklenár István tanuló, Javítás Szilárd István tanuló, Palotás Péter tanuló, Kis Benjamin Gyula tanuló, Kecskés Gábor tanuló, Simkó Milán tanuló, Lőrík Tamás tanuló, Kónya Gergő tanuló; **Pápai Helyi Csoport:** Gyimóthy Kitti egyéb felsőfokú; **Sopron Hallgatói Helyi Csoport:** Kontor Csilla Judit tanuló, Csarnai Gergő tanuló; **Székesfehérvári Helyi Csoport:** Nagy Ferenc erdőmérnök; **Vértesi Helyi Csoport:** Horváth István egyéb középfokú, Varjú József egyéb felsőfokú, Kocsis Márton Mihály tanuló, Istenes Bence Károly tanuló, dr. Lengyel Tímea egyéb felsőfokú; **Visegrádi Helyi Csoport:** Virágh Krisztián egyéb felsőfokú.

tornájának, egyik vasárnap esti *A bét* című meghatározó, közéleti adásában. (A szerkesztő-riporter *Kovács Anita* ma is aktív még valamelyik médiumban.). Itt erdészeti szaktekintélyek (igaz, hogy vélhetően nem „nagy művészetpártolók”), élükön *Rakonczay Zoltánnal*, szinte lesöpörték az ötletelést. (Dr. Királyi Ernő – „káderutánpótlási tervem” és tervszerű „vezető-utánpótlás (VUP)” képzésben edződött – vezetői képességeit jelzi, hogy a sikeresnek nem ígérkező TV-felvételre már fiatal helyettesét küldte, akit korábban a „demokrácia szervezésére” buzdított.)

Gerely Ferencnek az az állítása, miszerint a hivatalvezető „az erdőgazdasági igazgatók feltétlen támogatója”, igazolódni látszott távozása után is: volt olyan dunántúli erdőgazdaság, amelyik csak az éves favágatási terve teljes felülgészítésének kilátásba helyezése ha-

szekkel”, mert a kilencvenes évek legelején három dél-somogyi erdészenél súlyos fakitermelési korlátozásokat kellett bevezetni a felhalmozódott erdőfelújítási hátralékok és túlhasználatok miatt.

Végül pedig a figyelmes olvasó számára az is nyilvánvalóvá válik Gerely Ferenc írásából, hogy a Kossuth téri minisztériumi épületnek csak „jobb szárnya” létezett (!) az agrárpalota főbejáratának mindkét oldalán (!) – legalább is 1988 májusában. Ez alól a jobboldali megközelítés alól kivételt képez a szegény aratómunkás szobra, amit a cikk szerzője nemes egyszerűséggel „balos kaszás” szobornak nevez. (A szoboralak tényleg a bal vállán pihenteti a kaszát, mivel a jobb kezében egy méretes vízhold edényt tart. A szerző még azt is tudni véli, „... annyira balos szocreál alkotás, hogy még a kasza pengéjét is

tására rendezte pótlólag, tízmilliós nagyságrendű tartozását a már nehézségekkel küzdő Erdőfenntartási Alap felé. Másik állítása is helytálló volt tekintetbe utólag, miszerint az említett hivatalvezető „igen jó kapcsolatot ápolt a somogyi erde-

balkezesre kalapálták”). No comment... Azaz mégis: személyes tapasztalataim szerint, abban a tíz évben, reggelente mintegy 2000 alkalommal láthattam a szobrot baloldalinak, késő délutánonként viszont legalább ugyanannyiszor jobboldalinak.

Érthető a cikk szerzőjének kötődése egykori munkahelye és annak környezete iránt. Azért az is elgondolkodtató, hogy mintegy két évtizede nem tagja az OEE Budapesti FM-FVM-VM-FM Helyi Csoportnak. Hasonlóképpen elmondható ugyanez a hivatalvezetőnek a végleges nyugdíjba vonulása és sajnálatos halála közötti két évtizedről is. Mindezek után, felhívom a cikk szerzőjének szíves figyelmét a Budapest, XI. Bánk bán u. 17/b. és a Budapest, XIII. Pozsonyi u. 56. címek alatt található épületekre is (bár ezeket vélhetően nem Bukovics Gyula tervezte). Bizonyára az ezekben az épületekben működött ÁVÜ, ÁVRT, ÁPVRT, MNVZRT szervezeteiben is található volt olyan, erdészeti képesítéssel nem rendelkező vezető, aki (miként ezt is a cikkében a hivatalvezetőről írja:) „...nagy barátja volt az emlékfák ültetésének”.

Így talán fellelhető lehetett volna ezen épületek körleteiben is „szerethető”, őshonos erdei fafaj egy példánya, amely szintén jelképezhetné – a cikk szerint – „szakmánk visszafogott elismerését a nagy mezőgazdaságban.”

Holdampf Gyula
okl. erdőmérnök

Könyvadomány Dr. Szász Tibortól

Dr. Szász Tibortól, az ERTI nyugalmazott tudományos főosztályvezetőjétől, egykori nagyra becsült munkatársamtól kedves felajánlást kaptunk 2015 őszén. Az OEE Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtára részére átadta szakkönyvtára mintegy 120 kötetét. A kedves ajándék átvétele lehetőséget adott az Erdészeti Tudományos Intézetben eltöltött közös éveink felelevenítésére, egy rövid baráti beszélgetésre is.

Az értékes, főként erdészeti és vadászati szakkönyvekből álló ajándék számbavétele a következő eredményt hozta. A könyvek között jelentős számú, a vadászati irodalomban ma már klasszikusnak számító példányokat, sorozatokat találhatunk (Kittenberger Kálmán, Széchenyi Zsigmond, Molnár Gábor), amelyek javarészt első kiadásúak és ez tovább növeli értéküket.

Nagy örömmel néztem át azokat a korabeli szakkönyveket, erdészeti alapműveket, amelyek a 20. század második felének erdészei számára adtak útbaigazítást mindennapi munkájukhoz.

Az erdészeti tudomány, kutatás ERTI-s kiadványai mellett számos külföldi erdészeti kutatóhely kiadványát, ismertetőjét is megtaláljuk. Több olyan kötet is a kezembe került, amelyek a selmeci hagyományokhoz kapcsolódnak. Közülük is kettőt emelnék ki: *Kosáryné Réz Lola: Selmeci diákok* című művét és Kiss Csaba tekintélyes *Vocem preco* hármaskönyvét. Az ajándék értékét emelik az Erdészeti Zsebnaptár 1943. I-II. jó állapotban lévő példányai. A nyomtatványok között találhatjuk néhai Gólya János kollégánknak a fakitermelő világbajnokságok történetét összefoglaló, 2013-ból származó tanulmányát is. Az

adományból nem hiányzik a Gyökerek és lombok sorozat 8 kötete sem.

Kedves Tibor Bácsi! Hálásan köszönjük nagylelkű ajándékokat és kívánunk jó erőt, egészséget azzal a kéréssel, hogy támogasd, segítsd továbbra is Egyesületünk, Könyvtárunk ügyét!

Dr. Sárvári János
a könyvtár őre

JEGYZŐKÖNYV

az Országos Erdészeti Egyesület elnökségének
2015. szeptember 2-án, 10.30-kor kezdődött üléséről

Az ülés helyszíne: Budapest, Erdészeti Információs Központ (1021 Bp. Budakeszi út 91.)

Jelen vannak:

Elnökség: Zambó Péter elnök, Kiss László, Andrésiné dr. Ambrus Ildikó és Mocz András alelnökök, Dobre-Kecsmár Csaba, Köveskúti Zoltán, Szabó Tibor és Szentpéteri Sándor régióképviselek (8 fő).

Tanácskozási joggal: Bak Julianna EB elnök, Lomniczi Gergely főtitkár, Nagy László EL főszerkesztő, dr. Sárvári János, a Könyvtár őre, Csépanyi Péter, Pintér Eszter titkárságvezető

Kimentését kérte: dr. Oroszi Sándor SZB elnök, Gencsi Zoltán és Spingár Péter régióképviselek

Az ülést megnyitva Zambó Péter köszöntötte a megjelent elnökségi tagokat, meghívottakat. Megállapította, hogy az elnökség 8 fővel határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére Lomniczi Gergelyt, a hitelesítésre Szabó Tibort és Szentpéteri Sándort kérte fel. Fentieket, és az ismertetett napirendet az elnökség egyhangúan elfogadta.

Az első napirendi pontban Lomniczi Gergely főtitkár beszámolt az Egyesület aktuális pénzügyi és tagsági helyzetéről. A vezetői jelentés alapján a ráfordításoknál időarányos állást állapított meg. A bevételeknél komoly eredmény az eddig elnyert négy pályázat (NKA, Zöld Forrás, FM civil szervezeti és EMMI tanulmányi versenyre szóló). További támogatások vannak kilátásban pl. az erdészeti erdei iskola hálózat megsegítésére. Az SOS – Bajban az erdő! Adományokból eddig több mint 40 millió forint folyt be, ezt a titkárság elkülönítve, külön számlán kezeli. Egyelőre könyvkiadáshoz hiányzik forrás, nem biztosított egyelőre a Gyökerek és lombok 10. kötetének kiadási költsége. Pénzügyi források kellenek továbbá a 2016-os jubileumi évre történő felkészüléshez. A taglétszám 130 fővel nőtt a 2014-es évhez képest, kiugró tagdíj hátralék sehol sincs. Az Erdészeti Lapokat minden hónapban rekord mennyiségben, 3900 példányban nyomtatjuk. A küldöttgyűlés által elhatározott tagsági törlek megtrtntek. A tagnyilvántartó program megújítása elakadt, nem sikerült a korábbi programból az adatátvitelt megoldani, új lehetőséget kell keresni. Az elnök

ség megemlékezett Haják Gyula örökös tagról, és Vadas Ferencről, a Szolnoki Helyi Csoport küldöttéről, akik a közelmúltban hunytak el.

A második napirendi pontban Zambó Péter elnök ismertette, hogy 2012–15 között a helyi csoportok 87%-ban használták fel a rendelkezésükre álló működési keretet, összesen 5,4 millió forintot. Négy helyi csoport a keretnek csak kis részét használta fel, a régióképviselek segítségét kérte az ő tájékoztatásukban. Javasolja a működési keret változatlan összegben történő megtartását, azzal a módosítással, hogy a fel nem használt keretet 2015-ről 2016-ra és 2017-ről 2018-ra lehessen átvinni, azaz minden esetben két évre, hogy könnyebben kezelhető legyen a pénzügyi tervezés. A szakosztályok létszám rendezését szükséges elvégezni, ez a működési támogatás feltétele. Az erdélyi vándorgyűlés utánra, azaz 2016. második félévére javasolja ennek végrehajtását.

17./2015. (09. 02.) elnökségi határozat: Az elnökség a helyi csoportok működésére a 2015. július 31-i létszám adatokból számítva személyenként 600 Ft, csoportonként minimum 30 000 Ft költségkeretet állapít meg. A 2015-ös működési keret 2016-ra átvihető, legkésőbb 2016. december 31-ig használható fel. A rendelkezésre álló összegről a titkárság értesíti a helyi csoportokat.

A szavazáson jelen van 8 fő elnökségi tag. Szavazatok: 8 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

18./2015. (09. 02.) elnökségi határozat: Az elnökség a Szeniorok és Tiszteletbeli Tagok Tanácsa működésének megsegítésére 2015-ben 50 000 Ft működési keretet állapít meg. Az összeg 2016-ra átvihető, legkésőbb 2016. december 31-ig használható fel.

A szavazáson jelen van 8 fő elnökségi tag. Szavazatok: 8 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

A harmadik napirendi pontban Lomniczi Gergely főtitkár ismertette az érvényben lévő, tagsági kedvezmény nyújtásáról szóló szerződéseket. A kedvezményt adók köre bővül, de a kedvezmények kihasz-

náltsága sajnálatosan alacsony. Az állami erdőgazdaságokkal nem született meg az egységes megállapodás, ennek rendezése a kedvezményrendszer működésének fontos eleme. Zambó Péter elnök javasolta a Magyar Természetjáró Szövetséggel történő kapcsolatfelvételt, megvizsgálandó a két szervezet kedvezményrendszereinek összekapcsolását. Az Euro Discount Club ismét ajánlatot tett az Egyesület számára, a csatlakozáshoz azonban a mostani tagsági kártyák cseréjére lenne szükség.

19./2015. (09. 02.) elnökségi határozat: Az elnökség felhatalmazza az elnököt, hogy az OEE kedvezményrendszer kiterjesztése kérdésében tárgyalásokat folytasson.

A szavazáson jelen van 8 fő elnökségi tag. Szavazatok: 8 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

20./2015. (09. 02.) elnökségi határozat: Az elnökség nem tartja aktuálisnak az Euro Discount Club rendszeréhez való csatlakozást.

A szavazáson jelen van 8 fő elnökségi tag. Szavazatok: 8 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

A negyedik napirendi pontban Zambó Péter elnök ismertette az S.O.S. – Bajban az erdő! adománygyűjtési program eredményét, melynek során eddig több mint 40 millió forint hozzájárulás érkezett az Egyesület elkülönített bankszámlájára. Mintegy 45 ezer magánszemély adományvonalon keresztül nyújtott 10 millió forint támogatást. Intézményi támogatók az OTP Bank Nyrt., a Szerencsejáték Zrt., a CBA, a Mountex Kft. Több magánszemély és kisebb vállalkozás nyújtott külön támogatást. A támogatások szétosztására pályázat kiírása javasolt, aminek lebonyolítására Bíráló Bizottság felállítása szükséges.

21./2015. (09. 02.) elnökségi határozat: Az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége Bíráló Bizottságot hoz létre az S.O.S. – Bajban az erdő! adományokkal kapcsolatos pályázati kiírás elkészítésére és a beérkező pályázatok elbírálására. A Bizottságba tag delegálására kéri fel a Köztársasági Elnöki Hivatalt, az MTVA-t, a MEGOSZ-t, a NÉBIH Erdészeti Igazgatóságát, a Magyar Természetjáró Szövetséget, akik mellett az Egyesületet Kovácsné Schulteisz Margit képviseli.

A szavazáson jelen van 8 fő elnökségi tag. Szavazatok: 8 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

Az ötödik napirendi pontban az elnökség a jubileumi év programjainak tervezetét tárgyalta. A megfogalmazott vélemények szerint szükséges a helyi csoport és szakosztály rendezvények szervezése, valamint kiemelt rendezvények megvalósítása. A kiemelt rendezvények tervezete: 2015. december 9.: jubileumi év megnyitása, 2016. március 21.: Bedő Albert-szoboravatás az FM árkádsoron, 2015. június: Vándorgyűlés Erdélyben, 2016. dec. 9.: jubileumi év zárása. A kálnoki, Bedő Albert Emlékház kialakítása esetén az OEE a kiállítás berendezésében vállal szerepet. Az ünnepi év alkalmából kiadni tervezett könyvek: Fejezetek az Országos Erdészeti Egyesület történetéből, Az erdőgazdálkodás képes története I-III. A napirendi pont tárgyalása határozathozatal nélkül zárult.

A hatodik napirendi pontban Csépanyi Péter és Szentpéteri Sándor tájékoztatást adtak az erdőtörvény módosítási javaslatát előkészítő munkacsoport tevékenységéről, és bemutatták a módosítási javaslat főbb elemeit. Javaslatot tettek egy további egyeztetésre, amely az erdészeti hatóság véleményét kéri az egyes kérdésekben. Az elnökség köszönetet mondott Csépanyi Péternek, aki elnökként összefogta a munkacsoport munkáját. Szabó Tibor régió-képviselő kérte a javaslatcsomag megismertetését a helyi csoportokkal, amivel az elnökség tagjai egyetértettek, ezért a munkaanyagot kérő Földművelésügyi Minisztérium hozzájárulását fogja kérni az Egyesület a javaslatok közzétételéhez.

22./2015. (09. 02.) elnökségi határozat: Az elnökség az erdőtörvény módosítási javaslat végső egyeztetését szükségesnek tartja, különösen az erdészeti hatósági vélemények tisztázása érdekében. Az elnökség felhatalmazza az elnököt, hogy a javaslatot a munkacsoport fenti ülése után megküldje a Földművelésügyi Minisztérium számára.

A szavazáson jelen van 7 fő elnökségi tag. Szavazatok: 7 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

A hetedik napirendi pontban Lomniczi Gergely főtitkár ismertette Inokai Balázs erdőmérnök felvetését a MEVME országzászló erdélyi avatásáról, és kérését az Egyesület részvételére a kezdeményezésben.

23./2015. (09. 02.) elnökségi határozat: Az Országos Erdészeti Egyesület a MEVME szellemi örököséként fontosnak tartja a MEVME országzászló avatásában való részvételt, így bár anyagi támogatást nem

tud nyújtani a programhoz, gondoskodik a megfelelő szintű képviseletről az eseményen.

A szavazáson jelen van 7 fő elnökségi tag. Szavazatok: 7 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

A nyolcadik napirendi pontban dr. Sárvári János ismertette, hogy a közhasznúsági besorolás változása miatt szükséges a Wagner Károly Alapítvány Alapító Okiratának módosítása. Bak Julianna javasolta megvizsgálni az alapítói jogok átruházásának lehetőségét, hogy a hasonló helyzetek a nagyszámú alapító mellett is kezelhetők legyenek.

24./2015. (09. 02.) elnökségi határozat: Az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége a Wagner Károly Alapítvány Alapító Okiratának módosítását és a módosításhoz kapcsolódó Alapítói Határozatokat elfogadja.

A szavazáson jelen van 7 fő elnökségi tag. Szavazatok: 7 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

Az egyebek napirendi pontban Zambó Péter elnök elmondta, hogy kezdeményezés indult magánerdő szakosztály alapítására, amihez a titkárság a szakosztály alapításához szükséges eljárásrendről tájékoztatást adott. Mocz András országos hatókörű szakosztály létesítését tartja indokoltnak. Lomniczi Gergely jelezte, hogy az Egyesület képviselői részt vesznek a Selmeci Szalamander eseményein. Az SZB elnök kérésére tájékoztatott továbbá, hogy Detrich Miklós a kaposvári vándorgyűlés után lemondott Szerkesztő Bizottsági tagságáról. Az Egyesület vizsgálja az Erdőgazda társasjáték újbóli kiadásának lehetőségét. A NATURA 2000 erdők kezelésével kapcsolatos LIFE pályázat szakmai szakértőjének az Egyesület Szabó Sándort kéri fel. Mocz András tájékoztatott a lábon álló faanyag értékesítési gyakorlatát érintő adóhatósági vizsgálatról, amelyre az egész ágazat nevében megfogalmazott választ tart szükségesnek.

Az ülés végén Zambó Péter elnök megköszönte az elnökség munkáját és az elnökségi ülést bezárta.

kmf.

Zambó Péter
elnök

Lomniczi Gergely
jegyzőkönyvvezető

Hitelesítők:

Szentpéteri Sándor
Szabó Tibor
régiónépviselők

Malekovics János (1941–2015)

Gyászol a zalai erdészársadalom. Életének 75. évében – 2015. november 16-án – váratlanul elhunyt Malekovics János erdésztechnikus, felsőfokú munkavédelmi technikus, a ZALAERDŐ Zrt. nyugalmozott munkavédelmi vezetője.

1941. május 9-én a Somogy megyei Berzencén született, iparos családban. Gyermekkorában már másik faluhoz, a Zala megyei Pátróhoz kötődött, iskoláját is ott végezte. Az erdészetet utáni vágya, az erdő szeretete a falusi életből, az erdő, a természet közelségéből táplálkozott. Tizenöt évesen, 1956-ban, erdészeti fizikai dolgozóként kezdte szakmai pályáját. Az Ásotthalmi Erdészeti Szakiskola elvégzése után a Délzalai Állami Erdőgazdaság Kiskomáromi Erdészetéhez került, ahol 1961-ben már műszaki gyakorlatok volt. Fokozatosan képezte magát, s még abban az évtizedben, 1968-ban, Sopronban levelező úton erdésztechnikus oklevelet szerzett. Erdészeténél volt nagyüzemi csemetekert-kezelő és kerületvezető erdész is.

Az 1970-es esztendő váratlanul nagy változást hozott a határozott fellépésű, fiatal erdész szakmai életében, miután központi megkeresésre vállalta, hogy munkavédelmi szakképzettséget szerez, s így az újonnan alakult Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság nagykanizsai központjába helyezték, munkavédelmi előadó munkakörbe.

Új munkakörében nagy ambícióval igyekezett elsajátítani az általános erdészeti, fűrészipari és erdészeti vasútüzemi biztonságtechnikai ismereteket, s munkája mellett, ígéretéhez híven, Gödöllőn megszerezte a felsőfokú munkavédelmi technikus képesítést.

A gazdasága kisebb-nagyobb rangú vezetőivel közösen és következetesen megkövetelt munkahelyi munkavédelmi oktatások, valamint a biztonsági szemlék rendszerességgel javította a vállalat biztonságtechnikai helyzetét, s nem utolsósorban kedvezően alakította a baleseti statisztikát. A Zala megyei munkavédelmi szervekkel szoros munkakapcsolatot ápolt. Munkáját gyakran említették példaértékűnek. Az erdészetek és az üzemek kéretlenül is bármikor számíthattak tanácsaira, segítségére. A tő melletti erdészeti gyakorlatot külön is a legapróbb részletekig ismerte.

1980-ban munkavédelmi és szociálpolitikai osztályvezetővé nevezték ki, felelősségteljes beosztását tizenkét éven át töltötte be. Az osztálya hatáskörébe tartozott többek között a munka-, a védő- és az erdészeti formaruhák biztosítása is, ami nem kis feladatot jelentett az akkor igen nagy létszámú gazdaság esetében.

A részvénytársasággá alakulás után, 1993-tól az igazgatási osztály szervezetén belül végezte továbbra is kifogástalanul feladatait, munkavédelmi felügyelő beosztásban, egészen 2001. december 31-ig, nyugállományba vonulásáig. Ezt követően gépészmérnök fia

munkavédelmi vállalkozásában dolgozott, ahogy mondani szokta: „már csendesült iramban”, de így is hasznosítva munkakörének három évtizednyi hozadékát.

Összességében négy és fél évtizedes, a munkavédelmi munkakörében sokszor nem hálás és nem irigyelt szakmai életútját több vállalati és szakszervezeti kitüntetés mellett a Kiváló Munkáért MÉM-miniszteri kitüntetéssel is elismerték.

Alapos szakmai felkészültségét, tapasztalatait a TIT Zala megyei Szervezete keretében, erdészeti szakmunkásképző tanfolyamokon is kamatoztatta, éveken át biztonságtechnikai ismereteket oktatott.

Erdész körökben ismert volt immár egykori híres „főzőtudománya” is, mellyel időnként nem csak szűkebb baráti körét „kényeztette”. Sokáig vezetője volt a „Zalaerdő szakácsai” főzőcsapatnak is, s a soponyai vadgasztronómiai fesztiválokon sok szép sikerhez segítette csapatát. Külön is büszke volt arra, hogy 1999-ben az Országos Vadásznapi horthobágyi megnyitóján a dödőlekköretes zalai szarvaspörköltjükkel első díjat nyertek.

Alapításától kezdve aktív tagja volt a részvénytársasági központ Nyugdíjas Erdész Klubjának, sok kedves, vidám, emlékezetes baráti együttlét résztvevőjeként.

Nyugalmat sugárzó, kiegyensúlyozott, lelkiismeretes, segítőkész egyénisége aktív és nyugdíjas korában egyaránt köztiszteltnek örvendett.

Malekovics János kollégánk hamvait tavaly december 3-án gyászolók sokaságának részvételével helyezték örök nyugalomra a nagykanizsai köztemetőben. Emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni!

Baráth László

Ván László (1923–2015)

Ván László 1923. november 26-án Kiskunhalason született. Általános és középiskolai tanulmányai után erdőmérnöki oklevélét 1949-ben szerezte meg a Budapesti Műszaki Egyetem Erdős- és Földmérő mérnöki

Karán, Sopronban. A végzés után a Kiskunhalasi Állami Erdőgazdálkodásnál helyezkedett el, erdőművelési előadóként dolgozott. Az állami erdőgazdaságok megalakulása után, 1950-től a Kiskunhalasi Állami Erdőgazdálkodásnál is ezt a munkakört töltötte be.

1951 elején, egészségi okokból Zala megyébe, a Lenti Állami Erdőgazdálkodáshoz kérte áthelyezését, és a Novai Üzemegység mintegy 40 hektáros zágorhidai csemetekertjének lett elhivatott és elismert vezetője.

1954 tavaszán visszatért szűkebb hazájába, és a kiskunhalasi székhelyű Dél-kiskunsági Állami Erdőgazdálkodásnál dolgozott erdőművelési előadóként, majd 1956 elejétől üzemvezetői munkakört töltött be. 1957 januárjában az Észak- és Dél-kiskunsági Erdőgazdaságok összevonása után kialakított kecskeméti székhelyű Kiskunsági Állami Erdőgazdálkodáshoz került, erdőművelési cso-

portvezetői munkakörbe, amelyben egészen 1969 végéig dolgozott.

1970. január 1-jétől az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok létrehozásakor a Kiskunsági Állami Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság erdőművelési osztályvezetőjének nevezték ki, és ebben a beosztásban dolgozott 1983-ig, nyugállományba vonulásáig.

Munkássága, amelyet alapvetően az alföldfásításnak, a kiskunsági homokvidék szakszerű erdősítésének, és a meglévő erdők sikeres átalakításának és nevelésének szentelt, az alkotó, gyakorlati erdész egy célra összpontosított, kiemelkedő szakmai példaadása. Közvetlen vagy közvetett irányításával több tízezer hektár erdő létesült a Kiskunságban, és szolgálata idején Bács-Kiskun megye erdőültetése megháromszorozódott, 6%-ról 18%-ra nőtt. A nagyarányú erdőtelepítésekhez szükséges csemete előállításához kidolgozta az alföldi fenyő és szürkenyár maggyűjtésének, magkezelésének és csemetenevelésének a technológiáját. Az erdei és feketefenyő csemetekertek talajait állomány alatt szedett fenyőtű alommal javította, ezzel mintegy „mikorrhizás” talajkezelést végzett. Így sikerült évente az erdősítésekhez szükséges 30-40 millió kiültethető csemetét előállítani! Személyében egyesült az átlagon felüli biológiai, növényteni tudás, a műszaki mérnöki tudással, az utóbbit kiválóan kamatoztatta a csemetekerti öntözőrendszerek megtervezésénél, kialakításánál. Ezzel a szélsőségesen száraz termőhelyeken is lehetővé tette a biztonságos csemetetermelést. Az erdőtelepítés mellett kidolgozta a kiskunsági homoktalajokon történő erdőfelújítás technológiáját, melynek lényege a tuskózás utáni teljes talaj-előkészítést követő mesterséges erdősítés volt. Lényegében ma is ezt a technológiát alkalmazzuk.

Gyakorlati munkája során az erdészeti szaktudományt is gazdagította, amikor munkahelyén a táji erdőművelés irányelveinek kidolgozásából a legnagyobb részt vállalta magára, s gazdag helyi, gyakorlati tapasztalatait tudományos rendszerbe foglalta.

Publikációi az erdőművelés korszerűsítésének mindenkor aktuális témáiban jelentek meg, elsősorban Az Erdő című szaklapban.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek 1950 óta volt tagja. Jelentős és meghatározó

szerepe volt a nagy sikerű, az alföldi erdőgazdálkodást a szakközönségnek először átfogóan bemutatkozó 1984. évi erdészeti vándorgyűlés megszervezésében. Az ott elhangzott előadása korszakos jelentőséggel bírt az alföldi erdőművelés szakmai elfogadtatása tekintetében.

Nyugdíjas éveiben lelkes és jelentős munkával járult hozzá a Kecskeméti Arborétum tervezéséhez, kialakításához és kezeléséhez.

Az OEE Kecskeméti Helyi Csoport tagja volt, amíg kora és egészségi állapota engedte, rendszeres résztvevője a helyi csoport programjainak, aktív korában sok érdekes előadással színesítette a rendezvényeket. Nagy formátumú, nagy tudású egyéniségéhez rendkívüli szerénység párosult. Hosszú és gazdag munkássága alatt kiváló fiatal erdész és erdőmérnök szakemberek sorát nevelte fel, akik tovább folytatják Ván László szakmai munkáját az alföldi erdők és erdőgazdálkodás érdekében.

Ván László erdőmérnök hosszú és gazdag szakmai életútja kapcsán elvitathatatlan érdemeket szerzett a Duna-Tisza közti homokhát korszerű erdőgazdálkodásának megteremtésében, a terület mai természeti képének kialakításában. Mindezt szakmai környezetének elismerésén túl számos kimagasló szakmai kitüntetése is igazolja. Ilyen többek között a legmagasabb szakmai elismerés, a Bedő Albert-emlékérem (OEE, 1972), az Eötvös Lóránt-díj (1976), a Munka Érdemrend ezüst fokozata (1983), valamint egy külföldi elismerés, a Joseph Lenné aranymedál (1988, Goethe Alapítvány), amelyet Svájcban vehetett át. Utolsó alkalommal pedig 2013. augusztus 20-án az Életfa emléklap kitüntetést vehette át a földművelésügyi minisztertől.

Szűkebb értelemben a KEFAG Zrt., tágabb értelemben a kiskunsági erdészek „nagy családjának” tagjaiban pótolhatatlan űrt hagyott mindannyiunk Laci bácsijának elvesztése. 2015. november 6-án megható, református szertartás keretei között búcsúztunk tőle a Kiskunhalasi Új Református Temetőben.

Szeretett Laci bátyánk emléked szívünkben örökké él! Nyugodj békében!

Koczka Zoltán

Tengerszem a bányaudvar mélyén

Az Őrségből vagy a Vend-vidékről nézve a Tokaji-hegység, vagy közkeletűbb nevén a Zempléni hegység, szinte egzotikus érzetek, a páras, távoli horizontba vesző kalandok ígéretével átítatott, messzi tájnak tűnhet. S valóban! Hazánk északkeleti sarkába eldugott, szubkárpati vonásoktól sem mentes hegytájunk felé fordítani barangoló bakancsunk poros orrát, mindmáig különös élmények várható izgalmával tölt el!

Még az 1990-es évek közepén is, a fővárosból elindulva, egy napos kalandzásnak számított a Hegyalja székhelyének is aposztrofált „Bodrog parti Athént”, a történelmi Sárospatakot elérni. A Perényiek, Lorántffyák, Rákócziak városa előtt már messziről feltűnnek a települést szinte bástyaként körülvevő, érdekes formájú, vulkanikus eredetű hegyek, mint a Páncél-hegy, Kutya-hegy vagy Sátoraljaújhely felől a Király-hegy és a Megyer-hegy.

Az Északi-középhegység legkeletibb tagozata a legfiatalabb a határainkon belül sorakozó kárpáti belső vulkáni vonulat hegységkei közül. A kőzetanyagát felépítő heves vulkáni kitörések sorozata még a pliocénba is átnyúlt, alig 9-10 millió évvel ezelőtt fejeződtek csak be a hegység fő tömegét kialakító geológiai események. A rendkívül változatos kőzettípusokat produkáló sekélytengeri, szigettengeri vulkanizmus látványos időszak után, még több tízezer évig utó-vulkáni működés rajzolta tovább a táj egyéni arcát. Gejzirkitörések, hévforrások, feltörő kovasavas oldatok színesítették a hegység földtani múltját.

E posztvulkáni folyamatok eredménye határozta meg a Patakhöz közel emelkedő Megyer-hegy történetét és vele együtt a hazai léptékben egyedülállónak számító, erdővel borított hegy-csúcs mélyén rejtőző tó megszületését.

A hegy tetején már a középkorban, a 15. században felszíni kőbányát nyitottak. Az alig 324 méter magasságú hegy

riolittufa kőzetanyagát ugyanis mélyből feltörő, szilícium-dioxidban gazdag oldatok, kovasavak járták át, melyek megváltoztatták az eredeti anyakőzetet. Az alapvetően porló, puha vulkáni poranyag kemény, átkovásodott riolittufává cementálódott össze. A beágyazódott kemény kvarcsezemcséknek köszönhetően a kőzet rendkívül ellenálló lett, így kiválóan alkalmassá vált a malomkö gyártására.

A napos, déli fekvésű hegy oldalait a hegylajai szőlőterületek ültetvényei borították, így a Megyer-hegy tetején kibukkanó kőzetben kezdték meg a fejtési gödör kialakítását, az ércűzők, gabonaőrleők és később a paprikamalombok elengedhetetlen alkatrész alapanyagának bányászatára.

A pataki malomkö országsszerte híres és keresett volt, főleg mert az egymásnak súrlódó kemény kvarcsezemcsék hőhatása miatt, az őrölt gabona kissé megpörkölődött és ez egyedi jó ízt adott a lisztnek és a belőle sült kenyérnek.

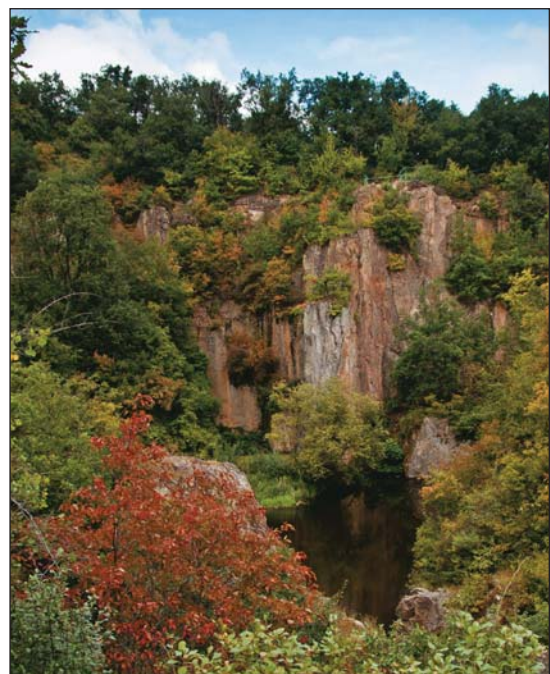
A Megyer-hegyi bánya egészen 1907-ig működött. A folyamatos fejtés felhagyása után azonban a természet visszavette, ami az övé. Az aktív bányászkodás idején a feltörő fenékvizet és az összegyűlő csapadékvizet vízelvezető vágatokon vezették el a bánya délnyugati szegletében. Amikor a malomköfejtés megszűnt a feltörő rétegvizek és a csapadék lassan zezzugos vonalvezetésű tóvá álltak össze, az elhagyott bányaudvart feltöltve. Így alakult ki a ma Tengerszem

néven ismert, 6-7 méter mélységű állóvíz a Megyer-hegy tetején. A 70 méteres kőfalak mélységében csillogó sötét víztükről látványa egészen varázslatos. A tó egyben hazánk legkisebb kiterjedésű – alig több mint egy hektáros – természetvédelmi területe.

A zempléni hegység minden kis zugában az ember és a táj évezredek együttélésének nyomai, szerves kapcsolatai fedezhetőek fel, az ősember obszidián magköveitől, a hordókba csurgó aranyszínű tokaji bor zamatáig. Kölcsönösen egymást alakító erők találkozásából formálódtak, mint a megyer-hegyi malomkövek súrlódása között megörölt búzaszemekből születő, életet adó kenyérliszt.

Nagy László

Kép: **Varga András, Ondrik Anikó**

2016-ban lesz új erdőtörvény

Januárban megkezdődhet a társadalmi vita

A Földművelésügyi Minisztérium 2014-ben vette át az állami erdőgazdaságok irányítását, azóta megszületett a vadgazdálkodási törvény, januárban pedig megkezdődik a társadalmi vitája az új erdőgazdálkodási törvénynek, amelyet jövőre fogadhat el a parlament – közölte Bitay Márton Örs az FM állami földekért felelős államtitkára, Debrecenben. Az államtitkár a Nyírerdő Zrt. debreceni erdészeti erdei iskolájának átadásakor elmondta: a 22 hazai erdőgazdaság 2010 óta összesen 12 milliárd forintot fordított közjóléti fejlesztésekre. Az államtitkár kiemelte: az állami erdőgazdaságok közjóléti funkciója egyre erősödik, részt vállaltak a közfoglalkoztatásban, továbbá a rezsi- és szociális tűzifa biztosításával. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy a közjóléti fejlesztéseket a gazdasági funkció alapozza meg. Örömmel nyugtázta, hogy „sikertült visszaverni az Európai Unió akác-ellenes támadásait”, s ma már az akácfára hungarikumként tekintenek. Bitay Márton Örs szerint Magyarországon a legaktívabb természetvédelmi szakmai réteg az erdészeké, s ennek külön hangsúlyt kell kapnia a jövő évi erdőtörvényben.

Forrás: MTI

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/jovore_erdeszetitoverny

Megalakult az Erdészeti Igazgatási Kihelyezett Intézet

Az NYME Erdőmérnöki Kar és a NÉBIH együttműködése

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar (NYME EMK) és a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) képviselői ünnepélyes keretek között aláírták azt az együttműködési megállapodást, mely révén sor kerülhetett az Erdészeti Igazgatási Kihelyezett Intézet (EIKI) alapkövének szimbolikus „letételére”. Prof. dr. Lakatos Ferenc, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának dékánja és dr. Oravecz Márton, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal elnöke, a Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Évzáró Rendezvényén aláírta az EIKI megalakulására vonatkozó megállapodást. A Kihelyezett Intézet célja többek között a hallgatók képzésének támogatása; a kutatásokba való bekapcsolódás; a nemzeti és uniós források erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó felhasználásának katalizálása; az elérhető legjobb technológiák, módszerek széleskörű terjesztése; konferenciák, továbbképzések szervezése; valamint a kétirányú technológiai és tudáshálózat generálása az adott szakterületen.

Forrás: NÉBIH EI

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/erdeszeti_igazgatasi_intezet_nebih

A vadkár viselése és megtérítése

Szigorúbb szabályozás az új vadászati törvényben

Az új vadgazdálkodási törvény új alapokra helyezi és szigorúbban szabályozza a vadkár viselését és megtérítését – hangsúlyozta a Nemzeti Agrár-gazdasági Kamara elnöke Budapesten. Györffy Balázs emlékeztetett: a vadgazdálkodás egyik legnagyobb problémája és legtöbbet vitatott területe a vadkár. Az új jogszabályban új megközelítésben szerepel a vadkár. Ennek legfontosabb elemeként a törvény rögzíti: a vadállomány nemzeti érték és a természetes életközösségek része, nem tekinthető rendellenesnek a vad megjelenése a mező- és erdőgazdasági területeken. Ebből következik, hogy a vad táplálkozása a gazdálkodás természetes velejárója, amelyet a gazdálkodó meghatározott értékhatáron belül köteles elviselni. A NAK elnöke hangsúlyozta: a gazdálkodó által viselt vadkár mértéke az új jogszabály szerint az okozott kár 10 százaléka. Hozzátette, ha azonban a vadászatra jogosult a jóváhagyott éves vadgazdálkodási tervben a gímszarvasra és a vaddisznóra előírt elejtési tervszámokat nem teljesíti, akkor a következő vadászati évben a bekövetkezett vadkár teljes egészében őt terheli.

Forrás: MTI

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/vadkar_viselese_megtartese

HASZNÁLJA TAGSÁGI KÁRTYÁJÁT!

Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadász-házi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a www.oee.hu oldalon olvasható, évente egy alkalommal az Erdészeti Lapok is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot! A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg. A kártya névre szóló, sorszámmal és vonalkóddal ellátott, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2016-ra szóló érvényesítő matricákat azon tagok kapják meg az Erdészeti Lapokon keresztül, akik teljesíteték az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüket.

A kedvezményrendszerrel és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán (titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293) vagy a helyi csoport titkároknál.

Partnereink:

Hideg fejjel, forró szívvel

Nem számít, hogy professzionális fakitermelésről beszélünk, vagy ház körüli tennivalóról van szó. Bármilyen munka vár ránk, akkor lesz tökéletes, ha precízen, figyelmesen és lelkesen végezzük. Az odaadó munkához természetesen szükségünk lesz megbízható eszközökre is. Ebben segítenek a STIHL motorfűrészek, amelyek világszerte, nap mint nap bizonyítanak.

A STIHL nemcsak fejleszt és összeszereli a gépeit, de használat előtt számos kemény tesztnek is aláveti termékeit. A tesztlaborokban, valamint a gyakorlatban is elvégzett vizsgálatoknak köszönhetően a STIHL termékek a legmagasabb igényeket is kielégítik. A legújabb fejlesztések ráadásul nemcsak a professzionális fűrészekben jelennek meg, de a hétköznapi felhasználók számára kínált termékek is innovatív technológiát rejtenek. Ezért érezzük azt, hogy a STIHL fűrészekkel élvezetesebb és könnyebb dolgozni. Nekünk már csak arra kell figyelni, hogy a munkát minden alkalommal hideg fejjel és forró szívvel végezzük.

Keresse a STIHL termékeket a honlapon és szakkereskedésekben!

STIHL MS 661 motorfűrész

STIHL MS 170 motorfűrész

ANDREAS STIHL KFT.
2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (+36-23) 418-054
További termékek: stihlnemzedek.hu
Részletek, tartozékok: stihl.hu

STIHL®